

júl 2017

# novinky z radnice

život a kultura trnavy

foto: Elena Ursinyová

Pavol Tomašovič

## Slnko v nás

Ľudia oddychujú rôzne. Jedni radi športujú, iní odchádzajú do hôr či cestujú a objavujú nové krajiny. Ďalší si vychutnávajú bezstarostné plynutie času pri vode, hre alebo spoločenskej zábave. Niektorí trávi voľný čas radšej aktívne, iní hľadajú relax v leňošení. Preťaženie z každodenných povinností sa snažíme intuitívne vyrovnávať odlišnou činnosťou. Prostredie i zázemie môže výrazne ovplyvniť náš oddych, no ani najlepšia destinácia sama osebe nezmení mentálnu atmosféru v nás. Jej zmena či navrátenie do stavu rovnováhy predpokladajú nové nastavenie priorit a celkového pohľadu na svet. Iste, ľahko sa o tom píše, no v skutočnosti to nie je až také jednoduché. Hlavne, ak sme roky zviazaní nielen povinnosťami, negatívnymi skúsenosťami, ale aj spoluzodpovednosťou za ľudí okolo nás. Často chorých, bezvládných, bezmocných. No akákoľvek pomoc či zodpovednosť by nemali viesť k seba zničujúcej únave, do bezvýchodiskovej situácie či k prehlbovaniu skepsy. Veď nielen tí, ktorí sú odkázaní na pomoc, ale i naši najbližší a priatelia potrebujú cítiť pohodu a svetlo z našich očí. Nestratiť tento zdroj energie znamená neustále ju dopĺňať a čerpať nové sily. A taktiež porozumieť tomu, po čom vlastne túžime a čo hľadáme. Nejde o útek do naivity, úplnej bezstarostnosti, od ľudí či z krajiny. Naopak. Hľadáme miesto a čas, kde sa nestrácame, kde všetko navzájom súvisí. Skúsenosť, myslene i poryvy duše. Kde plnosť vytesnila posledné prázdne miesto hĺbok duše, kde sklíčka života a prežitej skúsenosti tvoria mozaiku zmyslu, ktorý presvecuje každý kút nášho bytia. Takéto hľadanie nie je čakaním. Je vykročením. Z tieňa „musím“ do svetla „chcem“. Vykročením nie k vysnívaným ľuďom zodpovedajúcim našim utkvelým predstavám, ale k nedokonalým spolu hľadajúcim okolo nás. Je uváženým pohybom v krajine, ktorej klímu i atmosféru spoluvytvárame a každým dobrým krokom zlepšujeme jej celkový stav. Uvedomenie si tohto hľadania je spojené aj s porozumením dôležitosti oddychu. Veď žiadny krok v našej každodennosti nie je ľahký. O to viac je potrebné zastaviť sa a oddýchnuť si. Prijatť prejdenú trasu, priznať vlastné možnosti i zlyhania. Nanovo sa nadýchnuť a načerpať nové sily. Upokojením toku vlastného myslenia, načretím do hĺbok duše a oddychom tela budeme môcť opäť ísť ďalej, podať ruku, povzbudiť priateľov a prinášať svetlo do očí tých, ktorí ho potrebujú. Udržiavať svetlo medzi nami.

**NOVINKY Z RADNICE**

*Život a kultúra Trnava*

*Vydavateľ: Mesto Trnava*

*IČO: 00313114*

*Evidenčné číslo: EV 2899/09*

*ISSN 1339-8989*

*Náklad 5 000 ks*

*Šéfredaktorka: Elena Ursinyová*

*Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová*

*Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo*

*Redakcia: Radnica, Hlavná 1,*

*917 71 Trnava*

*Číslo telefónu: 033/32 36 344*

*E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk*

*Grafická úprava: Andrej Grossmann*

*Tlač: Váry s. r. o.*

*Hlavná 54, 917 01 Trnava*

*Periodicita vychádzania:*

*desaťkrát do roka, august /september*

*a december / január ako dvojčíslo*

.....

*Novinky z radnice nájdete*

*aj na nzs.trnava.sk*

(mkv)

# Chystáme Dni európskeho kultúrneho dedičstva ....

**Príprava Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2017 je v plnom prúde. Chystajú sa dve odborné konferencie, galaprogram, koncert aj detský program v Galérii Jána Koniarka.**

Tohtoročné heslo DEKD Pamiatky a príroda – Krajina možností sa v Trnave ako hostiteľskom meste zároveň spája s pripomenutím 30. výročia vzniku mestskej pamiatkovej rezervácie (MPR). DEKD pripadajú na druhý septembrový (jarmočný) víkend, ale Trnava bude oslavovať celý mesiac. Hneď na začiatku mesiaca, v sviatočný deň 1. septembra, nás čaká v spolupráci s Trnava Tourism Stredoveká prešovačka na nádvorí radnice a v priebehu celého mesiaca budú pokračovať Potulky Malým Rímom, ktoré obsiahnu trnavskú prírodu aj pamiatky a predstavujú ich „trochu inak“. Ťažisko podujatí sa však začne odohrávať vo štvrtok 7. septembra. MPR-ke a jej tridsaťročnému vývoju sa bude venovať dopoludňajšia konferencia, ktorú Mesto Trnava organizuje spolu s Krajským pamiatkovým úradom v Trnave. Za tú dobu Trnava prešla významnou cestou záchranu svojho kultúrneho aj prírodného dedičstva a práve to bude obsahom verejne prístupného seminára, na ktorom nás čakajú príspevky k témam ako sakrálna a meštianska architektúra, hradby a univerzitné budovy, zeleň a jarmoky.

V popoludňajších hodinách sa bude v krásnej sále Marianum odohrávať galaprogram pre pozvaných hostí k odovzdávaniu výročných cien časopisu Pamiatky a múzea vo viacerých kategóriách, napr. objav – nález, akvizícia, expozícia, výstava, publikácia, obnova – adaptácia, reštaurovanie, podujatie a pod. Odborná komisia vždy z viacerých nominácií vyberie jedného víťaza a možno bude medzi ocenenými kultúrnymi počínmi aj niektorý z nášho mesta. V programe bude účinkovať gitarové septeto Les Étoiles zo Základnej umeleckej školy v Trnave, a tak budú môcť pozvaní hostia z celého Slovenska a zahraničia oceniť aj

talenty dorastajúcej generácie Trnavčanov.

Večerný slávnostný koncert Trnavského komorného orchestru (7. 9. o 19.00 h), ktorý v sále Marianum slávnostne otvorí DEKD 2017, bude znovu určený širokej verejnosti. Jeho dramaturgia sa ešte pripravuje, prislúbiť však môžeme nevšedný umelecký zážitok. Dúfame, že divákov pritiahne aj nádherný priestor koncertnej sály v bývalej budove historickej Trnavskej univerzity, ktorý nebyva pre verejnosť otvorený veľmi často.

V piatok 8. septembra 2017 doobeda sa bude na radnici konať odborná konferencia týkajúca sa ekologickej obnovy pamiatok, ktorú organizujú ICOMOS (Medzinárodná rada pre pamiatky a sídla) a Fakulta architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. Jej výstupom bude dôležitá „metodická príručka“ ako postupovať pri ochrane pamiatok tak, aby sa nenarušila ich historická integrita a zároveň sa zvýšila ich udržateľnosť, teda, zjednodušene, odborníci sa zamyslia nad tým, či je napr. vhodné pamiatky zatepľovať, a ak nie, ako inak sa dá prispieť k ich „užívateľskému komfortu“.

Pre širokú verejnosť bude zase určený prednáškový cyklus odohrávajúci sa od 11. do 22. septembra vždy o 16.30 h v mestskej veži, ktorý predstaví pamiatky a prírodu v Trnave v prezentáciách s rôznymi tematickými presahmi. Na cykle spolupracujeme s odborníkmi z Trnavskej univerzity, Štátneho archívu v Trnave, Krajského pamiatkového úradu, ale napr. o obnove Námestia SNP príde poslucháčom porozprávať aj architekt, ktorý sa na nej podieľal. Okrem toho sa môže tešiť na témy ako trnavské tehliarstvo, mlynárstvo v okolí Trnavy, trnavskí donátori a ich zaujímavé erby, odborníci predstavujú



vývoj MPR: sakrálna pamiatky, meštianske domy, hradby aj parky. Aby sme však nezabudli okrem záujemcov o hudbu a históriu aj na rodiny s deťmi, pre nich pripravujeme špeciálny program už cez jarmočné dni. V Galérii Jána Koniarka na nich čaká v piatok známy hudobník Peter Adamov s rôznymi hudobnými nástrojmi, aby si vyskúšali zvuky prírody, a cez víkend bábkové divadielko Animare Silva – v preklade „oživené drevo“. Klasické marionety v šikovných rukách rodiny Pilátovej predvedú krásne rozprávky: v sobotu to bude Perníková chalúpka a Ako sa Jano s drakom poráta a v nedeľu Ako sa lakomý mlynár do pekla dostal a Žabí princ (o 14.00 a 16.00 h). Vstup na podujatia v galérii bude voľný. Deti z trnavských základných škôl zároveň spestria program DEKD výstavou v kaplnke radnice, kde predstavujú svoje práce na tému Pohľadnice z Európy. Nepôjde len o pamiatky z Európskej únie, o to je však zaujímavejšie vidieť, ako sa deti v širokom zmysle neboja farieb a nedajú obmedzovať hranicami. O vernisáži podujatia a ocenení detí budeme ešte informovať. O ďalšom programe pre rodiny, ktorý obsiahne trnavské pamiatky, zatiaľ môžeme prezradiť len toľko, že ho sústredíme do nasledujúceho predĺženého víkendu (15. – 17. septembra 2017). Do programu

chceme zaradiť aj cesty autobusom (do naplnenia kapacity, ostatní autami) za inými, možno menej známymi pamiatkami trnavského kraja (Cisársky a kráľovský žrebčín Koptčany, Zámok Holíč a pod.). Deti môžu na miestach zbierať pečiatky, aby si ich lepšie zapamätali. Na spolupráci pri tohtoročných DEKD sa okrem už spomenutých inštitúcií podieľa aj Západoslovenské múzeum v Trnave, ktoré od 7. do 10. septembra zadarmo sprístupní svoje expozície, medzi nimi aj 5. krajskú výstavu loveckých

trofejí a rybárstva, a Knížnica Juraja Fándlyho, ktorá pri príležitosti 90. výročia založenia predstaví svoju krásne zrekonštruovanú budovu a pracovníčky KJF o nej záujemcom ochotne porozprávajú. Program DEKD doplní aj Štátny archív v Trnave reprízou veľmi zaujímavého podujatia Chute a vône minulosti, ktoré ponúkli návštevníkom v rámci osláv Medzinárodného dňa archívov začiatkom júna. Kto to nestihol a má záujem, bude vítaný 8. septembra od 9. do 17.00 h v budove a na nádvorí archívu

na Štefánikovej ulici. Súčasný stav septembrových priprav chce návštevníkom ponúknuť Trnavu inak – s príspevkom k tridsaťročnej histórii MPR a s odbornými sondami, ale možno aj s návštevou lokalít, ktoré nie sú bežne otvorené. Všetky spolupracujúce miesta budú označené logom DEKD, ktoré tvorí vlajka EÚ, ale v rámci vytvoreného dvanástimi hviezdčikami sa nachádza pohľad na spleť historických pamiatok. O presnom programe budeme informovať v budúcom čísle Noviniek z radnice. ■

(eu, foto: B. Vittek)

## Na Potulkách malým Rímom sa opäť vyberieme proti prúdu času

**Máte radi prechádzky, naše mesto a jeho históriu? Ak ste na túto otázku odpovedali kladne, práve pre vás sú pripravené tradičné nedeľné letné Potulky Malým Rímom, ktoré budú tento rok po prvý raz pokračovať aj v septembri. Naše kroky opäť povedú proti prúdu času za osobnosťami, príbehmi a udalosťami, ktoré tvorili základy našej súčasnosti. Štartujeme v nedeľu 2. júla o 16.30 h s kunsthistoričkou Miroslavou Kuracinovou Valovou po stopách zakladateľa slovenského moderného sochárstva Jána Koniarka.**

Viac o významnom šľachtickom rode Esterházyovcov a ich vplyve na naše mesto sa dozvieme v nedeľu 9. júla na potulke s Petrom Vagnerom.

Mnohí z nás netušia, aké stavebno-historické zaujímavosti skrývajú napohľad obyčajné strechy a krovy budov v centre Trnavy. Ich tajomstvá nám v nedeľu 16. júla poodhalí naslovovzatá odborníčka na pamiatky Daniela Zacharová. So životom a tradíciami pochovávaní členov židovskej komunity nás v nedeľu 23. júla na ortodoxnom cintoríne v Kamennom mlyne oboznámi Emília Izakovičová. Naša posledná júlová potulka povedie do knižnice – „domu príbehov a ľudskej pamäti“. O histórii budovy a službách Knížnice Juraja Fándlyho nám porozpráva Jana Brliťová.

Augustové potulky začneme v znamení chladnej ocele a pozoruhodnej industriálnej architektúry. Miroslav Beňák nás zoznámí s príbehom Coburgových závodov, ktoré na začiatku 20. storočia významne ovplyvnili život v našom meste. Na druhej augustovej potulke



v nedeľu 13. augusta sa s autorou populárnych blogov a článkov z histórie nášho mesta Simonou Jurčovou zo Západoslovenského múzea vyberieme do minulosti Trojičného námestia. Pamiatkari Daniela Zacharová a Milan Kazimír nám 20. augusta predstavia historickú Trnavu ako tridsaťročnú mladícu. Nie, nejde o omyl, tento rok si totiž pripomíname 30. výročie vyhlásenia mestskej pamiatkovej rezervácie,

udalosti, ktorá mala veľký vplyv na ďalšie osudy historického centra mesta.

Posledná augustová potulka nám symbolicky pripomenie septembrový návrat do školských lavíc. O význame Jána Amosa Komenského pre Trnavu bude hovoriť všestranný znalec našej histórie Ferdinand Mak.

September začneme s iskrou ukrytou v ušľachtilom moku. Riaditeľ Malokarpatského múzea

Martin Hrubala nám porozpráva o slávnych tradíciách trnavského vinohradníctva a vinárstva, ktoré sa podieľali na prosperite mesta. Nebude chýbať ani malé degustačné minimum, ktoré nám pomôže identifikovať nielen vyššie spomenutú iskru, ale aj osobitú vôňu a chuť kvalitných vín.

Po stopách reforiem cisárovnej Márie Terézie a ich vplyve na život Trnavy sa vyberieme 3. septembra s Emíliou Izakovičovou.

Mimoriadny význam pre život mesta má aj jeho prírodné zázemie, flóra a fauna. Viac o chráne-

nom areáli Trnavské rybníky nám 17. septembra v Kamennom mlyne porozpráva vedúci Katedry biológie Trnavskej univerzity Alfréd Trnka. Na poslednej potulke 24. septembra nás Emília Izakovičová zavedie do sídla dávnych trnavských richtárov. Viete, kde to je? No predsa priamo na radnici, kde pôsobí aj novodobý primátor. Nedávne zistenie, že najstaršie stredoveké sídlo mestskej samosprávy je dodnes zachované v areáli radnice, bolo prekvapením aj pre odbornú verejnosť. Unikátne západné krídlo radnice sa po rekonštrukcii stalo nositeľom pre-

stížneho ocenenia Fénix – Kultúrna pamiatka roka 2008 v súťaži Ministerstva kultúry SR. Mimoriadne vzácne sú však aj ďalšie časti radnice. Pozoruhodné poznatky priniesol tohtoročný reštaurátorský prieskum v terajšej kancelárii primátora, ktorá je súčasťou jedného z najvzácnejších stredovekých domov v centre mesta.

Srdečne vás pozývame na spoločné cesty časom do mladšej i staršej histórie Trnavy. Spoznávanie historických súvislostí nám prinesie nielen zaujímavé zážitky, ale aj lepšie porozumenie našej súčasnosti. ■

(eu)

**Jedna otázka pre Ivetu Miterkovú, vedúcu odboru stavebného a životného prostredia mestského úradu**

## Ako pomáhame ľuďom, pre ktorých je aj obyčajný obrubník chodníka bariérou?.....

■ **Mestská samospráva v júni uskutočnila mapovanie bezbariérovosti chodníkov a priechodov pre chodcov v Trnave. Nejde o prvú aktivitu mesta v tejto oblasti. Čo sme doteraz urobili pre odstránenie bariér brániacich v pohybe po meste telesne postihnutým alebo nevidomým občanom a aké plány máme do budúcnosti?**

- Na bezbariérovosti pracujeme už od roku 2008. Na základe realizovaných projektov získalo Mesto Trnava hlavnú cenu v ôsmej etape súťaže Samospráva a Slovensko bez bariér 2014 – 2015. Výsledky riešenia bezbariérovosti sú zhmotnené v teréne a zachytené v mape bezbariérovosti, ktorá je verejnosti dostupná na portáli WebGis <http://webgis.trnava.sk/>. Mapa zatiaľ predstavuje stav bezbariérovosti k júnu 2015. Cieľom samosprávy je neustále zabezpečovať odstraňovanie bariér a na základe nových údajov mapu aktualizovať. Časom by sme radi získali spätnú väzbu, či je poskytovanie informácií touto formou dostatočné a pre bežnú verejnosť využiteľné, alebo by bolo vhodnejšie publikovanie mapy a informácií aj v tlačenej podobe. Prvá verzia printovej mapy bezbariérovosti je umiestnená vo vstupnej hale Mestského úradu na Trhovej ulici 3.

Prehľad nákladov a zásahov mesta do existujúceho stavu bezba-

riérovými úpravami je uvádzaný v záverečnom účte mesta. V roku 2016 to bolo vo výške 12 507 eur, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2015 nárast o 9 621 eur. Samozrejme, toto nie je jediný ukazovateľ. Riešenie bezbariérovosti sa už zapracováva do všetkých investičných akcií mesta a projektov ostatných investorov na území Trnavy.

Cieľom pracovníkov stavebného úradu pri júnovom monitorovaní stavu priechodov v piatich mestských častiach bolo zmapovanie stavu na piatich hlavných trasách, zdokumentovanie zrealizovaných úprav a vytipovanie ďalších priechodov na riešenie, či už v plnom rozsahu bezbariérových úprav aj s vodiacími čiarami, alebo základnými úpravami spočívajúcimi v sklopení obrubníkov, aby umožňovali zjednodušený pohyb napríklad mamičkám s detskými kočíkmi a pod.

Získané podklady zhmotnené do písomných záznamov a sedemsto päťdesiatich fotografií budú

postupne vyhodnotené, spracované a posunuté príslušným odborom mestského úradu na účely aktualizácie mapy alebo prípravu realizácií v nasledujúcom období. Bezbariérové úseky chceme v nadväznosti na už spracované úpravy predĺžovať, aby umožňovali presun po celej trase a jej rozšírenie aj do vnútroblokov. Zamýšľame sa aj nad vhodnou formou oslovenia verejnosti, aby sme získali spätnú väzbu, kde samotní obyvatelia mesta cítia najväčšiu potrebu riešiť úpravy priechodov cez cestu alebo odstraňovanie iných bariér a mohli zahrnúť ich požiadavky do rozpočtu mesta v ďalších rokoch. Vzhľadom na to, že občania často využívajú na komunikáciu so samosprávou portál Odkaz pre starostu, zvažujeme, že využijeme aj túto možnosť na hromadný zber dát. Zo získaných údajov by sme mohli vyhodnotiť, či nami vytipované priechody sú naozaj pre verejnosť prioritné. ■

Martin Jurčo, foto: autor

# Ďalšie prvenstvo Trnavy: Energetický manažment je už v našom meste skutočnosťou

Naše mesto napreduje v rôznych environmentálnych aktivitách, v mnohých máme prvenstvo na Slovensku. Ide o zavádzanie rôznych stratégií, ktoré zefektívňujú prácu samosprávy. O participatívnom plánovaní sme si hovorili minule, rovnako dôležitý je však aj energetický manažment. Dnes novinka, o niekoľko rokov samozrejmosť. Viac nám o ňom povedal Matúš Škvarka, manažér energetiky z Mestského úradu v Trnave.

## ■ Čo vlastne znamená energetický manažment a čo je vašou prácou za to krátke obdobie, odkedy pôsobíte v trnavskej samospráve?

- Pozícia energetického manažéra bola v Trnave vytvorená minulý rok. Mojou úlohou je hľadať energetické úspory a zavádzať ich do praxe. Vôbec nejde o zanedbateľné veci, ide o desiatky tisíc eur ročne. Pri meste ako je Trnava, sa to dotýka celého rozsahu budov a inštitúcií. Okrem administratívnych budov samosprávy máme napríklad Stredisko sociálnych služieb, športové a kultúrne zariadenia, dvanásť základných škôl a tak ďalej. Zoberte si nákup energií. Mesto má viacero organizácií, ktoré nakupovali elektrinu a plyn samostatne. Každý odberateľ mal inú zmluvu s dodávateľom energií, čo znamenalo menej výhodné ceny. Prvé čo sme urobili: Zaviedli sme centrálny nákup energií. Teraz sme vyskúšali ročnú zmluvu, ktorá sa dá postupne vylepšovať. Vidím aj ďalšie rezervy napríklad v spracovaní faktúr. Často sa administrujú manuálne a pracovníci minú veľa pracovného času, aby zadministrovali tých 470 odberných miest, ktoré máme. Budeme chcieť od potenciálnych dodávateľov, aby nám dali zápis v takom formáte, aby sme ho sami mohli postúpiť na odberné miesta, čo ušetrí niekoľko administratívnych úkonov.

## ■ Povedzte si o tom, ako sa vlastne hľadajú možnosti úspor v prípade elektriny, plynu a vody? Prechádzate si mestskými budovami a hľadáte problematické miesta?

- Napríklad v januári počas najväčších mrazov som za štyri dni prešiel s termovíznou kamerou väčšinu mestských budov – školy, materské školy, úrady, sociálne budovy. Viaceré budovy majú obrovský problém s únikmi tepla cez steny, ale skoro všetky budovy trpia zlou kvalitou prác pri výmene okien, kde vidno veľké úniky na obvode rámov. Podobne som urobil revíziu nastavenia meračov odberu elektrickej energie. Veľké množstvo financií sa dá ušetriť jednoduchým nastavením predpokladaného profilu spotreby. Ak máme veľký odber v krátkom čase a potom malý odber, nastavím kapacity inak, aby sme neplatili zbytočne. V podmienkach západného Slovenska za každý ampér na ističi platíme 66 centov, a to sme ešte neodobrali žiadnu elektrinu. Podobnú revíziu sme robili v súvislosti s plynom, aj keď napríklad pri školských zariadeniach sa to dotýka len dvoch škôl, keďže ostatné budovy sú napájané horúcovodom z jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach. Aj v prípade vody bude potrebné zaviesť systém monitoringu. Teraz zisťujeme možnosti a technológie, potom vypíšeme súťaž na systém monitoringu spotreby, vody, teplej vody a tepla, samozrejme, aj elektriny a plynu. Chceme postupne začať monitorovať všetky budovy a objekty. Zhruba 30 percent vody sa stráca už na ceste od dodávateľa k odberateľovi, čo je dané zlým stavom potrubí. To je ale problém vodární. Základom je zabezpečiť, aby voda netiekla zbytočne. Sú rôzne druhy meračích prístrojov, ktoré mi indikujú, kedy tečie voda a nevyužíva sa.



Dajú sa urobiť jednoduché opatrenia v objektoch pre verejnosť ako sú intervalové spínače na vodu, perlátory. Tých možností je viac. Treba podčiarknuť, že v prípade ekonomickej hospodárnosti a energetického manažmentu hľadáme rezervy v spotrebe, lebo žiaden energetický manažment nemôže byť systémom šetrenia na úkor danej služby. Spomeniem jeden príklad: Energetický manažment v oblasti verejného osvetlenia sa nedá stavať na tom, že v noci od druhej budem vypínať svetlo. Skôr treba hľadať možnosti, ako svietiť čo najlacnejšie a najefektívnejšie.

## ■ Je nejaká schéma alebo nejaký model energetického manažmentu takého mesta ako je Trnava?

- Ideálny model neexistuje. Dá sa však využiť to najlepšie, čo ponúka dnešný stav technológií. Mesto Trnava dobrovoľne pristúpilo k Dohovoru primátorov a starostov. V tomto dokumente sme sa zaviazali, že v Trnave do roku 2030 zvýšime energetickú efektívnosť o 40 percent a emisie CO<sub>2</sub> znížime o 40 percent. Do konca roka

2018 vypracujeme energetický plán a špecifikujeme si sadu opatrení, ako dosiahnuť úsporu. V prípade energií to až taký problém asi nebude, ťažšie bude dosiahnuť také výrazné zníženie emisií.

**■ A práve z tohto dôvodu chcete v najbližšom období do projektu zapojiť aj verejnosť.**

- Dosiahnuť takúto úsporu si vyžaduje pomerne masívnu zmenu životného štýlu. Cieľom akčného plánu bude najšť spôsob ako obyvatelov do tohto projektu zapojiť. Pripravujeme na to európsky projekt na päť rokov. Ide napríklad o postupné obmedzovanie vstupu automobilov do niektorých mestských zón, obmedzenie jazd áut do 500 metrov a podobne. Ideme vytipovať dve verejné budovy, kde by sa z hľadiska polohy a profilu spotreby najviac hodila sľečná, prípadne malá veterná elektrárňa.

**■ A to sme ešte nehovorili o elektromobiloch. Využívať by ich mala samospráva a aj samotní obyvatelia by mali byť zvýhodňovaní, ak budú mať elektromobil.**

- Mesto zaviedlo tzv. eco-kartu pre elektromobily, za ktoré sa namiesto 400 eur ročne bude za parkovanie v meste platiť len 10 eur. Chystáme zmenu v systéme nákupu mestských vozidiel. Prepočty ukazujú, že cena vlastníctva našich áut vrátane údržby a servisov je vyššia, než keby sme ich mali na operatívny leasing. Nehovoriac o tom, že naše autá majú priemerný vek 9 rokov a pri operatívnom leasingu

(at)

## Detské ihrisko Žihadielko už bude otvorené.....

Trnavské deti sa už môžu tešiť z nového ihriska s motívom rozprávkovej včielky Maje a jej priateľov. Ihrisko Žihadielko má byť slávnostne otvorené 1. júla 2017 V Jame na sídlisku Družba. Vďačíme za aktivite Trnavčanov a Trnavčaniek, ktorí za naše mesto od 16. januára do 28. februára hlasovali v celoslovenskej súťaži spoločnosti Lidl o desať detských ihrísk. Trnava si udržala poprednú pozíciu v silnej

by sme autá menili už po štyroch rokoch. So zmenou systému nákupu chceme prejsť na elektromobily, ale v menšom počte. Pripravovaný online systém rezervácie áut a registrácie ich pohybu nám zabezpečí ich efektívnejšie využívanie a zredukuje zneužívanie.

**■ Aké sú vzory v tejto oblasti z iných miest a zo zahraničia?**

- Na Slovensku nemáme ešte informácie o samospráve, ktorá by systematicky budovala energetický manažment. V Českej republike vieme o dvoch mestách: Litoměřice a Písek. Práve Písek sa považuje za prvé Smart City. Veľmi dobre je na tom Brno a, samozrejme, Viedeň. Ak sa to uchopí inteligentne, môžu sa aj oni učiť od nás. V spomínaných českých mestách urobili konkrétne kroky, ktoré sa dajú aplikovať u nás. Je to napríklad fond úspor, my to nazveme energeticky úsporný mechanizmus. Úspora je nejaké číslo, ktoré vieme definovať. V klasickom systéme by sa to rozplynulo v mestskom rozpočte. Pri tomto mechanizme sa tie peniaze presne vyčlenia – časť do rozpočtu, ďalšia časť do organizácie toho, kto úsporu vygeneroval. Napríklad škole, ktorá ušetrila. Časť ďalších peňazí ide do energetického manažmentu, aby sa dalo pracovať aj na ďalších projektoch. Vytvárame tak vlastne systém, ktorý pomôže financovať úsporné opatrenia v čase po eurofondoch.

**■ Tento rok by sa mohlo začať s rekonštrukciou osvetlenia formou energy performance**

**contracting (EPC). O čo ide a do akej miery je to reálne?**

- Je to garantovaná energetická služba a zatiaľ s ňou nemáme ešte skúsenosti. Ako funguje? Potrebujeme urobiť nejaké energetické úsporné opatrenie. Napríklad výmenu svetiel a káblov. Urobí to dodávateľ, zaplatí to a garantuje ročnú úsporu – nejakú sumu peňazí. Napríklad, ušetrí sa ročne 200 tisíc eur, z čoho čistá úspora na jedno svetlo nech je 15 eur. A túto sumu úspory vlastne mesto použije ako vklad do samotnej rekonštrukcie. Ideálne by bolo, keby investíciu niesol generálny dodávateľ, ktorý zároveň zagarantuje úspory. Mesto by potom celú investíciu do rekonštrukcie, ktorá by sa realizovala v priebehu prvého polroka až roka, splácalo počas pätnástich rokov. Teoreticky by sme týmto spôsobom mohli začať rekonštruovať mestské osvetlenie. V súčasnosti platíme totiž za jeho správu a správca si vykazuje stovky hodín mesačne. Po rekonštrukcii by údržba klesla rádovo nadol, teda na desiatky hodín. Takže rádovo za splátku rekonštrukcie by sme mali kompletne zrekonštruované osvetlenie. Sumou, ktorú ušetríme, by sme vlastne zároveň túto rekonštrukciu osvetlenia splatili. Rovnakým spôsobom budeme postupovať pri mestských budovách. Postupne zostavíme zoznam objektov, ktoré najviac potrebujú zvýšiť energetickú efektívnosť a zároveň sú vhodné na EPC. ■

konkurencii ostatných veľkých miest. Snaha a nadšenie tých, ktorí sú presvedčení, že ihrisk nikdy nie je dosť, bolo odmenené druhým miestom s počtom hlasom 108 753. Ihrisko v celkovej hodnote 87 000 eur sa stavia od začiatku júna. Slávnostné otvorenie Žihadielka je naplánované na 10. hodinu, sprievodné akcie potrvajú až do 18. hodiny. Na deti čakajú Trpaslíci z RTVS, divadelné predstavenia,

rôzne súťaže a, samozrejme, príde aj Včielka Maja osobne. Ešte raz ďakujeme všetkým, ktorí hlasovali za Trnavu, a srdečne ich pozývame užiť si na ihrisku príjemné chvíle so svojimi deťmi. Úsilie v hre, ktoré nás spojilo, prinesie plody v podobe šantenia, radosti z pohybu a vzájomnej spoločnosti. A nezbednica Maja so svojimi priateľmi poteší množstvo detí aj v našom meste. ■

(vm)

## Poznáme finálne poradie projektov tohtoročného participatívneho rozpočtu .....

**Trnavčanky a Trnavčania mali už druhýkrát možnosť rozhodnúť, ako bude použitá časť financií z mestského rozpočtu. Tento rok mohli vďaka participatívne mu rozpočtu prerozdeliť až 50 000 eur.**

O priazeň verejnosti sa uchádzalo devätnásť projektov zo štyroch tematických kategórií: Kultúra, Doprava a šport, Verejný priestor a Sociálne témy. Ich prekladateľmi boli občania, ktorí prišli s dobrými nápadmi, ako v našom meste niečo nové vybudovať, zorganizovať, či pomôcť tým, ktorí to potrebujú. Skladba projektov bola pestrá – od pohybových aktivít cez ihrisko či knihu pre deti až po úpravy verejných priestranstiev a kultúrne podujatia. V hlasovaní, ktoré sa uskutočnilo od 15. do 24. mája, mala verejnosť príležitosť vyjadriť svoju podporu tým nápadom, ktoré ich najviac oslovili. Buď fyzicky v tlačенých hlasovacích hárkoch

alebo online prostredníctvom elektronického formuláru. Hlasovalo sa za minimálne štyri a maximálne šesť projektov.

Vyplnený hlasovací hárok odovzdalo na jednom z trinástich zberných miest 1 428 občanov, hlasovať online sa rozhodlo 232 ľudí.

Karty zamiešali aj samotní koordinátori, teda prekladatelia projektov. Práve pre nich bola určená tzv. deliberácia či verejné zvažovanie, kde si najprv dohodli kritériá, podľa ktorých budú navzájom hodnotiť svoje projekty, a následne ich bodovali.

Výsledkom týchto procesov je finálne poradie tohtoročných participatívnych projektov. Z deväť-



nástich sa ich tento rok z čiastky 50 000 eur vyhradenej z rozpočtu mesta podarí zrealizovať šesťnásť. Viac informácií o Participatívnom rozpočte pre Trnavu a podrobnosti o jednotlivých projektoch sa dozviete na adrese [pr.trnava.sk](http://pr.trnava.sk). ■

(eu)

## Zrekonštruované detské ihrisko na Slávii už otestovali prví malí návštevníci .....

**Zrekonštruované detské ihrisko na Slávii s novým fitparkom odovzdala mestská samospráva do používania ako darček deťom do ich sviatku na Deň detí 1. júna.**

Zámerom Mesta Trnavy bolo vytvorenie atraktívneho priestoru na hry spojené s pohybovou aktivitou pre deti od najmenších škôlkarov až po dvanásťročných žiakov. Rovnakú príležitosť budú mať aj dospelí, pre ktorých sú v príľahlom fitparku k dispozícii cvičebné prvky posilňujúce všetky svalové skupiny. Ihrisko je komponované ako okruh tvorený dráhou s gumovým liatym bezpečnostným povrchom, okolo ktorého sú situované detské aktivity postupne podľa veku a chodníkom zo žulových kociek, na ktorý nadväzuje trávnatá plocha. Zatravené terénne prevýšenie uprostred poskytuje malým dobrodruhom



lepší výhľad na celý areál ihriska. Pieskovisko, hojdacie auto, rybky, koník, ponorka, šmyklavky, rôzne preliezačky, hojdačky, lezecká stena a „bežecká dráha“ poskytujú deťom

množstvo príležitostí nielen na rozvíjanie pohybových schopností, ale aj fantázie. Vítané osvieženie počas horúcich dní poskytujú hmlové trysky v podobe kvetiny. ■



Martin Jurčo, foto : autor a archív MF

# Neurologička Marta Ferenčíková: „Mnohí pacienti prichádzajú doslova zrobení...“

V našom seriáli o trnavskej nemocnici sa dnes pristavíme na neurologickom oddelení. Celé desaťročia bolo zložkou Okresného ústavu národného zdravia. Vzniklo v roku 1950 a patrilo medzi menšie oddelenia, keďže v tom čase sa mnohé ochorenia súvisiace s neurológiou liečili na iných odboroch. Celkom prvé neurologické oddelenie bolo umiestnené v nemocničnom areáli v suteréne infekčného pavilónu, neskôr v pavilóne pod očným oddelením. Dnes ho nájdeme celkom vzadu v pavilóne, ktorý bol postavený v osemdesiatych rokoch.

Od roku 1970 viedol toto oddelenie Dominik Surový a najdlhšie pôsobiacimi lekármi oddelenia boli v minulosti Katarína Osvaldová, Blažena Vyskočilová, Gabriela Belanská a Tibor Sümegi. Už pätnásť rokov vedie toto pracovisko primár Georgi Krastev. Jeho predchodkyňou bola v rokoch 1984 – 2002 lekárka Marta Ferenčíková (nar. 27. januára 1944 v Ilave). Vyše dvadsať rokov bola aj pedagogičkou stredoškolského i nadstavbového štúdia na trnavskej Strednej zdravotníckej škole, kde vyučovala neurológiu a psychiatriu.

## ■ Z akého prostredia ste vzišli a aká bola vaša cesta k medicíne?

- Život našej rodiny súvisel s povolaním otca. Preto sme sa sťahovali po Slovensku. Bývala som v Ľubochni i v Strážskom. V roku 1949 otec v Brestovanoch postavil dom, a odvtedy sme tam bývali. Dnes tam bývajú môj brat a sestra, a odtiaľ pochádzal aj môj manžel. Po dvanásťročnej strednej škole v Trnave som odišla do Košíc. Po dvoch rokoch na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika sme prešla do Bratislavy. A tam som ukončila všeobecné lekárstvo. V roku 1967 som sa prihlásila na výberové konanie do trnavskej nemocnice. Prijatá som bola na röntgenologické oddelenie. Nebolo to veľmi pre mňa, ale napokon ma prideliť na neurologické oddelenie. Viedla ho Blažena Vyskočilová, ktorá bola zastupujúcou primárkou. Vtedajší primár Jozef Smetanaj totiž v roku 1968 emigroval. Postupne som sa vzdelávala v neurológii. Bol vyhlásený konkurz, prihlásil sa doň



Dominik Surový, ktorý prišiel z dokoľovacieho pracoviska v Trenčíne. Medzitým som absolvovala cirkuláciu na internom aj chirurgickom oddelení. Po materskej dovolenke som nastúpila konečne na neurologické oddelenie.

## ■ Prečo to bola práve neurológia, teda zameranie na choroby nervové?

- Mala som k neurológii veľký rešpekt. Moji kolegovia v krúžku tvrdili, že práve preto zo mňa raz bude neurologička. Tí, ktorí ešte žijú, mi to dodnes pripomínajú. Išlo to však nejako samočinne. Mala som v rodine neskutočnú pohodu. Manžel pracoval v technickej oblasti, ale so synom mi veľmi mi pomáhali, pretože som absolvovala veľa študijných pobytov. V čase, keď som viedla neurologické oddelenie, nás v trnavskej nemocnici bolo päť žien – primáriek: lekárky Anna Danajová, Viola Makytová, Rozália Urbanová, Anna Strehárová a ja. Medzi mužmi to nebolo jednoduché, nemali sme ani stranické

krytie a ešte sme museli byť ako ženy akceptované.

## ■ Cesta k primariátu bola však dosť dlhá. Cez atestácie a postupné presuny oddelenia, ich postupnú modernizáciu.

- Postupne som robila v rámci neurológie na konziliárnych vyšetreniach na rôznych oddeleniach. Ak niekto vypadol, bola som sekundárnou lekárkou. Napokon po druhej atestácii primár Dominik Surový odišiel pracovne do Prahy, a tak sa toto miesto uvoľnilo. Od septembra roku 1983 som viedla oddelenie a od roku 1984 som sa stala primárkou. Nebola to len vec odborných znalostí, ale vstupovalo do toho aj mnoho subjektívnych prvkov, vrátane vtedajšieho politického zastúpenia v nemocnici. Vtedy som mala dve atestácie za sebou a tretia ma čakala v Košiciach, čo bola organizácia zdravotníctva. Počas rokov som chcela toho veľa stihnúť. Najmä vyriešiť priestorové možnosti a obmedzený počet lôžok. Pribúdalo totiž neurologic-

kých pacientov a bolo to spojené s viacerými technickými limitmi. Napokon sa to podarilo. Z malých priestorov pod očným oddelením s tridsiatimi dvomi lôžkami sme sa sťahovali do väčšieho. Robila sa rekonštrukcia pri vtedajšej knižnici, a tam sme sa presunuli. Napokon sa rušila časť gynekológie a cez krajského neurológa a bratislavských kolegov som presadila zmenu. Podarilo sa nám presťahovať do jedného poschodia staronového pavilónu v zadnej časti areálu nemocnice, kde bolo pôvodne jedno z gynekologických oddelení. Tam je neurológia dodnes. Boli sme radi, že sme mali konečne 52 lôžok a mohli upraviť priestory, aby to oddelenie tak trochu vyzeralo. V predchádzajúcich priestoroch nám totiž chýbali niektoré základné veci. Konečne sme mali kyslík, potrebné zariadenia, ale stále sme bojovali o prístrojové vybavenie. Našťastie sme mali siedmich šikovných lekárov, ktorí mali ordinariáty. Boli to odborníci v úsekoch na eletromyografiu, elektroencefalografiu, vertebrogénne ochorenia, sklerózu multiplex, epilepsiu a tak ďalej. Postupne pribudli dvaja detskí neurológovia. To bolo v rámci okresu optimálne. Mala som ešte veľké plány s projektom jednotky intenzívnej starostlivosti. No, bohužiaľ, sa to vtedy nepodarilo dokončiť.

**■ Už viac ako pätnásť rokov pracujete ako lekárka v ambulancii v poliklinike. No kontakt s Neurologickou klinikou ste nestratili. Nielen preto, že mnohých pacientov odosielate práve tam.**

-V roku 2002 som z primariátu odišla a pokračovala v ambulancii. Už som sa na túto súkromnú prax postupne pripravovala. Keďže primariát sa štvorročne obnovoval, v tomto čase už nastupoval nový primár Georgi Krastev. Bol a je pre trnavskú neurológiu priam pozhnaním a aj vďaka nemu má oddelenie požadovanú úroveň. Dodnes sme v kontakte pri konzultáciách, zriadil konzultačné vyšetrenia pri chronických ochoreniach. Mnohé



*V roku 1988 Marta Ferenčíková (vľavo) na oslave jubilea lekárky Kataríny Osvaldovej. V strede lekár Bohuslav Dobrovodský.*

projekty pokračovali ďalej. Napríklad, ešte za môjho pôsobenia sme otvorili Klub Sclerosis multiplex, ktorého predsedom v Trnave sa stal dnes už nežijúci Milan Surgoš. Boli sme totiž trochu obmedzení liečbou, ktorú nám musela schvaľovať Bratislava. SM-károv zastrelovala lekárka Gabriela Belanská a sestrička Emília Kunovská. Pripravoval semináre, kultúrne podujatia, ale aj rekondičné pobyty. Veľmi dobre sa nám spolupracovalo s bratislavským pracoviskom a začínalo sa pri týchto diagnózach liečbou interferónmi.

**■ Keď porovnáte dnešné diagnózy a metódy liečby s tým, ako to bolo v sedemdesiatych rokoch, je to veľký rozdiel?**

-Jedným z najčastejších ochorení boli bolestivé stavy chrbtice. Začali pribúdať zápalové ochorenia miechy a nervového systému, ale aj nádory. Potom najmä cievne príhody, pre ktoré som chcela budovať spomínanú jednotku intenzívnej starostlivosti. Dnešná medikamentózna liečba je neporovnateľná s vtedajšou. Vtedy bola široká škála liečiv, ale dnes je množstvo ponuky veľké – veľmi sme pokročili pri liečbe zápalových ochorení, pri vertebrogénnych stavoch s rôznymi zmesami podávanými vnútrožilovo. Aj v cievnej oblasti je úplný prevrat

– napríklad preventívna liečba cievnej mozgovej príhody u rizikových pacientov – kardiakov, diabetikov a podobne. Neskutočný posun je v rámci artériosklerotických demencií, ktorá sa liečila kedysi úplne inak, podobne epileptici a skleróza multiplex. Zmenili sa štandard i posudzovanie pacienta a hodnotenia epileptických záchvatov. Ale v čom je dnes zmena v opačnom slova zmysle – znížil sa čas hospitalizácie. Mali sme logopedické a rehabilitačné sestry, ktoré s pacientmi pracovali, pri cievnych mozgových príhodách sme mali priemernú dobu hospitalizácie dva až tri týždne. Teraz je to oveľa menej a pacient sa presúva do domáceho liečenia. To už je celá ďalšia téma domácej starostlivosti, či doliečovacích zariadení.

**■ Ako sa postupne zlepšovala diagnostika?**

-Nebola magnetická rezonancia či centrálny tomograf. Čo zostalo, to je vyšetrenie likvoru. Robili sme prosté a tvrdé vyšetrenia, ktoré by asi dnes už nikto nerobil. Boli to náfučky, teda pneumoencefalografia, náfuk miechového kanála, a prvý na Slovensku sme robili kontrastné vyšetrenia miechy. Prostou angiografiou bolo pichnutie kontrastnej látky do krku. Ale takéto metódy boli veľmi stresujúce pre pacienta aj pre

lekára. Mladí lekári si to dnes už ani nevedia predstaviť. Všetko nahradili spomínaná magnetická rezonancia a centrálny tomograf s kontrastnými vyšetreniami. Je to vďaka rýchlemu vzostupu vedy. Za mojich čias sa neučila genetika a imunológia, to sme sa všetko museli doučovať.

■ **S akými problémami dnes za vami najčastejšie prichádzajú pacienti do ambulancie?**

- Pribúda veľa bolestivých stavov chrbtice, vertebrogénnych stavov. Mnohí pacienti prichádzajú doslo-

va zrobení, keď už nedokážu zvládať tempo kladené na nich v zamestnaní. Ten tlak je spojený aj so sociálnym aspektom. Psychosomatické problémy sa prelínajú. Pred rokmi som pripravila prácu na tému bolesti chrbta a psychosomatiky. Spolupracovala som s psychiatrami a psychológmi, bola to prvá práca na túto tému. Preto vždy pri diagnostike bolestivých prejavov spájam s anamnézou rodinnou, či pracovnou.

■ **Pochádzate z horného Považia. Nechýba vám na trnavskej**

**rovine tamojšia príroda? A čo mentalita Trnavčanov? Vnímali ste aj v tom rozdiel?**

- Mentalita ľudí je tu iná, ale som si zvykla. Bývali sme najprv na Prednádraží, no desaťročia bývam na Vajanského ulici a mám možnosť denne pozorovať krásu pešej zóny a atmosféru centra mesta. Je úžasná, sadnem si niekedy na zmrzlinu a pozorujem okolie. Najviac ma teší trnavská zezeň. Aj pred bytom máme obrovské brezy, ktoré, napriek tomu, že sú veľké a niekedy zavadzajú, sú krásne. ■

(vm)

## Hra na mesto v miniTrnave sa začne už 17. júla .....

**Už o pár dní vyrastie na Mestskom zimnom štadióne mesto, aké nemá na Slovensku obdobu. Jeho občanmi budú výlučne deti vo veku od 8 do 15 rokov, ktoré v ňom budú pracovať, baviť sa, zveľaďovať ho a aj samy spravovať. Ide o mesto detí s názvom miniTrnava, ktoré otvorí svoje brány od 17. júla do 4. augusta každý pracovný deň medzi 8. a 16. hodinou.**

V priestoroch tréningovej hokejovej haly vyrastú jednotlivé stanovišťa – Banka, Univerzita, Radnica, Kreatívne dielne, Mestská televízia, Kino, Záhradníctvo, Noviny a mnohé ďalšie. Budú navzájom spolupracovať a vytvárať fungujúce, živé mesto plné malých miniTrnavčanov.

V miniTrnave sa budú deti hrať samy, bez rodičov. Tí majú vstup na hernú plochu povolený len na obmedzený čas (na základe 30-minútového víza, ktoré získajú na Matrike). Rodičia či návštevníci však môžu dianie v meste detí sledovať z vyvýšenej návštevníckej zóny počas celého dňa.

Na to, aby si dieťa mohlo hru užiť, je dôležité, aby vedelo čítať, písať, počítať a pohybovať sa v miniTrnave samostatne bez pomoci druhých. Pohyb detí v hernom areáli nie je kontrolovaný a po vstupe dieťaťa do hry zaň organizátor nepreberá zodpovednosť, preto odporúčame rodičom dohodnúť si doma vopred pravidlá (napríklad čas odchodu z hry, miesto stretnutia a pod.). Vybavte svoje deti aj telefónnym číslom na seba, aby vás mohli organizátori v prípade potreby kontaktovať. A ako to bude v miniTrnave fungovať? Vstupné sa



neplatiť a netreba sa ani prihlasovať vopred. Stačí, keď dieťa v prvý deň ráno príde na zimný štadión (zo strany od Spartakovskej ulice), zaregistruje sa na stanovišti Matrika, kde vyplní v Preukaze občana miniTrnavy svoje kontaktné údaje, a môže sa začať hrať. Ďalšie dni sa už netreba registrovať, iba požiadať na Matrike o aktuálnu pečiatku do preukazu a hurá do hry.

Je len na dieťati, či si rovno vyberie nejaké zamestnanie, alebo jeho kroky povedú na Univerzitu, kde začne študovať. Za prácu aj štúdium získa odmenu v miniTrnavskej mene trnky (miniTRNavské-

KorunY). Zarobené peniaze môže míňať podľa svojho rozhodnutia na atrakciách, ktoré miniTrnava ponúka, za občerstvenie alebo za kúpu výrobkov, ktoré vyprodukuje Kreatívna dielňa. Týmto spôsobom sa malí občania učia hospodáriť s financiami a prijímať zodpovednosť za vlastné rozhodnutia. miniTrnava je však v prvom rade hlavne zábava, možnosť plnohodnotne stráviť tri prázdninové týždne a spoznať nových kamarátov.

Všetky osem- až pätnásťročné deti preto srdečne pozývame, aby prišli zažiť miniTrnavu na vlastnej koži. ■

Martin Jurčo, foto: autor

## Richard Marsina je priekopníkom v sprístupňovaní histórie

Univerzity zvyknú udeľovať čestné doktoráty pri rôznych príležitostiach význačným osobnostiam, ktorých aktivity zväčša súvisia s oblasťou pôsobenia univerzity, ale majú aj výrazný dosah na rozvoj spoločnosti. S jednoznačnou podporou sa na Trnavskej univerzite stretol aj návrh udeliť čestný doktorát historikovi profesorovi Richardovi Marsinovi (nar. 4. mája 1923 v Šahách). Venuje sa slovenskému stredoveku, mnohé jeho práce neboli dodnes prekonané a navyše, je stále aktívny – už od vzniku Trnavskej univerzity na nej pôsobí ako profesor v odbore slovenské dejiny.

Richard Marsina je absolventom Filozofickej fakulty UK (1949). Aj keď mal nastúpiť ako historik na fakultu, v päťdesiatych rokoch (ako to už vtedy bývalo) sa všetko vyvinulo inak a začas pôsobil v Archíve mesta Bratislavy, Pôdohospodárskom archíve, napokon v Štátnom slovenskom ústrednom archíve. Od roku 1956, keď začal pôsobiť v Historickom ústave SAV, mohol začať intenzívnejšie skúmať stredoveké dokumenty. Uvádzať dopodrobna jeho aktivity, ako sú jeho členstvá v rôznych slovenských, európskych i svetových komisiách, by bolo na dlhý zoznam. Okrem výskumnej práce spomeňme, že v rokoch 1962 – 1980 prednášal stredovekú diplomatiku študentom archívnictva na FF UK, v rokoch 1961 – 1969 bol vedúcim výskumného pracoviska SAV v Budapešti. V roku 1992 inicioval založenie Katedry histórie na vtedy novej Fakulte humanistiky Trnavskej univerzity. Pôsobil na nej ako vedúci katedry až do roku 1998.

„Do Trnavy som prišiel v čase založenia univerzity. Obnovenie sa však pripravovalo dlho a všetko sa dialo Bratislave v Slovenskej akadémii vied. Tam pracoval aj neskorší rektor univerzity Anton Hajduk. Ako veľké pozitívum som vnímal to, že nová univerzita sa bude viesť už v demokratickom duchu a nebude treba prekonávať všetky tie spôsoby dovtedy zabehané v Bratislave. Prijímacie pohovory do prvého ročníka mali študenti oneskorené až v septembri, hoci mali byť už v júni,“ spomína Richard Marsina. „O históriu malo vtedy záujem až 250 študentov a mohli sme prijať iba dvadsať. Bol to v podstate môj nový začiatok po



dlhých rokoch pôsobenia v Bratislave. Bol som vedúcim katedry, na ktorej sa spočiatku neštudovala len história, ale aj dejiny umenia, kultúry, filozofia. V druhom a treťom ročníku sa už utvárali samostatné katedry, takže až potom fakulta nadobudla povahu kompletnejšieho vysokoškolského pracoviska,“ spomína profesor Richard Marsina po udelení doktorátu.

Ako historik a vedec spracoval listinný materiál viažuci sa k Slovensku z celouhorského hľadiska. Po prvýkrát určil niektoré listiny ako falošné, alebo potvrdil ich pravosť. Dodnes je neprekonaný jeho Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciace, ktorý je známy aj pod názvom Slovenský diplomatár. Je to dvojdielna zbierka kriticky spracovaných stredovekých listín z územia Slovenska. Prvý zväzok spracúva listiny od roku 805 do roku 1235 (teda po koniec vlády Ondreja II.) a druhý listinné pramene z rokov 1235 až 1260. Podľa R. Marsinu je z väčšej časti pripra-

vený aj tretí zväzok s listinami do roku 1301. Listiny z ďalšieho obdobia sú už spracované v registári, zostavenom blízkym kolegom prof. Marsinu prof. Vincentom Sedlákom, ktorý tiež pôsobil na Katedre histórie Trnavskej univerzity. Obidve diela sú nedoceneným prameňom pre akékoľvek vedecké úsilie súvisiace s výskumom stredovekého Slovenska, majetkovoprávných vzťahov stredovekých vlastníkov a pod. Samotné spracovanie týchto listín je veľmi náročný a dlhodobý proces, pretože si okrem iného vyžaduje skúsenosť s paleografiou a diplomatikou, takisto výbornú znalosť stavu konkrétneho jazyka v období, v ktorom bola listina zapísaná. „Také dielo sa nerobí každý rok ani každých desať rokov. Vždy po dlhšom časovom odstupe sa môže prísť k doplneniu a revízií diela. Museli sme s Vincentom Sedlákom niekoľko rokov len bádať v archívoch. Dnes by som takéto dielo robil trochu inak. Do prvého dielu by som dal obdobie od 90.

rokov 9. storočia, ale to už som urobil v iných publikáciách, takže je odkiaľ čerpať,“ hovorí Richard Marsina.

Takto spracované listiny poskytujú bohatý pramenný materiál aj pri štúdiu dejín obcí a miest, cirkevných organizácií, pri výskume zmien vo fyzickej geografii územia Slovenska a sú nenahraditeľným prameňom aj pre jazykovedné výskumy. „S Trnavou sa stretávam od nepamäti. Potvrdzujú to historické listiny, s ktorými som pracoval. Stačí len, keď si povieme, kedy vzniklo trnavské mestské privilégium. A treba

zdôrazniť, že je to najstaršie zachované mestské privilégium v celom Uhorskom kráľovstve. Trnava je mestom, ktoré ho má zachované,“ hovorí Richard Marsina. V tejto oblasti si postupne Richard Marsina vychoval na svojom pracovisku aj ďalších uznávaných odborníkov, ktorí publikujú témy z oblasti slovenského stredoveku (napr. Vladimír Rábik, Miloš Marek a iní.). Ako aktívny pedagóg pôsobil na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity do roku 2012, no stále s ňou spolupracuje. „Pripravujem príležitostne aj rôzne ďalšie témy vo forme štúdií.

Napríklad, teraz mi vyjde článok na tému Židia na Slovensku v stredoveku a štúdia o spracúvaní dejín stredovekých miest na Slovensku v druhej polovici 20. storočia.“ Okrem zriadenia tunajšieho odborného historického pracoviska stál Richard Marsina v roku 2004 aj pri vzniku Slovenského historického ústavu v Ríme. Toto vedeckovo-výskumné pracovisko Trnavskej univerzity ako jediné na Slovensku skúma a kritickým spôsobom vydáva historické pramene z Vatikánskeho tajného archívu, ktoré sa viažu k územiu Slovenska. ■

(red)

## V literárnej súťaži opäť uspeli autori z Trnavy.....

**Ceny devätnásteho ročníka celoslovenskej literárnej súťaže O cenu Slovenského učeného tovaríšťa 2016/2017 sú už udelené. Aj tento rok si niekoľko ocenení odniesli trnavské autorky a autori.**

Nositelkou ceny primátora Trnavy sa stala Mária Kutáková-Opatovská, o tretie miesto v tretej vekovej kategórii poézie sa delia Adriána Kondlová a Edita Striežencová, čestné uznanie získali Pavol Matuščík a Zlatica Roy z Trnavy. Za prózu v druhej vekovej kategórii porota rozhodla o udelení čestného uznania Trnavčanke Karin Chrvalovej, v poradí tretia najlepšia autorka prózy v tretej vekovej kategórii je opäť Adriána Kondlová. Čestné uznanie patrí Zlatici Roy a Arpádovi Matejkovi z Trnavy. Cenu predsedu Matice slovenskej si odniesla takmer Trnavčanka, známa Janka Blašková z Jaslovských Bohuníc, nositeľkou Ceny predsedu Trnavského samosprávneho kraja sa stala Gabriela Grznárová z Topoľčian, Cenu Literárneho klubu Bernolák Trnava získal Jozef Darmo z Bratislavy. Víťazkou v prvej kategórii poézie je Petra Polnišerová z Novej Bane, druhé miesto obsadila Mária Barnovská a tretie Katarína Melcherová, obe zo Starej Ľubovne. Prvé miesto v druhej vekovej kategórii poézie patrí Jánovi Kováčikovi z Rudna nad Hronom, druhá je Magdaléna Martišková z Topoľčian a tretí Adam Kollár zo Starej Ľubovne. V tretej kategórii poézie sa o prvé miesto delia Marek Sopko



z Nitra a Jozef Tomášik z Bratislavy, o druhé Júlia Rakovská zo Smoleníc a Peter Šípoš z Topoľčian. Víťazstvo v prvej kategórii prózy patrí Petre Polnišerovej z Novej Bane, druhé miesto obsadila Kristína Kobolková z Klokočova a tretie Zuzana Kačmárová zo Svidníka. Prvý v druhej vekovej kategórii prózy je Ján Jakub Pôs z Bojníc, druhé miesto patrí Ivane Šaffovej z Michaloviec a Tomášovi Kičínovi z Bratislavy, o tretie miesto sa delia Ivana Jačalová zo Závažnej Poruby a Miroslava Gažová zo Špačiniec. Po dve ocenenia na prvých troch priečkach boli udelené aj v tretej kategórii prózy: Víťazmi sa stali

Ján Vaník z Brusna a Štefan Horovský zo Zálesia, druhé miesto patrí Kataríne Kolárikovej z Bratislavy a Zuzane Martiškovej z Topoľčian. Trnavčanka Adriána Kondlová sa o tretie miesto delí s Jozefom Pálnikom zo Svinnej. Organizátorom celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou je Literárny klub BERNOLÁK pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Trnave v spolupráci s Mestom Trnavou, Divadlom Janka Palárika, Knížnicou Juraja Fándlyho v Trnave, Bernolákovou spoločnosťou v Bratislave a redakciou dvojtýždenníka Kultúra v Bratislave. ■

Martin Jurčo, foto: archív autora

## Šľachtiteľ kukurice Albín Piovarčí bol medzinárodne uznávaný odborník

**Monumentálna budova Výskumného ústavu kukurice na rohu Trstínskej a Ružindolskej ulice je dnes už minulosťou. Toto odborné pracovisko vzniklo pred päťdesiatimi piatimi rokmi a malo ambiciózne plány. Mnohé z nich sa podarilo aj realizovať, a v oblasti šľachtenia kukurice patrilo medzi známe aj z európskeho pohľadu. Nešťastná privatizácia začiatkom 90. rokov a de facto likvidácia, presun len zlomku práce ústavu na iné pracoviská a napokon aj nedávne zbúranie budovy. To je len veľmi letmý popis konca mnohých osudov, tém i životných príbehov. Hovoriť o Výskumnom ústave kukurice sa dá najmä pri spomienke na Albína Piovarčího (2. jún 1932 Leopoldov – 30. jún 1983 Trnava), ktorý svoje vedomosti, skúsenosti a energiu venoval práve tomuto pracovisku.**

Albín Piovarčí pochádzal zo štyroch súrodencov z Mestečka -- Leopoldova. Všetci boli aktívni muzikanti a športovci. Bratia Marián a Julián hrali v známej Modrej sedme v Hlohovci a sestra Kamila bola v slovenskej reprezentácii v hádzanej. Spolu s bratom Juliánom boli výborní hádzanári. V Mestečku boli známi ako aktívni organizátori spoločenských podujatí ako boli estrádne a kabaretné programy, ale i ochotnícke divadlá. Albín po maturite v Trnave študoval na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Keďže ho oblasť šľachtenia plodín zaujímala, pokračoval aj v kandidatúre na Vysoké škole zemédelské v Prahe. Napokon vo Výskumnom ústave kukurice zakotvil ako šľachtiteľ a výskumník na celý život. Ústav existoval od 1. januára 1962 celých 30 rokov a prvým riaditeľom bol Anton Piršel. Jeho súčasťou boli začas aj ústavy rastlinnej výroby, krmovinársky výskumný ústav, ale aj výskumná stanica v Lednici na Morave. Od začiatku využívali pokusnú bázu – pozemok v trnavskom Farskom mlyne, Topolníkoch, a do roku 1982 aj účelové hospodárstvo Trnava – Medziháj, kde sa pestovali monokultúry kukurice. V tomto čase tu vznikli (okrem krmovinárskej kukurice) aj sladké odrody na priamy konzum pre spotrebiteľov, napríklad Sachara, či pukancová kukurica Jantár. Výskumný ústav bol z rezortnej organizácie od roku 1977 začlenený do Slovosiva, vedecko-výrobného združenia pre šľachtenie a semenárstvo. Stavba budovy ústavu

(dnes zbúranej) bola dokončená v roku 1966. Časť aktivít Albína Piovarčího nám dnes dokumentujú už len odborné zborníky ústavu, ktoré vychádzali takmer každý rok. Kukurica bola najmä od 60. rokov popri husto siatých obilninách veľmi frekventovanou plodinou a neustále bolo potrebné zvyšovať jej výnosy. Jednou z ambícií bolo najmä zabezpečenie potravinovej sebestačnosti. Albín Piovarčí bol už od 60. rokov uznávaný vo vedeckom svete kukurice, a v Trnave vyšľachtil niekoľko vysoko produktívnych odrôd. Sumár jeho aktivít tvorí 64 vedeckých prác a citácie v mnohých odborných časopisoch. Rok pôsobil v USA v štáte Indiana v University of Agriculture in Laffayette. V spolupráci s juhoslovanskými výskumníkmi pracoval v africkej Zambii. Aby urýchlil výskum, jeseňnú kukuricu sial na jar na južnej pologuli. V Trnave bol skromným a nenápadným odborníkom, no vo svete ho poznali. Prednášal na mnohých vedeckých fórach v USA, Francúzsku, Holandsku, Poľsku, Bulharsku a ZSSR. Predmetom spolupráce bola hlavne výmena genetických materiálov a vzájomné testovanie nových hybridov kukurice. Bol členom medzinárodnej Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo FAO. Cenný prínos z viacstrannej spolupráce bol vďaka celosvetovému združeniu šľachtiteľov kukurice a ciroku EUCARPIA a z medzinárodnej skupiny pre šľachtenie kukurice na odolnosť proti vijačke kukurič-



Albín Piovarčí v sedemdesiatych rokoch.

nej (IWGO), ktorých členom bol aj Albín Piovarčí. Prínos spočíval hlavne v získaní línií odolných proti vijačke. Vysoké pracovné tempo i temperament mu zrejme boli osudné. Zomrel náhle po návrate z konferencie v Amsterdame. Mal tesne po päťdesiatke. Šľachtiteľ Milan Neštický vyštudoval odbor biológia, špecializáciu rastlinná genetika na Prírodovedeckej fakulte UK. S Albínom Piovarčim sa stretol vo výskumnom ústave v roku 1971, počas prípravy diplomovej práce. Potom začal pracovať na oddelení Genetiky a šľachtenia VÚK a za krátky čas sa stal jeho najbližším spolupracovníkom. „K jeho vedeckému rastu mu okrem stáleho štúdia odbornej literatúry dopomohla aj jednoročná sťaž v USA. Po príchode zo študijného pobytu obohatil metodiku šľachtenia hlavne novými štatistickými metódami, ktoré postupne prebrali všetky šľachtiteľ-

ské pracoviská v Československu. Išlo hlavne o štúdium kombinačnej schopnosti novo vyšľachtených línii kukurice pomocou vrcholového kríženia a stanovenie všeobecnej a špecifickej kombinačnej schopnosti. Znamená to, že niektoré línie vytvárali hodnotné hybridy s väčšinou iných nepríbuzných línii, iné len so špecifickými líniami. Zároveň sa venoval šľachteniu nových línii z rôznych geografických rozdielnych genetických zdrojov. Počas svojej šľachtiteľskej práce vyšľachtiteľ viac ako 1 000 línii a otestoval niekoľko stoviek hybridov. Línie sa stali súčasťou genetickej kolekcie VÚK a zároveň boli umiestnené do génovej banky Výskumného ústavu rastlinnej výroby v Prahe Ruzyni,“ hovorí dnes Milan Neštický. Ako pripomína, v rámci krajín vtedajšej Rady vzájomnej a hospodárskej pomoci vytvoril prvý klasifikátor kukurice, ktorý bol týmito krajinami prijatý a akceptovaný. Bol členom šľachtiteľskej rady a zároveň koordinátorom šľachtenia kukurice v Československu.

Ako pripomína Milan Neštický, špecifickou pracovnou oblasťou Albína Piovarčího boli tvorba a využívanie špeciálnych genetických zdrojov. „Väčšinou išlo o využitie mutantov kukurice so zmenenými chemickými alebo hospodársky využiteľnými vlastnosťami. Veľa práce venoval štúdiu a využitiu genetických zdrojov so zvýšeným obsahom bielkovín, zlepšovaniu ich chemického zloženia, hlavne zvyšovaniu esenciálnych aminokyselín lyzínu a treonínu. Vyšľachtiteľ prvý hybrid v republike s vyšším obsahom lyzínu, ktorý bol zavedený do praxe. Zaoberal sa šľachtením zakrpatených genotypov kukurice, u ktorých bola zvýšená hospodárska úroda, t. j. vyšší podiel hmotnosti šúľkov z celkovej hmotnosti rastliny. Významné boli aj jeho práce s erektofilnými genotypmi, ktoré na základe erekatívneho postavenia listov v hornej polovici rastliny umožňovali vyššie zahustenie porastov a tým i zvýšenie hospodárskej úrody a práce na zvyšovaní kvality vegetatívnej hmo-



Jeden z odrodových pokusov s praktikantmi. Medzi študentmi je aj dcéra Bohdana.

ty u silážnych hybridov,“ vysvetľuje Milan Neštický a dodáva, že všetky tieto šľachtiteľské výdobytky sú dnes známe, ale vtedy boli veľkým krokom vpred. „Kvôli štúdiu odbornej literatúry ma nahovoril na štúdium angličtiny, čo mi pomohlo pri sledovaní odbornej literatúry a neskoršie aj v členstve v odborných zahraničných spoločnostiach. Bol naklonený novým metódam a neštandardným postupom. Raz som prišiel za ním, či by sme nezačali skúšať výskum pletivových kultúr kukurice. Ihneď spoznal potenciál tejto novej metódy. Ochotne vybavil návštevu pracoviska Ústavu experimentálnej biológie ČSAV v Olomouci, ktoré bolo v tom čase špičkovým pracoviskom v tejto oblasti. Nakoniec mi navrhol, či by som nechcel na túto problematiku vypracovať vedeckú dizertačnú prácu. Ašpirantúru som robil externe 5 rokov a celý čas som cítil jeho podporu až do jej obhajoby. Zároveň ma uvádzal do vedeckého života aj na medzinárodnej scéne. Bol vysoko rešpektovaný na medzinárodnej úrovni,“ spomína Milan Neštický.

Mnoho spomienok na Albína Piovarčího uchováva jeho manželka, očná lekárka Brigita. Zoznámili sa na lyžovačke na Čertovici. Ona Horehronka, výborná lyžiarka, sa ho ujala ako nelyžiara z trnavskej roviny. Trnava bola v tom čase

priemyselné a šedivé mesto, Albínovi pobyty na horách učarovali. Keďže kukurica na Horehroni nerastie, musela sa ona prispôbiť a hoci nerada, nasledovala ho do Trnavy.

Staršia dcéra Bohdana (nar. 26. januára 1967 v Trnave) už ako dieťa a školáčka pomáhala otcovi pri opeľovaní kukurice. A táto práca sa zapáčila aj jej. Skončila nitriansku poľnohospodársku univerzitu a genetiku rastlín na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Po skončení išla v otcových šľapajach až do zrušenia Výskumného ústavu kukurice. Teraz pôsobí ako trénerka krasokorčuľovania v Slovane v Bratislave. Jej dcéra bola osemnásobná majsterka Slovenska v krasokorčuľovaní a na medzinárodných pretekoch získavala tiež pozoruhodné výsledky. Žiaľ, po úraze chrbtice nádejná olympionička musela s krasom skončiť. Syn Albína Piovarčího Radovan (nar. 30. marca 1975 v Trnave) mal len sedem rokov, keď otec zomrel, a už si ho veľmi neužil. Hoci mal predpoklady a nadanie stať sa architektom, vzor matky ho predurčil pre medicínu. Dnes pôsobí ako primár prestížnej očnej kliniky v Bratislave. Je prvým oftalmochirurgom, ktorý na Slovensku zaviedol laserovú operáciu šedého zákalu a iných progresívnych refrakčných operácií. ■

Jozef Kordoš, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

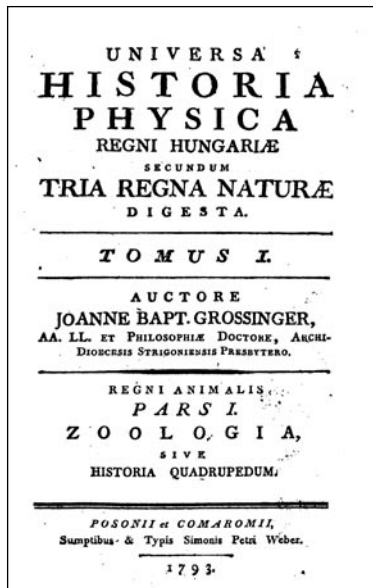
Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXV.

## Ján Krstiteľ Grossinger SJ – trnavský Plinius .....

**Ak sa niekto pokúša napísať dielo, v ktorom by ponúkol kompletný opis prírody, musí zaiste počítať s tým, že realizácia takéhoto projektu môže veľmi ľahko presahovať možnosti jedného človeka, akokoľvek by už bol obdarený schopnosťami a prirodzeným nadaním. V neposlednom rade mu osud musí nadeliť aj dostatok času a treba podotknúť, že ani to nemusí stačiť, pokiaľ náš bádateľ nie je zároveň aj vynikajúcim organizátorom.**

To si veľmi dobre uvedomoval už Plinius Starší, autor rozsiahlej encyklopédie *Historia Naturalis*, jedného z najrozsiahlejších diel, ktoré sa nám zo staroveku zachovali. Do svojho „Skúmania prírody“, ako možno názov diela preložiť, však Plinius nezahrnul len opis živej a neživej prírody, ale všetky rozmanité podoby okolitého sveta, v ktorom žil a intenzívne ho skúmal, ako i všetky hodnotné vedomosti, čo sa dozvedel z iných kníh. Jeho prirodzená zvedavosť a túžba poznávať sa mu nakoniec stali aj osudnými, keď ho v r. 79 zaviedli do príliš veľkej blízkosti sopky Vezuv, ktorej ničivá erupcia vtedy pochovala okrem iných miest aj Pompeje. Hoci Plinius Starší s najväčšou pravdepodobnosťou zahynul pri organizácii evakuácie obyvateľstva z postihnutých oblastí, prvotným impulzom priblížiť sa k činnejšej sopke, ako sa dozvedáme z bezprostredného opisu udalostí jeho synovca Plinia Mladšieho, bola túžba preskúmať tento ojedinelý a fascinujúci úkaz zblízka a vidieť ho na vlastné oči. Od neho sa tiež dozvedáme, že Plinius Starší študoval a pracoval prakticky nepretržite, ak práve sám nemohol čítať, ako napríklad, keď sa kúpал, nechal si čítať od svojho služobníctva, neustále si robil poznámky a údajne žiadna kniha podľa neho nebola taká zlá, aby sa z nej nedalo dozvedieť aspoň niečo dobré.

„Hlboko v človeku tkvie túžba poznávať, naše poznanie však zväzujú príliš tesné hranice, pretože stále nachádzame viac toho, čo nepoznáme, ako toho, čo vieme. Stvoriteľ vesmíru dal všetkému svoju váhu, počet,



či mieru, ktorá však nám zostáva neznáma. Ako je konečný počet hviezd, rovnako je konečný aj počet zrníek piesku na pobreží alebo kobyliiek v roji – kto ich však spočíta? Hipparchos zaznamenal a odovzdal nasledujúcim vekom 1 026 stálic a Hevelius priviedol tento počet k 1 888, Halley na juhu rozlíšil ďalších 335. Mliečna dráha sa vyzbrojenému oku javí posiatá bezpočtom hviezdíček a cez ďalekohľad možno v jedinej hviezde Orionu uvidieť viac hviezd, než voľným okom na celej oblohe. Počet hviezd preto vždy bude neistý.“

Takouto úvahou začína svoje dielo jezuita Ján Krstiteľ Grossinger, ktorého úžasná diverzita okolitého sveta a túžba vedieť a poznávať stále viac viedla k pokusu o spísanie kompletného opisu prírodných pomerov Uhorska o viac než 1 700 rokov ne-

## Ľudia a udalosti.....

■ **1. 7. 1567** – Cisár MAXIMILIÁN I. schválil založenie kňazského seminára v Trnave (450. výročie).

■ **1. 7. 1992** – V Trnave znovuo tvorili Trnavskú univerzitu (25. výročie)

■ **5. 7. 1992** – V Bratislave umrel trnavský rodák KAROL VACULÍK, dlhoročný riaditeľ Slovenskej národnej galérie, historik výtvarného umenia a odborný publicista (25. výročie).

■ **5. 7. 2012** – V Bratislave umrel trojnásobný majster Slovenska v boxe PAVOL BLEŠÁK, rodák z Trnavy a člen AC Jánošík Trnava (5. výročie).

■ **6. 7. 1927** – V Trnave sa narodil lekár – stomatológ a odborný publicista EUGEN KURILL, ktorému roku 2014 bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnavy in memoriam (90. výročie).

■ **6. 7. 1947** – V Trakoviciach sa narodil ALOJZ LACKOVIČ, kňaz a správca farnosti v Modranke, ktorý sa venuje pastoračnej starostlivosti o futbalový oddiel Spartak Trnava, nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 2014 (70. narodeniny).

■ **8. 7. 1817** – V Dolnom Kubíne sa narodil národný buditeľ, jazykovedec, spisovateľ, redaktor, vydavateľ, publicista a kňaz ANDREJ RADLINSKÝ, zakladateľ a doživotný čestný podpredseda Spolku sv. Vojtecha v Trnave, kde jeho pamiatku pripomína podľa neho pomenovaná ulica a pamätná tabuľa na budove SSV (200. výročie).



skôr. Názory na to, čo má súhrnné prírodovedné pojednanie zahŕňať, sa pravda od čias Plinia Staršieho zmenili, preto sa Grossinger celkom prirodzene v úvode k svojej práci zamýšľa nad tým, čo to vlastne príroda je a čo sa pod týmto pojmom (grécky *fyzis*, latinsky *natura*) chápe. Konštatuje, že hoci Aristoteles alebo Plinius chápali význam tohto pojmu rôzne, medzi prírodovedcami, lekármi, filológmi a vo všeobecnosti vzdelancami panuje zhoda v tom, že ríša prírody sa delí na tri časti a zahŕňa v sebe to, čo žije a hýbe sa, potom to, čo rastie, a napokon to, čo vo svojom lone ukrýva matka zem. Prírodoveda teda v jeho časoch rozdeľuje prírodu do troch ríš, živočíšnej, rastlinnej a nerastnej (*regnum animale, vegetabile et minerale*), pričom ríša živočíchov je zvyšným dvom nadradená.

V duchu tohto rozdelenia koncipoval Grossinger aj svoje veľkolepé dielo, ktoré sa považuje za prvú syntetickú prácu o prírodných pomeroch u nás. Dielo sa nazýva *Universa historia physica regni Hungariae secundum tria regna naturae digesta*, čiže Úplné skúmanie prírody Uhorského kráľovstva alebo tri samostatné ríše prírody. V rozpätí rokov 1793 – 1797 sa autorovi podarilo vydať päť zväzkov, v ktorých však stíhol spracovať len celú živočíšnu ríšu a prvú časť ríše rastlinnej. Prvý zväzok sa venuje štvornožcom, resp. zoológii (*zoologia sive historia quadrupedum*), druhý ornitológii, tretí ichtyológii, ktorá okrem rýb zahŕňa aj obojživelníky a plazy. Štvrtý zväzok uzatvára živočíšnu ríšu výkladom o hmyze a piaty, posledný zväzok, ktorý sa Grossingerovi podarilo vydať tlačou, prináša prvú časť výkladu o ríši rastlinnej, dendrológiu, čiže náuku o drevinách, ktorá zahŕňa stromy a kry.

Autori Slovenského biografického slovníka uvádzajú, že celé dielo malo 9 zväzkov, pričom zvyšné 4, ktoré obsahovali výklad o faune a aj celé *regnum minerale*, čiže nerastnú ríšu, sa zachovali len v rukopisoch. Podľa nich tiež „toto rozsiahle dielo encyklopedického charakteru z odborného hľadiska nedosahovalo ani priemernú dobovú úroveň, zostalo

pri opise jednotlivých živočíchov, rastlín a minerálov bez ich začlenenia do systému, bez skúmania ich vývoja a kauzality.“ Skutočnosť, že neuvádzajú správne ani meno autora (podľa nich Ján Kristián Grossinger), umožňuje ich hodnotenie Grossingerovej práce brať s rezervou. Niekoľko životopisných údajov, ktoré uvádzame v nasledujúcich odsekoch, jasne svedčí o nesmierne pracovitom, zvedavom a neúnavnom bádateľskom duchovi, ktorý okrem toho, že zhromaždil, preštudoval a spracoval prakticky všetku vtedy dostupnú odbornú literatúru, vždy robil vo všetkých miestach, kde pôsobil alebo sa zdržoval, aj svoj vlastný terénny výskum. Ján Baptista Grossinger sa narodil 27. septembra 1728 v Komárne. V roku 1744 vstúpil v Trenčíne do jezuitského rádu. Študoval na gymnáziu v Komárne, v r. 1748 prednášal na škole v Užhorode, potom vyštudoval filozofiu v Štajerskom Hradci (Graz), kde získal r. 1752 doktorát. Pokračoval štúdiom teológie v Trnave (1755 – 1758). V r. 1762 sa stal rektorom trnavského seminára a profesorom jazykov, potom pôsobil v Trenčíne, v rokoch 1768 – 69 bol prefektom jezuitského kolégia v Košiciach, kde vyučoval teológiu. Zriadil na nej aj menšie prírodovedné múzeum. Ako prírodovedec sa veľmi zaujímal o prírodné pomery vtedajšieho Uhorska, ale i všetkých oblastí, kde počas svojho života pôsobil. Zoologický i entomologický prieskum robil v okolí Trnavy, Trenčína, Banskej Bystrice, Košíc i Užhorodu, neskôr i na Morave a v Čechách. V neskorších rokoch pokračoval v prieskume hlavne v okolí Komárna, kde pôsobil od roku 1780 ako vojenský kaplán v komárňanskej starej pevnosti. Napísal tiež dielo *Dissertatio de terrae motibus regni Hungariae excerpta ex universa historia physica regni huius*, čiže *Rozprava o pohyboch zeme v Uhorskom kráľovstve*, ktorá je výťahom z celkového prírodovedného výskumu tohto kráľovstva, v ktorom sa zachovala najstaršia správa o zemetrasení na Slovensku. Okrem

## Ľudia a udalosti . . .

■ **9. 7. 1947** – V Hornej Krupovej sa narodila poetka a recitátorka MARGARÉTA PARTELOVÁ, spoluzakladateľka folklórnej speváckej skupiny Krupianka a podpredsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave (70. narodeniny).

■ **11. 7. 1717** – V Maďarsku sa narodil básnik, pedagóg a náboženský spisovateľ JOZEF PINTÉR, ktorý pôsobil ako profesor matematiky a teológie na Trnavskej univerzite (300. narodeniny).

■ **12. 7. 1947** – V Trnave sa narodil turista, organizátor diaľkového pochodu Trnavská stovka a publicista PETER MINÁRIK (70. výročie).

■ **13. 7. 1732** – V Kyseku v dnešnom Maďarsku sa narodil profesor Trnavskej univerzity JÁN KRSTITEĽ HORVÁTH, autor učebníc fyziky a matematiky, ktoré všetky vyšli v čase jeho pôsobenia v Trnave (285. výročie).

■ **15. 7. 1817** – V Budapešti umrel lekár a pedagóg ADAM IGNÁC PRANDT, bývalý profesor Trnavskej univerzity, jej rektor a dekan lekárskej fakulty (200. výročie).

■ **16. 7. 1927** – V Trnave sa narodil akademický maliar a grafik ERNEST ŠPITZ (90. výročie).

■ **17. 7. 1617** – Vodca protihabsburgského povstania a sedmohradské knieža GABRIEL BETHLEN rokoval v Trnave s vyslancami kráľa MATEJA II. (400. výročie).

■ **17. 7. 1927** – V Trnave sa narodil básnik, prekladateľ,

prírodovedných diel napísal viacero chválorečí a príležitostných prejavov (viacero epicédií), venoval sa tiež histórii Komárna a skladal verše. Zomrel 2. januára 1803 v Komárne. Grossingerova Prírodoveda Uhorského kráľovstva zaiste nie je takým čítaním, aké by azda dnešný čitateľ od prírodovednej rozpravy očakával. Úctyhodný zoznam autorov, ktorí sa zaoberali prírodnými pomermi ako vo svete, tak špeciálne v Uhorsku, nedovoľuje však nikomu pochybovať o tom, že Grossinger okrem vlastného výskumu vychádzal z aktuálneho stavu bádania a poznanie prelomových diel jeho doby, akým je napr. Linného *Systema naturae*, je preňho samozrejmou. V zozname, samozrejme, nechýbajú mená profesorov, ktorých pôsobenie a dielo sa spájajú s historickou Trnavskou univerzitou – Horváth, Katona, Kazy, Korabinsky, Molnár, Pray, Timon, či Turóczy, ale aj iných, ktorí k poznaniu uhorských prírodných pomerov prispeli veľkou mierou, ako napr. Mikuláš Oláh, Ján Sambucus alebo, samozrejme, Matej Bel.

Nie je to však len nezázrivý výpočet faktov a slovo historia sa v názve diela neobjavuje náhodne, ale poukazuje na to, že dielo je výsledkom dlhoročnej tradície a bádania v danom odbore. Tak napríklad v zväzku venovanom ichtyológii nájdeme okrem rýb, obojživelníkov a plazov aj samostatnú stať, v ktorej sa zhrňa *Historia Draconum*. Dejiny a výskum drakov z dnešného pohľadu akiste v odbornom prírodovednom opise nemajú čo hľadať, pre Grossingera sú však draky natoľko všadeprítomné (svedčí o tom už len prítomnosť slova drak v jazykoch všetkých národov Uhorského kráľovstva), že ich jednoducho zo svojej odbornej rozpravy nemôže vylúčiť, hoci v úvode tejto kapitoly cíti potrebu prítomnosť takejto časti vo svojom diele ospravedlniť a dostatočne zdôvodniť. Nezabudne pri tom poukázať na fakt, že gigantické kosti, ktoré sa našli v jaskyniach Demänovskej doliny (konkrétne v jaskyni, ktorá sa ľudovo volá Dračia), považoval za dračie vynikajúci prírodovedec Juraj

Buchholtz ml. a Matej Bel, s ktorým Buchholtz úzko spolupracoval, im takisto vo svojom diele venuje pozornosť. Drak preto jednoznačne je súčasťou sveta, ktorý Grossinger prebádal, a hoci možno o jeho existencii pochybovať, nemožno ju úplne vylúčiť.

Na základe dostupných vedomostí a už len preto, že sa o ňom zmieňujú vynikajúci autori predchádzajúcich vekov, však treba aj tohto živočícha zaradiť do svojej triedy (zaraduje sa medzi amphibia, čiže obojživelníky) a zhrnutím všetkého, čo sa z diela predchádzajúcich bádateľov o ňom dozvedáme, ponúknuť nasledujúcim generáciám vhodnú odrazovú plochu pre špecializovaný výskum. Z uvedeného celkom jasne vyplýva, že Grossingerovo dielo systematické je, nepochybne aj v tom, že pri jednotlivých živočíchoch či rastlinách okrem latinských uvádza aj ich názvy v národných jazykoch. Aj preto má jeho dielo pre nás obrovskú cenu, pretože latinská nomenklatura jednotlivých druhov nebola v tých časoch ani zďaleka jednotná a už vôbec nie ustálená. Bezpochyby aspoň tieto dve zásluhy Grossingerovi nemožno uprieť – ak by sme teda chceli opomenúť fakt, že jeho rozsiahla encyklopédia je skutočnou studnicou nielen prírodovedných vedomostí, ale aj zrkadlom doby a sveta, v ktorom tento barokový učenec a bádateľ žil. ■

Literatúra:

Jozef Kordoš, Branislav Matoušek: Matej Bel a prírodoveda: problémy terminológie a interpretácia. In: Matej Bel: Turčianska stolica. Eds. Erika Jurková a Martin Turóci. Čadca: Kysucké múzeum v Čadci 2016.

**Súťažná otázka:** Kde na Slovensku sa nachádza jaskyňa ľudovo zvaná Dračia a kto v nej objavil kosti gigantických rozmerov?

Správne odpovede zasielajte do 20. júla 2017 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

## Ľudia a udalosti . . . .

publicista, redaktor a politik MIROSLAV VÁLEK, v rokoch 1969–89 minister kultúry, ktorého pamiatku v Trnave pripomína pamätná tabuľa vo vstupnej hale bývalej Obchodnej akadémie (dnes SPŠ dopravná), kde študoval (90. výročie).

■ **20. 7. 1967** – V Trnave vznikol závod na výrobu sklenených vlákien SKLOPLAST (50. výročie).

■ **22. 7. 1922** – V Trnave sa narodil operný spevák JOZEF HERIBAN, ktorý pôsobil ako sólista opery Národného divadla v Prahe, kde aj umrel (95. výročie).

■ **25. 7. 2012** – V Trnave umrel prvý slovenský dobrista AUGUST BLEŠČÁK, spoluzakladateľ medzinárodného festivalu Dobrofest a v rokoch 1995–96 jeho riaditeľ (5. výročie).

■ **27. 7. 1942** – V Trnave sa narodil športový novinár a publicista STANISLAV HLA-VÁČEK (75. výročie).

■ **27. 7. 1947** – V Gáni sa narodil prvotligový futbalista, tréner a stredoškolský učiteľ ALOJZ FANDEL, hráč Sparta-Trnava, s ktorým získal 5 titulov majstra Československa (70. narodeniny).

■ **29. 7. 1967** – Mesto Trnava podpísalo družobnú zmluvu s talianskym mestom Casale Monferrato (50. výročie).

■ **31. 7. 1977** – V Trnave umrel horolezec, turista, športový funkcionár a organizátor ŠTEFAN POLÁČEK (40. výročie).

P.R.

Darina Fridrichová, Štátny archív v Trnave

# Mestskí zamestnanci Trnavy v prvej polovici 16. storočia

II. časť

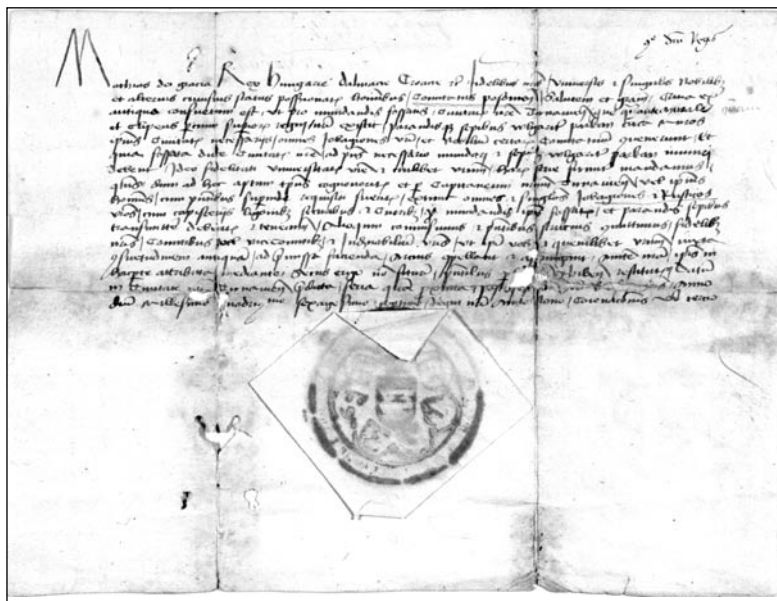
## Obrana mesta

V priebehu 13. a 14. storočia získalo trnavské mestské opevnenie celomurovanú podobu a stalo sa významným urbanistickým zariadením mesta počas celého stredoveku. V priebehu stredoveku komunikačný vstup do mesta zabezpečovali štyri mestské brány – Lovčická, Malženická, Dolná a Horná brána. V prvej polovici 16. storočia sa však využívali už iba dve – Horná a Dolná brána. V súvislosti s opevnením a bránami, vieme doložiť aj mestských zamestnancov, ktorí dohliadali na bezpečnosť pri prechode cez brány, ale zabezpečovali aj bezpečnostné služby v meste. Hlavným predstaviteľom takýchto zamestnancov bol mestský kapitán, ktorému podliehali všetky obranné zložky mesta.

Funkcia mestského kapitána bola však volená a mestský kapitán bol zvyčajne aj členom mestskej rady. Táto správna pozícia preto patrila v Trnave medzi najpoprednejšie úrady, často aj s reprezentatívnou funkciou.

## Mestský kapitán

Kapitánom Trnavy podliehali predovšetkým mestská stráž (custodes civitatis), strážcovia mestských brán (portarius), strážcovia mestských hradobných veží (tornhütern) a aj osobitní strážcovia farského kostola (wachter czu der pharre). Pod ich velenie patrili nepochybne aj žoldnieri,



Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Listiny – č. 118.

najímaní mestom, a tiež Židia, ktorí boli podľa starej zvyklosti povinní vykonávať isté vojenské či strážne služby v prospech mesta.<sup>1</sup> Ďalšou ich funkciou bolo aj kontrolovať priebeh výberu mestských daní. Z tohto dôvodu sú preto často prítomní pri vyúčtovaní mestskej pokladnice. Dozerali tiež na údržbu a čistenie hradných priekop, o čom výrečne vypovedá listina Mateja I. z roku 1467. Podľa nej totiž boli poddaní z územia Trenčianskej a Bratislavskej župy povinní dostať sa k mestskému kapitánovi Trnavy a pod jeho dohľadom vyčistiť s vlastným náradím hradné priekopy, ľudovo nazývané parkáň.<sup>2</sup>

(Obrázok č. 1) Spoločenská prestíž kapitánov Trnavy súvisela s tým, že pôvodne išlo o kráľovskú hodnosť a úrad zastávali kráľom menovaní šľachtici. Situácia sa zmenila po roku 1497, keď sa Trnava dostala do zálohovej držby Zápoľskovcov<sup>3</sup>, s čím zaniklo aj kráľovské právo na úrad. Jeho prestíž však zostala v trnavskej societe zachovaná. Posledným, kráľom menovaným kapitánom Trnavy, bol od roku 1488 šľachtic a trnavský mešťan Pavol Holý z Hradnej.<sup>4</sup> V roku 1510 však Pavol Holý z funkcie dobrovoľne rezignoval, a to do rúk kňažnej Hedvígy, vdovy po palatínovi Štefanovi Zápoľskom. Kňažná Holému

1 ROHÁČ, Juraj: Stredoveká Trnava. In: ŠIMONČIČ, Jozef – WATZKA, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy*. Bratislava: Obzor, 1989, s. 57. TIBENSKÝ, Martin: Organizácia obrany mesta Trnavy v stredoveku. In: *Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja 13*. Trnava: Mesto Trnava – Krajský Pamiatkový úrad v Trnave, 2010, s. 52–53.

2 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava (ďalej len ŠA TT, MG TT), Listiny – č. 118 a 119.

3 ROHÁČ, Juraj: *Stredoveká Trnava*, s. 63.

4 ROHÁČ, Juraj: Armalista Pavol Holý z Hradnej. In: ŠIŠMIŠ, Milan (zost.): *Erbové listiny*. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 2006, s. 37–38. Funkcia kráľovskej hodnosti kapitána Trnavy bola podvojná, to znamená, že ju zastávali zvyčajne dve osoby naraz, menované panovníkom. Patrila tiež k funkcii bratislavského župana. V roku 1488 bol napríklad trnavským kapitánom aj bratislavský župan Imrich Cobor; ŠA TT, MG TT, Listiny – č. 171. Porov. aj RÁBIK, Vladimír: Trnava. In: ŠTEFÁNIK, Martin – LUKAČKA, Ján a kol.: *Lexikón stredovekých miest na Slovensku*. Bratislava: Historický ústav SAV, 2010, s. 537.

za jeho služby darovala istý opustený majer. Práve tento dokument je veľmi dôležitý, pretože sa v ňom nachádza informácia o tom, že kňazná Hedviga s manželom palatínom Štefanom sa zriekli práva obsadzovať funkciu kapitána mesta a odovzdali túto právomoc trnavskej mestskej rade. Mesto preto už od prelomu 15. a 16. storočia menovalo do funkcie kapitána svojho vlastného nominanta, spravidla spomedzi členov mestskej rady, často bývalých richtárov. Prvýkrát sa o takomto mestskom kapitánovi dozvedáme až v roku 1507, keď mestský kapitán Mikuláš Nempcze bol jedným zo svedkov darovania vinice Albert trnavskému farárovi Alexandrovi, voči čomu časť radných protestovala.<sup>5</sup> Koncom toho istého roku – 20. decembra – však na zasadnutí mestského súdu vystupuje vo funkcii kapitána už bývalý richtár Václav Čech.<sup>6</sup> Ten pritom túto funkciu zastával už aj v roku 1493<sup>7</sup>, držal ju teda už aj ako kráľovskú hodnosť, z čoho vidieť, že mesto sa usilovalo využívať v tomto úrade nielen bývalých richtárov, ale aj šľachticov a bývalých kráľovských úradníkov. Najviac údajov o mestských kapitánoch nám prináša hlavná účtovná

knihka mesta, kde pri vyúčtovaniach mestských financií práve mestskí kapitáni vystupujú ako svedkovia. Tak sa dozvedáme, že v roku 1509 bol kapitánom Vavrínek Sery<sup>8</sup>, v rokoch 1522 až 1524 Ján Trak<sup>9</sup>, v roku 1525 Ján Paar, v rokoch 1525 až 1526 Ján Košút, v roku 1528 Mikuláš Mogerdorfer, v roku 1529 Krištof Križan a v roku 1530 opätovne Ján Trak.<sup>10</sup> Z priebehu uvedenia Pavla Holého do držby akéhosi majetku v susedstve Bieleho Kostola v roku 1511 sa tiež dozvedáme, že v tomto roku bol mestským kapitánom Trnavy Ján Kováč, tiež bývalý trnavský richtár.<sup>11</sup> Do roku 1535 nevieme identifikovať meno žiadneho kapitána, až v roku 1535 vieme, že kapitánom bol Bartolomej Vadaš<sup>12</sup>, ktorý túto funkciu zastával aj v rokoch 1540<sup>13</sup> a 1551.<sup>14</sup> V rokoch 1546 – 1548 vo funkcii kapitána pôsobil Ján Zyzo.<sup>15</sup> V roku 1548 sa pravdepodobne vystriedal s Imrichom Kalmarom, pretože v tomto roku vystupoval vo funkcii kapitána aj Imrich.<sup>16</sup> V nasledujúcom roku 1549 v úrade kapitána pôsobil Sebastián Lessenprondt<sup>17</sup> a tento post zastával aj v roku 1551<sup>18</sup>, v roku 1552 Fabián Barádi<sup>19</sup> a v roku 1555 Blažej Gazdagh.<sup>20</sup>

### Židovský richtár (iudex Iudeorum, Judenrichter, richtar zidowzky)

Významnú súčasť stredovekej trnavskej society predstavovala komunita židovského obyvateľstva, ktorú možno v historických dokladoch dokumentovať od 14. storočia.<sup>21</sup> V Trnave Židia obývali aj vlastnú štvrť – geto, a to v priestore dnešnej Dolnopotočnej ulice<sup>22</sup>, od 16. storočia nazývanej aj Židovská ulica (r. 1549 platea Judeorum; r. 1553 in vico Judeorum).<sup>23</sup> Do mestskej pokladnice odvádzali Židia osobitnú daň (census Judeorum), ako nám o tom svedčí záznam v účtovnej knihe z roku 1532.<sup>24</sup> Po viacerých konfliktoch s mešťanmi a obyvateľmi okolitých obcí boli napokon v roku 1539 na príkaz panovníka Židia z mesta úplne vypovedaní.<sup>25</sup>

Trnavskí Židia tiež podliehali osobitnej mestskej správe, na ich čele stál tzv. židovský richtár. Ten nepochádzal zo židovskej komunity, ale bol jedným z členov mestskej rady. Menovaný bol pôvodne samotným panovníkom, prípadne tým, kto držal v tom čase Trnavu v zálohovej držbe. To bol aj prípad menovania prísažného Jakuba Schaflera

5 RÁBIK, Vladimír: *Knihka farských účtov trnavského farára Václava z roku 1481*. In: MARSINA, Richard (ed.): *Studia historica Tyrnaviensia IV*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2004 (ďalej len KfV (1481)), s. 276, č. 85.

6 RÁBIK, Vladimír: *Mestská knihka príjmov trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2006, s. 293, č. 799.

7 Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltára Budapest, Diplomatikai Levéltár 20 004.

8 RÁBIK, Vladimír: *Mestská knihka Trnavy 1394 - 1530*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2008 (ďalej len MKT (1394-1530)), s. 314, č. 778.

9 MKT (1394-1530), s. 320-321, č. 795-797; ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 9. apríl 1544.

10 MKT (1394-1530), s. 322, č. 798; č. 799-800; s. 323, č. 801; č. 802, č. 803.

11 Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltára Budapest, Diplomatikai Levéltár 39178: „Johanne Kowach capitaneo“.

12 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 30. august 1535.

13 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 6. február 1540.

14 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Zápisnice magistrátu 1546-1569, II/1 (ďalej len ŠA TT, MG TT, ZM), s. 96.

15 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 27, 41, 64.

16 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 49.

17 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 70.

18 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 12. február 1551.

19 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 96, 118.

20 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 152.

21 Problematike sa obsérne venuje ŠIMONČIČ, Jozef: *Mojej Trnave. K dejinám Trnavy a okolia*. Trnava : B-print, 1998, s. 30-39.

22 RÁBIK, Vladimír: *Topografia mesta Trnava v stredoveku*. In: *Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja 10*. Trnava : Krajský pamiatkový úrad Trnava, 2007, s. 13.

23 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 81; s. 84.

24 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3: *Výdavky zamestnancov*, s. 9.

25 ŠA TT, MG TT, Listiny – č. 340. Text listiny prepisuje ŠIMONČIČ, Jozef: *Mojej Trnave*, s. 38, v poznámke č. 56.

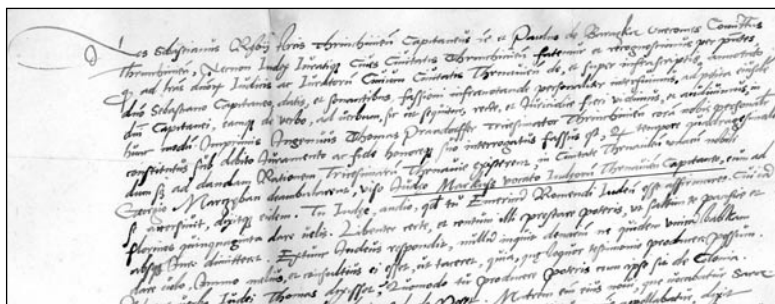
do uvedenej funkcie spišským županom Juraj Zápoľským v roku 1522, ktorý v tom čase držal mesto v zálohu. Ako vyplýva z textu menovacej listiny, Židia sa na voľbe svojho richtára aktívne zúčastňovali a k jednotlivým nomináciám sa vyjadrovali. V prípade Schaflera s jeho voľbou súhlasili a dokonca si ho údajne „priali“.<sup>26</sup> Okrem Jakuba Schaflera však je v uvedenom úrade richtára Židov známy už len mešťan a prisazný Krištof, ktorý sa v roku 1523 uvádza ako jeden z beneficentov oltára sv. Petra a Pavla vo farskom kostole.<sup>27</sup> O ďalších osobách trnavských židovských richtárov však už historické doklady mlčia. Samotní Židia však mali aj osobitného predstaveného z vlastných radov, ktorý držal úrad akéhosi prefekta. Aj tu sú doklady veľmi skúpe. V roku 1522 bol takýmto prefektom istý Žid Izák.<sup>28</sup> Predstaveným Židov bol zrejme aj istý Markuš, pôvodom z Pešti, ktorý sa v roku 1535, počas trnavského jarmoku, dostal do sporu s kráľovským tridsiatnikom Tomášom Prandorfferom a púchovským šľachticom Jurajom Marcibánom ohľadom nezaplatennej staršej pohľadávky vo výške päťdesiat zlatých. Pozoruhodné je, že sa pri tejto príležitosti označuje ako „kapitán trnavských Židov“.<sup>29</sup> Nie je vylúčené, že takéto označenie predstaveného trnavských Židov podľa vojenskej funkcie (capitaneus) odrážalo vojensko-obrannú povinnosť trnavských židov, ako už bolo spomenuté. (Obrázok č. 2)

### Vrátnik – bránik (portarius)

Dôležitú úlohu pri správe mestských

brán mali ich strážcovia, v domácom prostredí nazývaní aj bránici. Podľa počtu sprístupnených mestských brán v uvedenom období boli zvyčajne dvaja – pre Hornú a pre Dolnú bránu. Ich úlohou bol dohľad nad celým režimom brány, jej údržbou i strážením. Ich povinnosťou bolo tiež zabezpečovať pravidelné otváranie a zatváranie mestských brán v určených časoch. Každému z bránikov podliehalo päť strážcov – tzv. peších bránikov (pedites portarii), ktorí vykonávali službu pri Hornej a Dolnej bráne.<sup>30</sup> V roku 1532 mesto vyplácalo týchto desať strážcov brány v trinástich výplatách po 12 zlatých, teda celkom 156 zlatých.<sup>31</sup> Každý zo strážcov dostával mesačný plat 1 a pol zlatých.<sup>32</sup> Predošlým výskumom sa podarilo zdokumentovať dvoch vrátnikov, a to vrátnika Valka, ktorého sa podarilo zachytiť aj so slovenským prívlastkom Branik. Toto meno sa začalo objavovať v roku 1523 a od roku 1533 pôsobil ako vrátnik aj Štefan z Malženíc, približne do roku 1536.<sup>33</sup> Ďalším výskumom bolo možné zachytiť aj iných vrátnikov. Pozoruhodný je záznam mestského kapitána Bartolomeja Vadaša zo 6. februára 1540, ktorým dosvedčil, že istý Martin Veľký z Javorníka slúžil v predchádzajúcom roku

niekoľko mesiacov pod jeho velením na mestskej bráne.<sup>34</sup> Ďalej je tiež známa osoba Osvalda vrátnika, o ktorom vieme zo zápisu z roku 1547, že kedysi vlastnil polovicu domu na Halenárskej ulici (in platea in platea Zwkenna), ktorú v tom roku odkúpila Anna Peštianska od nového majiteľa Martina Gašparikoviča.<sup>35</sup> Z roku 1548 poznáme ďalší doklad o pôsobení vrátnika, a to zo svedeckej výpovede Doroty Petrášky vo veci obžalovania Jána Sysla, v tom čase kapitána mesta, z cudzoložstva. Tá vo svojej výpovedi uviedla, že Ján Sysel povolal jej muža na bránu, len aby sa potom mohol podľa svojej vôle s ňou stretávať. Jeho meno nám však z výpovede nie je známe.<sup>36</sup> (Obrázok č. 3) V roku 1549 vieme o pôsobení vrátnika Štefana, ktorý vlastnil dom na Františkánskej ulici (in platea Prydergoz) v susedstve Anny vdovy po Jurajovi Zwrowi. V tom istom roku sa v mestskej knihe objavuje aj zápis o Lukášovi vrátnikovi, ktorý rovnako ako Štefan, vlastnil dom na Františkánskej ulici v susedstve Imricha Bachmegeja.<sup>37</sup> V roku 1552 mal na starosti Hornú bránu strážca (bránik) Lukáš, ktorý mesačne dostával plat 7 zlatých a 56 denárov, pri Dolnej bráne



„Iudeo Markuss ... Iudeorum Thirnaviensium capitaneo“ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Inquisitiones, 20. 3. 1535.

26 ŠA TT, MG TT, Listiny – č. 272.

27 KfV (1481), s. 290, č. 172.

28 RÁBIK, Trnava, s. 536.

29 ŠA TT, MG TT, Inquisitiones – 20. 3. 1535: „Iudeo Markuss ... Iudeorum Thirnaviensium capitaneo“.

30 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 23–24.

31 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 4: „decem portariis“.

32 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 98.

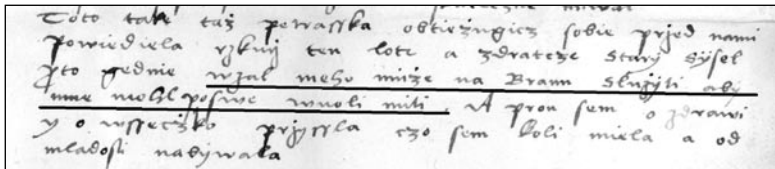
33 TIBENSKÝ, Martin: *Štruktúra obyvateľstva mesta Trnava v stredoveku*. Diplomová práca. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2008, s. 84.

34 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 6. február 1540.

35 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 31.

36 VARSÍK, Branislav: *Slovenské listy a listiny z 15. a 16. storočia*. SAV: Bratislava 1956, s. 333–336, č. 230.

37 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 67; s. 70.



„...wzal meho muže na Branu služiti aby mne mohl po vse wuoli miti...“ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Missiles, 21. júl 1549.

zase slúžil bránik Matúš. Jeho mesačný plat predstavoval 6 zlatých a 26 denárov. Jedným z peších bránikov bol aj v roku 1552 istý krajčír, ktorému túto službu dovolil mestský kapitán, ten privedol do služby aj ďalších dvoch nových strážcov. Iní dvaja noví peší brániaci prišli do služby mesta 21. septembra 1552. Boli nimi Juraj Jiskra z Ilavy a Pavol Poliak a za oboch sa zaručil bránik Lukáš.<sup>38</sup>

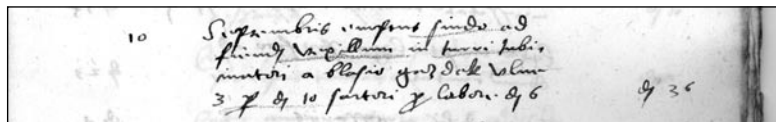
Samotní brániaci príležitostne vy-pomáhali aj pri sezónnych prácach. Napríklad vrátnik Benedikt zabezpečil pre vinohradníckych robotníkov v čase oberačky kožu na ušitie obuvi, za čo mu mesto vyplatilo 1 zlatý a 20 denárov.<sup>39</sup> Ten istý vrátnik Benedikt zase 7. apríla 1533 pomáhal pri výlove rýb z mestských rybníkov, za čo dostal z mestskej pokladnice 80 denárov.<sup>40</sup> Rovnakú sumu na plat strážcov brány vydávalo mesto aj v rokoch 1541 a 1542.<sup>41</sup> Dozvedáme sa vtedy aj to, že po smrti bránika Ladislava nariadil kapitán, aby bol jeho zvyšný nevyplatený ročný plat rozdelený medzi ostatných deviatich strážcov brány.<sup>42</sup> V roku 1542 zase dostal

z mestskej pokladnice strážca brány Valo Linčiansky 10 zlatých za zabezpečenie vína a dreva pre potrebu radnice. Ďalším zo strážcov mestskej brány, o ktorom sa v roku 1542 dozvedáme, bol istý Štefan, ktorému mesto preplatilo ostrihanie a ošatenie v sume 66 denárov.<sup>43</sup>

### Hlásnici a trubači (cubicunator, tubicinator)

Funkcia mestského hlásnika bola dôležitá pozícia, ktorá jej držiteľovi zaručovala relatívne zaujímavý finančný príjem a okrem toho aj aktívnu angažovanosť v mestských záležitostiach. Medzi povinnosti hlásnika bolo aj pravidelne zvoniť pred večerným zatváraním mestských brán. Začiatkom júna 1552 bol privezený osobitný zvon za týmto účelom až z Viedne, kde ho mesto objednalo. Malo sa ním

zvoniť vždy s predstihom tak, aby ho počesní z diaľky počuli a stihli sa tak včas dostať do mesta pred zatvorením mestských brán.<sup>44</sup> Jeho celkový ročný plat predstavoval v roku 1532 7 zlatých a 20 denárov, ktoré dostával v splátkach každé tri týždne. Mesto prijalo 19. októbra do služieb nového hlásnika Petra.<sup>45</sup> Týždenný plat hlásnika, podľa mestských účtov z roku 1541, predstavoval 60 denárov<sup>46</sup>, čo potvrdzuje vyúčtovanie jeho služieb 28. októbra 1542, keď mu mesto vyplatilo plat za ostatných pätnásť týždňov v sume 9 zlatých. V roku 1542 mu okrem platu mesto preplácalo aj šaty a tiež holiča.<sup>47</sup> Napokon podľa mestských účtov z roku 1552 predstavoval mesačný plat hlásnika 2 zlaté a ďalších 40 denárov dostával k platu na nákup dreva.<sup>48</sup> V roku 1552 dostal hlásnik od jedného z mestských komorníkov Blažaja Gazdaga 36 denárov, aby zakúpil látku, z ktorej mala byť ušitá zástava mesta a umiestnená na jeho (tzv. hlásnu) vežu – išlo tu o Dolnú bránu s barbakanom, ktorá preto niesla označenie „veža hlásneho hradu“.<sup>49</sup> (Obrázok č. 4)



Obrázok č. 4 – „10. septembris emptus sindo ad fiendum vexillum in turri tubicinatori a Blasio Gazdak ulne 3 per denarios 10, sartori pro labore denarios 6.“ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 38.

38 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s.23; s. 99-100.

39 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532-1533, s. 6: „Benedicto portario“.

40 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532-1533, s. 34.

41 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/8, Introitus et exitus 1542, s. 67.

42 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/6, Regestum proventum et exitum civitatis 1541, s. 79.

43 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/8, Introitus et exitus 1542, s. 34; s. 48.

44 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 61.

45 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532-1533, s. 39: „Petrus tubicinator susceptus est sabatho Maximiliani anni 1532“.

46 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/6, Regestum proventum et exitum civitatis 1541, s. 81-82.

47 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/8, Introitus et exitus 1542, s. 70; s. 25.

48 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 107.

49 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 38.

50 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 115.

### Mestský strážcovia (custodes civitatis, vigilatores civitatis)

O funkciách mestských strážní nie je v písomných prameňoch mesta príliš veľa dokladov. Išlo o strážcov, ktorí podliehali veleniu mestského kapitána a zdá sa, že istý dohľad nad nimi vykonávali aj štvrtníci. Podľa účtovnej knihy mesta z roku 1552, tvorilo mestskú stráž celkom až štyridsať-dva osôb. Každý jeden z nich dostával štvrťročne plat 2 a pol zlatých, pričom výplatné termíny boli v máji, auguste, novembri a vo februári.<sup>50</sup> Celkový počet dáva tušiť ich rozloženie na štvrte a osobnú stráž mestskej radnice. ■

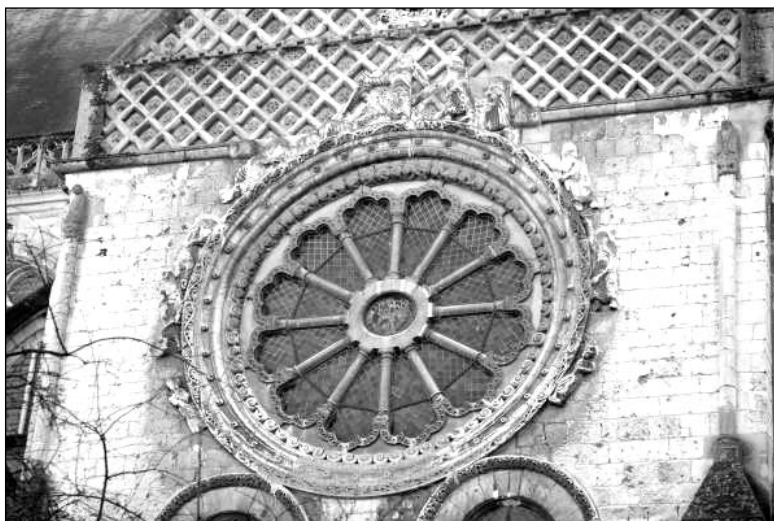
Martin Neumann

# Symbolika trnavského mestského znaku

**Symbolika trnavského mestského znaku svojou jedinečnosťou vždy pútala vo vedeckej obci veľkú pozornosť. Tomu zodpovedal aj priestor, ktorý bol tejto téme venovaný v odbornej spisbe. Pionierskymi prácami v sedemdesiatych rokoch boli štúdie P. Horvátha a J. Šimončiča, na ktoré nadviazali ďalší domáci aj zahraniční bádatelia.<sup>1</sup> Na nasledujúcich riadkoch sa v nadväznosti na tieto snahy pokúsime ponúknuť vysvetlenie symboliky trnavského mestského znaku a vyvodiť hypotetický záver ohľadom jeho autorstva.**

Najstarší odtlačok pečate s trnavským mestským znakom je zachovaný z roku 1347.<sup>2</sup> Už len táto skutočnosť vyvoláva otázku, či je tento znak totožný so znakom navrhnutým v krátkom období po roku 1238, teda po získaní mestských privilégii.<sup>3</sup> Prihovára sa za to fakt, že prijatie úplne nového mestského znaku mestskou radou niekedy v 1. polovici 14. storočia by bez priamej nadväznosti na pôvodný znak prebiehalo len veľmi ťažko. Budeme preto predpokladať, že mestský znak z roku 1347 vo svojej základnej forme nadviazal na starší znak, pochádzajúci z obdobia vzniku mesta.

V doterajšej literatúre sa pri interpretácii ikonografie trnavského mestského znaku vychádzalo v prvom rade z jeho legendy, ktorá bola autorom znaku rozvrhnutá do vonkajšieho a vnútorného kruhopsu – S M CIVIVM DE ZVMBOTHEL CVM ROTA FORTVNE. ET DEVS IN ROTA (Pečať mešťanov Soboty s kolesom Šťasteny. A Boh v kolese). Obsah kruhopsu a výslovná zmienka o kolese Šťasteny zvädzala mnohých interpretátorov k presvedčeniu, že kompozícia znaku je naozaj odvodená výlučne od tohto obľúbeného stredovekého motívu. Aby sme zistili, či to tak naozaj



Rozetové okno s kolesom Šťasteny na fasáde transeptu Katedrály sv. Štefana v Beauvais

je, treba podniknúť krátky exkurz k rozšíreniu tohto motívu v stredovekom umení.

V kresťanskom umení sa motív kolesa Šťasteny prvýkrát objavuje vo francúzskom Beauvais v roku 1135. Na severnej fasáde transeptu Katedrály sv. Štefana nachádzame mohutné 12-spicové rozetové okno, na vrchole ktorého stojí bohyňa Fortúna – Šťastena. K nej z jednej strany rozetovej obruby stúpajú postavy kráľov, na druhej strane zase klesajú smerom dole.<sup>4</sup> Rovnaký motív sa objavuje aj na južnej fasáde transeptu katedrály vo francúzskom Amiens, na sever-

nej fasáde priečnej lode Katedrály sv. Vigília v Tridente (tu je dokonca postava Fortúny aj v strede kolesa), na priečelí hlavnej lode Baziliky sv. Zenóna vo Verone či na severozápadnej fasáde transeptu katedrály v Bazileji (ich stavby boli realizované v 12./13. storočí). Pre všetky spomenuté príklady je príznačná tróniaca postava Fortúny a rad stúpajúcich a klesajúcich postáv kráľov. Motív kolesa Šťasteny možno nájsť aj v diele Hortus deliciarum z 2. polovice 12. storočia. Šťastena, stojaca opodiaľ, točí so 6-cípym kolesom a ovláda tak osud kráľa. Ten padá, stráca korunu, no na

<sup>1</sup> HORVÁTH, P.: Rozbor najstaršieho trnavského pečatného znaku s použitím matematicko-astronomických princípov. In: *Západné Slovensko I. Vlastivedný zborník múzeí Západoslovenského kraja*. Bratislava: Obzor, 1973, s. 37-76.

ŠIMONČIČ, J.: O najstaršom trnavskom pečatnom znaku. In: *Slovenská archivistika*, č. 10/2, 1975, s. 127-136.

K ďalšej literatúre pozri ŠIMONČIČ, J.: Symboly mesta Trnava. In: ŠIMONČIČ, J. (ed.): *Dejiny Trnavy. I. zväzok*. Trnava: DAJAMA, 2010 (ďalej ŠIMONČIČ, J.: Symboly mesta Trnava), s. 19-29.

<sup>2</sup> ŠIMONČIČ, J.: Symboly mesta Trnava, s. 26.

<sup>3</sup> Existencia mestskej kancelárie a teda nepriamo aj pečatidla s mestským znakom je doložená už v roku 1250. Vtedy vzniklo písomné rozhodnutie mestského richtára vo veci dlhu trnavského mešťana voči ostrihomskému arcibiskupovi.

WENZEL, G.: *Árpádkori új okmánytár*. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. VII. Pest: Eggenberger Ferdinánd M. akademiai könyvtárusnál, 1869, č. 217, s. 312-313.

MARSINA, R.: *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae*. Tomus II. Bratislavae: Obzor, 1987, č. 356, s. 248-249.

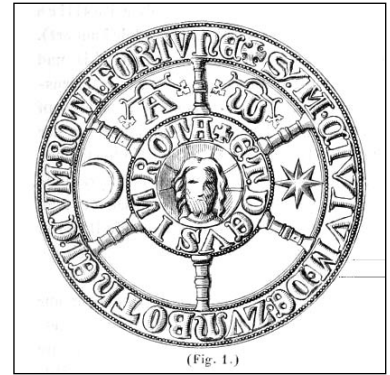
<sup>4</sup> DOW, H. J.: The Rose-Window. In: *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, vol. 20, č. 3/4, 1957 (ďalej DOW, H. J.: The Rose-Window), s. 269.

druhej strane vstáva a opätovne získava svoje postavenie. Rovnakú kompozíciu, no s Fortúnou tróniacou v strede kola, použili i autori rukopisu z obdobia okolo roku 1230, dnes známeho pod názvom Carmina Burana.

Pri porovnaní s uvedenými (približne) súdobými zobrazeniami kola Šťasteny vidíme, že trnavský znak okrem samotného kola neobsahuje žiadne prvky, ktoré by ho spájali s kolesom Šťasteny, ako to deklaruje legenda na samotnom znaku. Prvky ako hlava Krista v centre kola, figúry Mesiaca a Slnka ako i písmená Alfa a Omega sú v spojitosti s týmto motívom neznáme. Pokúsime sa preto objasniť interpretáciu trnavského znaku pomocou týchto figúr ako aj ich symbolickej úlohy v celkovej kompozícii.

Najstaršie známe zobrazenie trnavského znaku má v kolese 6 spíc. V ponímaní kresťanských filozofov a matematikov bolo číslo 6 považované za dokonalé – súčet jeho deliteľov znova dával číslo šesť (1+2+3).<sup>5</sup> Symbolika tohto čísla sa odrazila aj v kresťanskej filozofii. Ako píše Hinkmar z Remesha (9. st.), za šesť dní stvoril Boh svet, pričom na šiesty deň vytvoril človeka dokonalého telom i dušou.<sup>6</sup> Naproti tomu sv. Augustín (4. – 5. st.) tvrdil, že číslo šesť nie je dokonalé kvôli počtu dní stvorenia, ale kvôli sebe samému. Veď Boh mohol stvoriť celý svet za jeden deň, no neurobil to. Podľa Augustína tým Boh sám manifestoval vnútornú dokonalosť čísla šesť.<sup>7</sup> Číslo šesť sa objavuje aj v teologických predstavách o rozdelení času a poriadku sveta. O šiestich vekoch

sveta písal už Beda Venerabilis (7. – 8. st.) v hymne De opere sex dierum primordalium.<sup>8</sup> Honorius z Autunu (11. – 12. st.) spomínal vo svojom Hexaemere šesť vekov ľudstva, ktoré prirovnal k šiestim dňom stvorenia. Posledný, šiesty vek, počínal Kristom a mal trvať až kým nebude svet zničený ohňom (apokalypsa).<sup>9</sup> Po ňom nasledovalo splynutie s Bohom (Deus erit omnia in omnibus). Kristocentrická cesta sveta i človeka sa zračila i v pôstnych nedeliach pred Veľkou nocou. Šesť pôstnych nediel, ktoré korešpondujú so šiestimi vekmi človeka (infantia, pueritia, adolescentia, juvenus, senectus, decrepita), sú ukončené Zmŕtvychvstaním Krista. S číslom šesť je úzko spojený nielen vznik človeka, ale i jeho vykúpenie. Ako uvádza Honorius z Autunu, sexta namque die Deus hominem condidit, sexta aetate, sexta feria, sexta hora eum redemit (šiesteho dňa Boh stvoril človeka, v šiestom veku, šiesteho dňa, o šiestej hodine ho vykúpi).<sup>10</sup> Z tohto hľadiska možno teda hovoriť o čísle šesť ako o numerus perfectus.<sup>11</sup> Dva výseky kola v trnavskom znaku vyplňa Slnko a Mesiac. Obe nebeské telesá boli stvorené na štvrtý deň stvorenia. Ako sa píše v knihe Genézis, ich poslaním bolo byť znamením pre obdobia, dni a roky (Gn 1, 14). Podľa stredovekých exegetov sa so vznikom nebeských telies spája aj počiatok času.<sup>12</sup> Začiatok a koniec dňa riadi východ a západ Slnka, rovnako ako Mesiac určuje dĺžku noci. Postavenie a význam dňa a noci, resp. Slnka a Mesiaca pri mera-



(Fig. 1.)

Trnavský mestský znak z roku 1347

ní času sa stredovekí teológovia snažili rukami umelcov vyjadriť aj vo výtvarnom umení. Liber Scivias od Hildegardy z Bingenu (11. – 12. st.) obsahuje zobrazenie kruhovej kompozície s postavou Annusa (annus – rok), ktorý v oboch rukách nesie Slnko a Mesiac. Obklopený je zverokruhom a dvanástimi mesiacmi, ako i zobrazením štyroch ročných období a štyroch častí dňa.<sup>13</sup> Autor tohto zobrazenia tak predstavil akési nebeské hodiny, kde v ich centre stojí Annus, vládnucci prostredníctvom Slnka a Mesiaca nad celým kolobehom času. Veľmi podobný motív je možné nájsť aj v tzv. zwiefaltenskom kalendári z polovice 12. storočia. Tri koncentrické kruhy rozdelené na 12 rovnakých výsekov zobrazujú po obvode alegórie dvanástich mesiacov nasledované dvanástimi znameniami zverokruhu. V centre je postava Annusa držiaceho v jednej ruke hlavu symbolizujúcu Slnko a v druhej Mesiac. Cieľom takýchto zobrazení bolo deklarovať spojitost medzi mikrokozmosom a makrokozmosom, pozemskou (12

<sup>5</sup> VITRUVIUS: *De architectura*, liber III. Caput I, 6.

GROSSMANN, U.: Studien zur Zahlensymbolik des Frühmittelalters. In: *Zeitschrift für katholische Theologie*, č. 76, 1954 (ďalej GROSSMANN, U.: Studien zur Zahlensymbolik), s. 32.

<sup>6</sup> HINCMARUS: Explanatio in ferculum Salomonis. In: *Patrologia latina* (125, 825).

<sup>7</sup> GROSSMANN, U.: Studien zur Zahlensymbolik, s. 33.

<sup>8</sup> MEYER, H.: *Die Zahlenallegorese im Mittelalter. Methode und Gebrauch*. München: Wilhelm Fink Verlag, 1975 (ďalej MEYER, H.: *Die Zahlenallegorese im Mittelalter*), s. 131.

<sup>9</sup> HONORIUS AUGUSTODUNENSIS: Hexaemeron. In: *Patrologia latina* (172, 259–260).

<sup>10</sup> HONORIUS AUGUSTODUNENSIS: Gemma animae. In: *Patrologia latina* (172, 666).

<sup>11</sup> MEYER, H.: *Die Zahlenallegorese im Mittelalter*, s. 62.

<sup>12</sup> ZAHLTEN, J.: *Creatio mundi. Darstellungen der sechs Schöpfungstage und naturwissenschaftliches Weltbild im Mittelalter*. Stuttgart: Klett-Cotta, 1979 (ďalej ZAHLTEN, J.: *Creatio mundi*), s. 176.

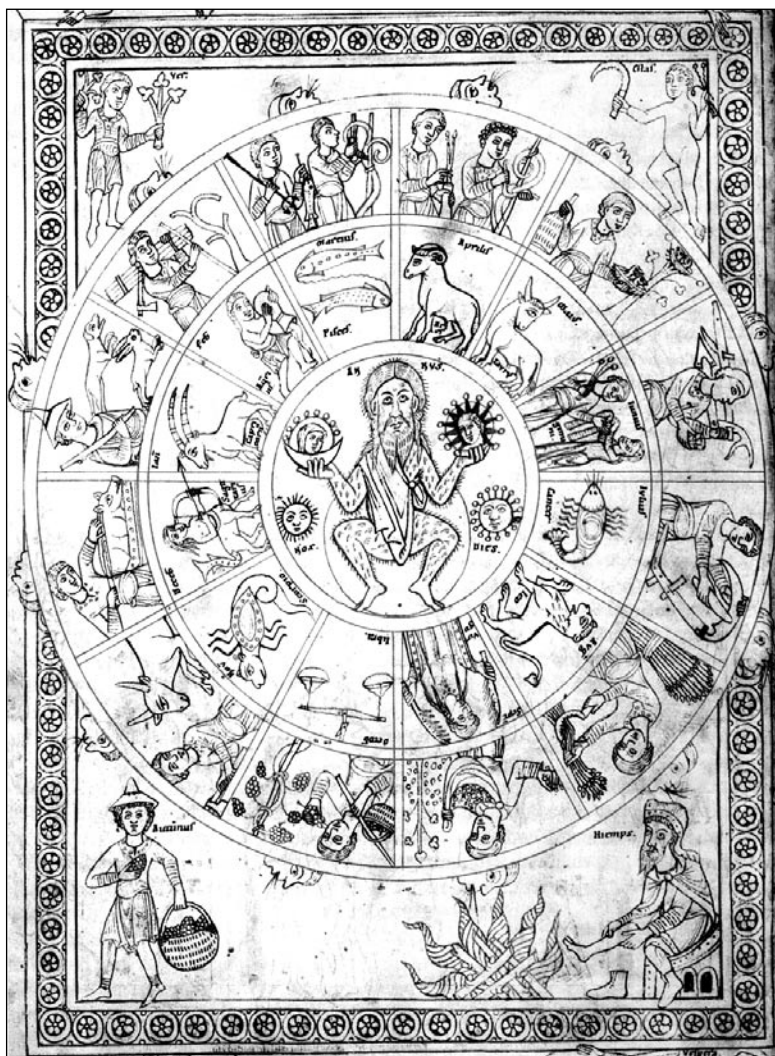
<sup>13</sup> ZAHLTEN, J.: *Creatio mundi*, s. 177.



mesiacov) a nebeskou (12 znamení zverokruhu) sférou a ich vzájomným prepojením.

Tematiku vlády nad kolobehom času a celým kozmom často využívali vo svojich stavebných programoch stavitelia gotických katedrál, a to najmä pri stavbe rozetových okien. Dobrými príkladmi sú rozetové okná z katedrál v Saint-Denis, Chartres, Amiens či Autune. Pravdepodobne jednu z najprepracovanejších kompozícií možno nájsť na rozetovom okne južnej fasády transeptu katedrály v Lausanne. To je tvorené zložitou sústavou symetricky usporiadaných, významovo prepojených kružníc a štvorcov. V centre celej kompozície sa nachádza tróniaci Stvoriteľ ako centrum vesmíru, obklopený štyrmi alegóriami 6-dňového stvorenia, ktoré vyplňajú centrálny štvorec. V kruhových výsekoch, ktoré k nemu priliehajú, sa nachádzajú zobrazenia dvanástich mesiacov v roku a k nim prislúchajúce 4 ročné obdobia. Ďalšie kružnice reprezentujú 12 znamení zverokruhu a 4 žilvy, ktoré však už prekračujú obvod väčšieho štvorca. V jeho rohoch sa nachádzajú zobrazenia štyroch rajských riek, zatiaľ čo úplne na obvode rozetového okna je sprítomnených osem vetrov. Súčasťou kompozície je aj Slnko a Mesiac, ktoré sa nachádzajú oproti sebe. Celý výjav tak sprítomňuje kozmos, poriadok pozemského i nadpozemského sveta, v centre ktorého je Boh – Stvoriteľ.<sup>14</sup>

Dostávame sa tak k centrálnemu zobrazeniu celkovej kompozície trnavského znaku – ku Kristovej hlave. Tá tu našla svoju filozoficko-teologickú odôvodnenú pozíciu – Kristus ako jedna z troch božských osôb stojí v centre vesmíru, pevný a nemenný. Grécke písmená v dvoch kruhových výsekoch nenechávajú nikoho na pochybách, či a tvár sa nachádza v strede kola.



Zwiefaltenský kalendár s motívom Annusa

Parafrazujúc Zjavenie sv. Jána (Zjv 22, 13), Ja som Alfa a Omega, Prvý a Posledný, Počiatok a Koniec, ide jednoznačne o Ježiša Krista. Neprekvapuje preto, že už v ponímaní Boethia (5. – 6. st.) bol Boh chápaný ako pevný bod, stred kruhu či os kola.<sup>15</sup> Podľa Dionýza Areopagitu (6. st.) sa ohnivá a bohu podobné kolesá vo večnom otáčaní pohybujú okolo večného Dobra – Krista.<sup>16</sup> Umiestnenie Kristovej hlavy, ako i dvoch nebeských telies a písmen Alfa a Omega, jasne

vybočuje od zobrazení kola Štastenou. Zasadenie Kristovej hlavy do stredu kola nieslo so sebou dôležitý cirkevný a filozofický odkaz. Osud a chod sveta v kresťanskom ponímaní už „slepo“ neriadila pohanská Štastena, ale Kristus v rámci spasiteľského plánu.<sup>17</sup> Táto teologická koncepcia nachádzala svoj odraz práve v umení. Jakob Locher vo svojom drevoryte k Brantovej Lodi bláznov (1497) znázornil koleso, ktoré už nebolo roztáčané samotnou Štastenou, no

<sup>14</sup> SEDLMAYR, H.: *Die Entstehung der Kathedrale*. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1988, s. 147.

<sup>15</sup> DOW, H. J.: *The Rose-Window*, s. 272.

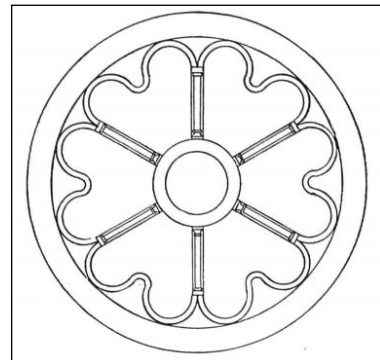
<sup>16</sup> DIONYSIOS AREOPAGITA: *O nebeské hierarchii*. Praha: Vyšehrad, 2009, s. 131-132.

<sup>17</sup> HEIDER, G.: *Das Glücksrad und dessen Anwendung in der christlichen Kunst*. Mittheilungen de k. k. Central-commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. Jahrgang 4, Nr. 5, 1859, s. 118.

Božou rukou. Pri konštrukcii rozeťového okna západnej fasády dómu Panny Márie v stredotalianskom Orviete (14. st.) umiestnil staviteľ dokonca do jeho stredu tvár samotného Krista.

Uvedené príklady ukazujú, že trnavský znak je doslova nabitý kresťanskou symbolikou. Domnievame sa preto, že bol inšpirovaný práve prostredím nasiaknutým teologickým učením razeným v 1. polovici 13. storočia, ktoré kladlo do popredia zosobnenie Boha so svetlom. Kristus ako zosobnené svetlo (Ja som svetlo sveta – Jn 8, 12) tu je formou výtvarnej skratky zároveň znázornený ako večný vládca nad celým univerzom (Alfa a Omega) a garant harmónie poriadku kozmu (Slnko a Mesiac). Z neho vychádza svetlo, ktoré sa k nemu zároveň aj vracia, reflektujúc tak učenie Dionýza Areopagitu. Ako vhodný rámec pre tento motív vybral autor trnavského znaku kruh či koleso, symbol vesmíru, stvorený za 6 dní (6 spíc kolesa, 6 výsekov kruhu). Koleso so šiestimi spicami tak symbolizuje pôvodnú harmóniu stvorenia, ktorej vládne Kristus. Tá je ešte zdôraznená rovnakou dĺžkou týchto spíc, čím vznikla v kruhu/kolese skupina šiestich rovnostranných trojuholníkov. Takéto usporiadanie už samotné navodzuje dojem nenáhodnosti a existencie vopred pripraveného Stvoriteľského plánu, v ktorého centre je Kristus.<sup>18</sup> Ten ako vládca nad celým univerzom je zárukou jeho trvania a harmónie, pretože on mierou, počtom, váhou

usporiadal všetko (Múd 11, 20). Trnavský znak teda predstavuje prepracovanú predstavu univerza, aká sa sformovala v myslení západoeurópskych stredovekých teológov a učencov začiatku 13. storočia a ktorá našla svoj najviditeľnejší prejav najmä v architektúre. Otvára sa pred nami otázka autorstva námetu trnavského mestského znaku. Ako už dávnejšie poznamenal V. Rábik, za autorstvom návrhu znaku musela byť osoba teologicky vzdelaná.<sup>19</sup> Jej pôsobenie spojil s prostredím johanitského kláštora, ktorého prítomnosť v meste sa už dlhšie predpokladá. Domnievame sa však, že autora znaku treba hľadať inde, a to v prostredí františkánskeho kláštora, ktorý bol v Trnave založený pravdepodobne v období získania mestských privilégií.<sup>20</sup> Prví františkáni v Uhorsku, ktorých trvalá prítomnosť je tu doložená už od roku 1229, pochádzali najmä zo západnej Európy.<sup>21</sup> Dôverne poznali gotický štýl, nie je dokonca vylúčené, že sami oboznamovali miestnych stavebníkov so západnými vzormi a umeleckými trendmi.<sup>22</sup> Františkáni boli zároveň šíriteľmi novej kresťanskej teológie. Tá v tom čase šírila oslavu svetla ako zosobnenie Boha, čo sa prejavovalo aj v zmene estetiky, no predovšetkým v katedrálom umení.<sup>23</sup> Svetlo bolo vpúšťané do chrámov mohutnými oknami a rozetami, ktoré stelesňovali tryskanie stvoriteľskej energie – pravého svetla, ktoré osvecuje každého človeka (Jn 1, 9). Dostávame sa tak ku ko-reňom pôvodu významovej náplne



Rozetové okno na severnej fasáde transeptu katedrály v Štrasburgu

trnavského znaku. Všetko ovládajúci Kristus, ako jedna z hlavných tém rozetových okien gotických chrámov, sa preniesol do mestského znaku rodiaceho sa mesta (napríklad rozetové okno v katedrále v Štrasburgu má rovnakú kompozíciu ako trnavský znak). Nie je nepredstaviteľné, že mestská rada mohla požiadať teologicky vzdelaného františkána, aby pre účely mestskej kancelárie a reprezentácie mesta vytvoril mestský znak. Ten, v súlade s vtedajším teologickým učení, vybral (na podnet samotnej mestskej rady?) ako hlavný motív koleso s Kristovou hlavou v strede.<sup>24</sup> Znak bol doplnený kruhospisom odkazujúcim na pôvod zvoleného motívu – koleso Šťasteny, ktoré však bolo vplyvom kresťanskej teológie čiastočne pozmenené. Hoci uvedené úvahy majú len hypotetický charakter, dúfame, že aspoň čiastočne vrhajú nové svetlo na pôvod a vnútorný zmysel trnavského mestského znaku. ■

<sup>18</sup> ROSENBERG, A.: *Christliche Bildmeditation*. München: Kösel Verlag, 1975, s. 147.

<sup>19</sup> RÁBIK, V.: O najstaršom trnavskom mestskom znaku. In: *Genealogicko-heraldický hlas*, č. 1, 1998, s. 23–24.

<sup>20</sup> Je však otázne, či to bolo po, či dokonca pred rokom 1238.

ROHÁČ, J.: Stredoveká Trnava. In: ŠIMONČIČ, J. (ed.): *Dejiny Trnavy. I. zväzok*. Trnava: DAJAMA, 2010, s. 100.

ZEMENE, M.: Vývojové tendencie františkánskej reholnej rodiny od stredoveku do súčasnosti. In: KOŽIAK, R. – MÚČSKA, V. (eds.): *Rehole a kláštory v stredoveku*. Banská Bystrica; Bratislava: Chronos, 2002, s. 175.

NEUMANN, M.: Damiánky či klarisky? Príspevok k dejinám ženského kláštora v Trnave. In: *Novinky z Radnice*, roč. 26, č. 7, 2015, s. 22–23.

<sup>21</sup> KARÁCSONYI, J.: *Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig*. I. kötet, Budapest: Magyar tudományos akadémia kiadása, 1923, s. 13.

<sup>22</sup> KARÁCSONYI, J.: *Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig*. II. kötet, Budapest: Magyar tudományos akadémia kiadása, 1924, s. 622.

<sup>23</sup> DUBY, G.: *Věk katedrál*. Umění a společnost 980–1420. Praha: Argo, 2002, s. 150.

<sup>24</sup> V 13. storočí bývalo bežné, že si mestá vytvárali svoje mestské znaky či erby samy, takže nemuseli byť nutne udelené pánovníkom. Píše o tom aj Bartolus de Saxoferrato vo svojom Traktáte o znameniach a erboch zo 14. storočia.

De SAXOFERRATO, B.: *Tractatus de insigniis et armis*. Bratislava: VEDA, 2009, art. IX, s. 75.

Pozri aj VRTEL, L.: *Osem storočí slovenskej heraldiky*. Martin: Vydavateľstvo Maticy Slovenskej, 2017, s. 96.

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

## Hostinec U kominára na Chlebovom rínku

Chlebový rínek v Trnave dostal svoj názov podľa trhu, na ktorom predávali výrobcovia z dedín v stánkoch chlieb, pečivo a pekárske výrobky. Mikuláš Schneider Trnavský vo svojej knihe *Úsmevy a slzy* napísal: „Naši mestskí pekári piekli síce tiež veľmi chutný chlieb, ale okolo toho dedinského sedliackeho chleba sa vám vytvorila taká báječná povesť, že mu mestskí pekári konkurovať nemohli.“

Ale ako to na Chlebovom rínku vyzeralo v 19. storočí, keď sa mu hovorilo Kényér tér? Na širšej ulici zrejme boli aj jednoduché remeselnícke prístrešky. Miku-

fanom Parákom je táto adresa uvedená v roku 1872 v matrike pri zázname o úmrtí jeho päťročného nemanželského syna Jozefa, ktorý niesol priezvisko



Jozef Tóth a Gizela, rod. Paráková

laš Schneider v knihe spomína, že požiar v roku 1887 vo firme Smékal zasiahol dom (na rohu s námestím – pracháreň) a zhorili popri tom aj malé domčeky na Chlebovom rínku, „...kde mali svoje sklepy samí „drobizgári“ – kreizleri, sedlári, čižmári a majitelia pálenkových putfk...“<sup>1</sup> Hostinec na Chlebovom rínku, ktorý bol za prvej republiky známy ako U kominára, sa nachádzal medzi objektmi Spolku sv. Vojtecha a Smékalovým domom. V 19. storočí bola jeho adresa Trnava č. 90. V súvislosti so Šte-

po svojej matke Anne Krumpar.<sup>2</sup> Na pochopenie ďalších súvislostí musíme nahliadnuť do rodinných vzťahov Parákovcov. Krčmár Štefan Parák (1830 – 1913) sa s rodinou do Trnavy prisťahoval niekedy v šesťdesiatych rokoch 19. storočia s manželkou Evou, rod. Egri, mal syna Michala (1851) a dcéru Annu (1854), ktorí sa narodili ešte v Čachticiach. Vzťah manželov Štefana a Evy Parákovcov v Trnave muselo narušiť narodenie už spomínaného nemanželského syna (cca v roku 1867). Neskôr



Ulica Chlebový rínek so stánkami a trhovníkmi



Jozef Tóth s deťmi

v roku 1887 sa Štefanovi Parákovi narodilo ešte ďalšie nemanželské dieťa, dcéra Gizela, ktorej matkou bola Anna Loisová. Rozvody vtedy bývali povolené len výnimočne, a tak platilo, že ďalší sobáš bol možný až po ovdovení.

<sup>1</sup> SCHNEIDER TRNAVSKÝ, Mikuláš: *Úsmevy a slzy. Spomienky trnavského skladateľa*. Tretie doplnené vydanie. Vydali Spoločnosť Mikuláša Schneidra Trnavského a Slovenské národné múzeum – Hudobné múzeum. Trnava - Bratislava. 2015. ISBN 978-80-972146-0-9, 292 s.

<sup>2</sup> 15. 7. 1872 zomrel Parrak Krumpar Jozef, 5-ročný syn hostinského Štefana Paráka a Anny Krumpar, na adrese Trnava 90, In: *Matriky online na: www.familysearch.org*



Fotografia hostinca ešte s menom Gizela Tóthová (okolo roku 1919 – 20)



Hostinský Jozef Tóth



Koč pred hostincom U kominára

Eva Egri, zákonitá manželka hostinského Štefana Paráka, musela o narodení nemanželskej dcéry Gizely vedieť, pretože dieťa nosilo otcovo priezvisko – Paráková. Až mesiac po smrti Evy Egri (30. 3. 1904) sa Štefan Parák oženil s Annou Lois (svadba bola 9. 5. 1904) a zlegalizoval aj Gizelu ako svoju dcéru.

Štefanov syn Michal Parák v Trnave dospel, oženil sa a otvoril si krčmu na adrese Trnava 33

(Hlavná ulica). Vzťah i podporu svojej matke Eve, rod. Egri, vyjadroval opakovane pri narodení svojich detí, ktorým bola krstnou mamou (zároveň babičkou). Po roku 1890 podnikal aj býval s rodinou niekoľko rokov v neďalekom Majcichove.<sup>3</sup> V Trnave na č. 33 pôsobili na začiatku 20. storočia jeho dvaja synovia Štefan (1887) – pekáč a cukrár (v Trnave neskôr známy ako zberateľ) a Rudolf (1889) – hostinský



Reklama z roku 1935, zdroj *Nové Slovensko* 1935, č. 48, s.8



Deti Tóthovcov pred hostincom

(obaja približne vo veku svojej nevlastnej tety Gizely narodenej v r. 1887). Zdvojené r v priezvis-

<sup>3</sup> Tieto deti Michala Parráka: Emília (1891), Ferdinand (1893) a Anna (1895) sa narodili v Majcichove č. 83. In: *Matriky online na : www.familysearch.org*

ku Parrák sa objavilo v rodine spočiatku nepravidelne v 20. storočí a ustáľilo sa zrejme až po roku 1918.

Nevieme presne, odkedy prevádzkoval Štefan Parák svoj hostinec na adrese Trnava 90, ani ako sa vtedy volal. Po Štefanovej smrti v roku 1913 ho zdedila dcéra Gizela Paráková. Hostinec U kominára najskôr niesol jej meno, ale po svadbe s Jozefom Tóthom sa objavilo na hostinci meno manžela. Jozef Tóth pochádzal od Budapešti, narodil sa v roku 1885 v Hatvane. Ako najstarší zo siedmich detí začal pracovať už dvanásťročný u krčmára Ferencza Pagu v Budapešti (1897). Od decembra 1912 do mája 1913 pracoval u krčmára Mikuláša Hermanna v Trnave na dnešnej Hlavnej ulici, neďaleko radnice.<sup>4</sup> Tak sa zrejme zoznámil s Gizelou Parákovou (ktorá práve vtedy hostinec po otcovi zdedila).



Interiér hostinca



Pohľad z terasy na dvor hostinca



Hostinec U kominára s nadstavenou letnou terasou



Príjemné posedenie v chládku na dvore hostinca čaká na zákazníkov

<sup>4</sup> Informácie z pracovnej knižky Jozefa Tótha vo vlastníctve jeho vnučky Evy Herman-skej. Rodina kaviarnikov Hermannovcov niekedy okolo roku 1918 prestala vlastníť dom na adrese Rákoczy 7 (Hlavná ulica) – novým majiteľom sa stal Michal Parrák. Mikuláš Hermann prevádzkoval od roku 1919 istý čas podnik na námestí na č. 2.

Keď Jozef narukoval do svetovej vojny, obaja mladí ľudia boli v kontakte prostredníctvom listov. Svadba dvojice Gizela Paráková a Jozef Tóth bola v Trnave hneď po vojne 31. januára 1919. Mali spolu štyri deti, z nich syn a dve dcéry sa dožili dospelosti. Hostinec U kominára bol známy a populárny podnik na dobrom mieste, kde hostia dostali najesť aj napíť. V susednom areáli Spolku sv. Vojtecha bola tlačiareň a hostinec mal ešte na konci 19. storočia tradíciu krčmy typografův. Hostinec mal malý dvor, kam sa v lete zместilo asi desať stolov. Múr oddelujúci dvor od divadla a od iného domu na Divadelnej ulici časom pokrýl divý vinič a v lete sa stal dvor príjemným miestom na sedenie. Majitelia Jozef a Gizela Tóthovci sa snažili v časoch prvej republiky svoj podnik zatraktívniť a na streche dali vybudovať terasu. Poschodie pod ňou rodina obývala. Terasu prekryli vyťahovacou markízou a okolo zábradlia nasadili kvitnúce ťahavé rastliny. Reklamy v tridsiatych rokoch 20. storočia propagovali hostinec U kominára s americkou terasou.<sup>5</sup> Okrem nej bol v prízemnom dome interiér s možnosťou uspošobenia pre uzavretú spoločnosť propagovaný v roku 1935 ako spolková a tanečná miestnosť. Na čelnej stene visel portrét prezidenta Eduarda Beneša a na bočných stenách boli busty Tomáša Garrigue Masaryka a Milana Rastislava Štefánika ozdobené pri slávnostných príležitostiach trikolórou. Hostinec ponúkal pražské údeniny, vína z Limbachu, Pezinka a Modry, ale aj piva z Přerova a z Plzne.

<sup>5</sup> Reklama vyšla v publikácii Mesto Trnava. Publikácia pre propagovanie cudzineckého ruchu a turistiky. Tlačou a nákladom kníhtlačiarne „Slovan“ v Banskej Bystrici. 1932.



*Interiér sály hostinca*



*Interiér sály prispôsobený pre uzavretú spoločnosť*

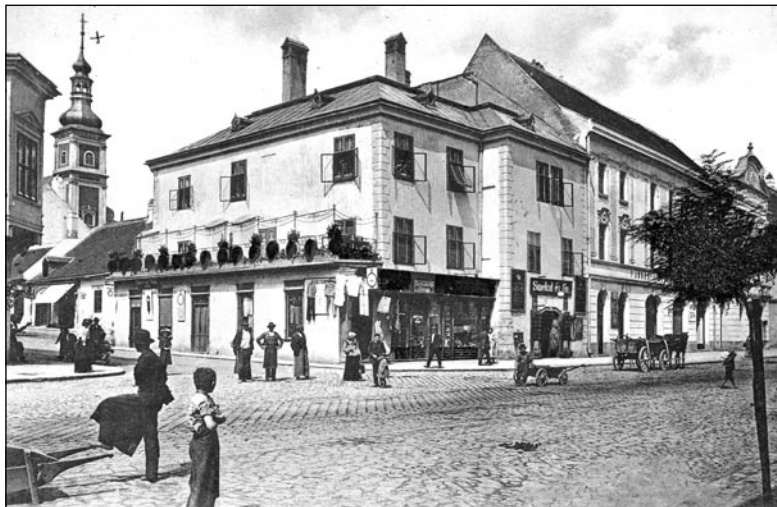


*Americká letná terasa*



Pohľad na bývalý hostinec a susedné domy v osemdesiatych rokoch 20. storočia, foto: Viktor Michalec

Podnikanie v hostinci U kominára zaniklo znárodnením. Gizela, rod. Paráková, zomrela v roku 1960 a jej manžel Jozef Tóth v roku 1972. Na fotografiách zo sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 20. storočia vidno, že prízemie poschodového domu sa zmenilo na predajňu lahôdok. Dom mal už klasickú strechu, ktorá pochovala aj letnú americ-



Smékalov kolonidl na rohu Chlebového rinku a v pozadí hostinec U kominára, pohľadnica, zdroj: Jozef Benko

kú terasu starého hostinca U kominára. Zostali len spomienky, ktoré sa postupne vytrácajú s poslednými pamätníkmi tohto miesta. ■

Informácie a materiály k článku poskytla pani Eva Hermanská, vnučka Gizely a Jozefa Tóthovcov. Fotografie č. 1 – 4 a 6 – 15 pochádzajú z rodinného archívu.

Ján Mička

## Pri príležitosti výročia narodenia Andreja Radlinského vyjde nová poštová známka.....

**Slovenská pošta, a. s., vydá 7. júla 2017 príležitostnú poštovú známku k 200. výročiu narodenia Andreja Radlinského. V tento deň sa v Spolku sv. Vojtecha o 14. hodine uskutoční jej inaugurácia. Pripravené budú aj príležitostná poštová pečiatka a pohľadnica dr. Andreja Radlinského. Pamätná tabuľa Andreja Radlinského na budove SSV na Radlinského ulici v Trnave bude dôstojným miestom pre kyticu kvetov venovanú tomuto národovcovi, natrvalo zapísanému v kultúrnych dejinách Slovenska.**

V obetavej, vytrvalej službe národu strávil život mnoho oravských rodákov – Bernolák, Hattala, Kukučín, Hviezdoslav a iní. Andrej Radlinský, narodený 8. júla 1817 v Dolnom Kubíne, je jedným z nich. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Ružomberku, Kremnici a v Budíne, teológiu v Trnave a Viedni, kde bol v roku 1841 vysvätený za kňaza. Jeho verejná činnosť sa rozvinula v Banskej Štiavnici, kde v roku 1847 začal vydávať svoje Poklady kazateľského rečníctva. Od r. 1850 vydával časopis Cyril a Method (redigoval ho J. Palárik s J. Slottom). Krátko bol i redaktorom Katolíckych novín pre obecný ľud,

vychádzajúcich od r. 1852 v Pešti. Významná bola jeho spolupráca s Frankom Sasinkom, ktorý počas štúdií zložil pieseň k Cyrilovi a Metodovi a úcta ku kultúrnemu apoštolátu solúnskych bratov ich spájala na dlhé roky. Radlinský pomáhal pri zakladaní Matice slovenskej a za zásluhy pri zakladaní Spolku sv. Vojtecha v roku 1870 v Trnave bol zvolený za jeho doživotného čestného predsedu. Tisíce výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu ho zastihlo v Kútoch, kde bol farárom od roku 1861. O dva roky neskôr, 10. júla viedol veriacich na Velehrad pod namaľovanou zástavou s výjavom, ako Rastislav

víta svätých bratov s nápisom: Príchod sv. Cyrilla a Metoda na Velehrad r. 863.

Viliam Turčány v básni Andrej Radlinský, zakladateľ Spolku sv. Vojtecha, v zbierke Oheň z neho, má o. i. niekoľko veršov: Radlinského (doň v našej ulici / vústi i celá cesta Bernoláka), / keď odobral sa aj rok tisíce / od Cyrila – tak v jeho brázde zláka / vzor Vojtechov, že národ k Matici / pridá i jeho Spolok pre Slováka, / čo vráti vlasti Dunaj, Moravu, / Hron, Nitru, Váh aj Oravu. / Vždy Orava nám orávala s Váhom / Zem k Orave, k nej sa upína, / že chce kraj celý zaliat večným blahom / aj Slaničan, aj rodák z Kubína! ■

*Martin Jurčo, foto Marek Martinek*

# Medzinárodná spevácka súťaž Mikuláša Schneidera-Trnavského ožila ako bájnny Fénix

Aj keď so sedemročnou prestávkou, ale predsa len sa napokon v Trnave podarilo oživiť Medzinárodnú spevácku súťaž Mikuláša Schneidera-Trnavského. Súťaž sa vždy organizovala s dvojročnou periodicitou a stala sa skutočným medzinárodným sviatkom hudby. Epicentrom diania 22. ročníka bolo v júni Divadlo Jána Palárika a vyvrcholením koncert v sieni Marianum. Jedným z cieľov súťaže je propagácia vokálnej tvorby s dôrazom na dielo trnavského rodáka, vyhľadávanie mladých talentovaných interpretov koncertného vokálneho umenia, podpora ich umeleckého rastu a vyslanie mladých talentov na ďalšie medzinárodné spevácke súťaže, čo je dôležité pre ich štart do profesionálneho života.

Hlavné ceny udelili v dvoch kategóriách podľa veku. V prvej kategórii sa laureátmi stali Tatiana Hjazušová a Glória Nováková zo Slovenska a Monika Pleškyté z Litvy. Zo spevákov boli úspešní Paweł Tojak z Poľska, Amir Khan zo Slovenska a Albert Memeti z Poľska. V druhej kategórii uspela Slávka Zámečniková zo Slovenska, Marina Kipingan z Ruska a Maryna Naimitenko z Ukrajiny. Zo spevákov boli úspešní: Tigrjy Bazhakin z Ruska, Michał Janicki z Poľska a Wonhyeok Choi z Južnej Kórey. Okrem týchto cien bolo odovzdaných aj mnoho ďalších ocenení. O laureátoch rozhodla osemčlenná medzinárodná odborná porota Gabriela Beňačková (Česká republika), Tatiana Smelkova (Rusko), Mariano Horák (Švajčiarsko), Wojciech Maciejowski (Poľsko), Sarah Meredith (USA), Ralf Doring (Nemecko), Jozef Kundlák (Slovensko), Daniel Čapkovič (Slovensko) a predsedníčka po-



*Zľava profesorka Eva Blahová s nositeľkou hlavnej ceny Slávkou Zámečnikovou*

roty a prezidentka festivalu Eva Blahová (Slovensko). A práve profesorky Evy Blahovej sme sa opýtali nielen na tento ročník súťaže.

## ■ Z akého podhubia vzišlo toto medzinárodné uznávané podujatie?

- Zájdem do ďalekej minulosti. Kedysi bola Trnava cirkevnou metropolou Uhorska a pestovala si liturgický spev. V 17. storočí sa tu, na univerzite, vyučovala aj hudobná náuka. V roku 1937 Mikuláš Schneider-Trnavský vytvoril Jednotný katolícky spevník, do ktorého napísal 230 piesní, čím nadviazal na pôvodný Cantus Catholici zo 17. storočia. Vstúpil do histórie nielen ako všestranne nadaný človek, skladateľ, interpret, ale aj ako organizátor hudobného života. Na Slovensku sme vlastnú vokálnu tvorbu nemali, až v 20. storočí sa najvýraznejšie na vytvorení koncertnej piesňovej literatúry podieľal práve

Mikuláš Schneider-Trnavský. O zviditeľnenie jeho diela sa zasa pričínili hlavne Jozef Šramko z vtedajšej trnavskej pedagogickej fakulty. V roku 1971 bola založená prvá spevácka súťaž na Slovensku, a to práve tu, v Trnave, kde v porote zasadli vynikajúci interpreti Schneiderových umeleckých piesní ako Mimi Kišoňová Hubová, môj otec Janko Blaho, Štefan Hoza a trnavská zástupkyňa mesta, učiteľka Rozália Arnoldová. Symbolicky sme tohtoročnú súťaž otvárali v Bazilike sv. Mikuláša, kde Mikuláš Schneider-Trnavský pôsobil dlhé roky ako regenschori.

■ Na prvom ročníku ste boli ako poslucháčka, no ako súťažiaca už o dva roky neskôr. Bolo to v roku 1973. Vtedy vyhral Peter Dvorský a súťaž týmto ročníkom získala dobré meno. Peter Dvorský vyhral aj Čajkovského súťaž a dostal ponuku na štúdio do Milána. Naša súťaž ho vlastne posunula ďalej.



- Dodnes mám fotografiu z tejto súťaže zo Zrkadlovej siene trnavského divadla z vyhlásenia víťazov, kde sa konali zatiaľ všetky ročníky. Neskôr, ako pedagogička, som posielala na súťaž študentov a od roku 1987 som bola menovaná do poroty. V roku 1994 som sa stala prezidentkou súťaže a mojou ideou bolo urobiť z nej medzinárodnú súťaž. A to sa podarilo. Pokus bol už o rok skôr, ale vtedy sa zúčastnil jediný spevák z Rakúska. V ďalších ročníkoch prichádzali súťažiaci z celého sveta. Súťaž sa rozbehla, organizovala sa každé dva roky, až do roku 2010.

■ **Súťaž mala veľmi dobrý ohlas, záujem bol aj zo zahraničia. No napokon sa ročníky 2012 a 2014 neuskutočnili.**

**A už to vyzeralo, že sa súťaž neobnoví. Možno aj vašim mimoriadnym vzťahom k Trnave a speváckej súťaži sa predsa len podarilo zorganizovať tento ročník a nadviazať na tradíciu.**

- V roku 2014 som sa snažila súťaž naštartovať, mali sme všetko pripravené a vyzeralo to, že súťaž napokon bude. No nestalo sa tak. Spôsobilo to problémy, pretože už boli oslovení aj zahraniční porotcovia. Dlhé roky pôsobím v zahraničí, kde sa ma logicky pýtali, prečo táto súťaž nepokračuje. Neskôr som si hovorila, že ak sa mi dvakrát nepodarilo súťaž zorganizovať, nie som si istá, či ešte niekedy uzrie svetlo sveta. Na jednom koncerte, kde účinkoval Daniel Čapkovič, bol aj trnavský primátor Peter Bročka. Po skončení koncertu dal verejný prísľub, že bude robiť všetko preto, aby táto súťaž bola po siedmich rokoch obnovená. Začiatkom roku 2016, po rokovaniach s mestom, sa vedenie rozhodlo nadviazať spoluprácu s Hudobným centrom a začala sa príprava na obnovenie celého projektu. Keďže ide o medzinárodnú súťaž, bolo

treba začať oslovovať porotcov s časovým predstihom.

■ **Dôvod, prečo sa zanedbalo zo strany organizátora pokračovanie súťaže, bol možno ten, že sme si práve tu, v Trnave, neuvedomovali dôležitosť takéhoto podujatia z celoslovenského i medzinárodného pohľadu.**

- Stačí spomenúť aspoň niektoré argumenty. Cez Schneiderove piesne ide o propagáciu tvorby slovenských autorov v zahraničí. Nielen posledné ročníky, ale od začiatku sa potvrdzuje, že v tejto súťaži boli speváci, ktorí prerazili na najväčšie svetové operné javiská a koncertné pódia. Začalo sa to Petrom Dvorským a môžeme menovať ďalších úspešných víťazov nasledujúcich ročníkov. Ľubica Orgonášová je svetovo uznávaná mozartovská speváčka. Lýdia Ághová, Magdaléna Kozžená, Miroslav Dvorský, Martin Babjak, Štefan Kocán, Andrea Danková, Gustáv Beláček, mohla by som spomenúť spevákov z Kanady, Ameriky, ten zoznam je skutočne dlhý. Úspech tejto súťaže je aj motiváciou pre naše konzervatóriá i vysoké školy. Na súťaži si overujú svoje kvality nielen študenti, ale aj pedagógovia, a v spojení so zahraničnými účastníkmi získavajú prehľad o tom, čo sa deje vo svete. Je to ako na olympiáde. Z jednej súťaže tak môžu ísť do druhej, ktorá je vždy bližšie k svetovým javiskám. Potvrdilo sa nám v tomto ročníku, že naše školy majú výborných študentov a víťazi tohto ročníka budú isto úspešní aj na veľkých operných javiskách.

■ **Aký bol teda profil tohto aktuálneho ročníka, ktorý akoby nakumuloval nevyužitú energiu súťažiacich i spevu z dvoch nezrealizovaných ročníkov?**

- Prihlásilo sa 121 spevákov z osemnástich krajín sveta. To sme nečakali, taký počet sme nemali ani na jednom ročníku. Súťaž

je rozdelená do dvoch kategórií podľa veku. Zvýšili sme vekovú hranicu. Vychádzala som z toho, aké požiadavky sú vo svete. Všetci si povinne museli pripraviť aj Schneiderove piesne. Vo finále ich spievali len tí najlepší. Výhodou je, že máme vydanie jeho piesňovej tvorby pre tenor a soprán. Ostatné hlasy majú povolenú transpozíciu do svojej polohy.

■ **Aké boli najväčšie prekvapenia tohto obnoveného ročníka?**

- Bol to kórejský tenorista Won-hyeok Choi, ktorý na záverečnom koncerte spieval pieseň Prsteň nádhernou slovenčinou a urobil z nej nádhernú áriu. Z dvanástich laureátov máme štyroch spevákov zo Slovenska. To považujem za veľký úspech v takejto silnej konkurencii. Poľská speváčka Soňa Warzyńska dostala Cenu za najlepšiu interpretáciu Schneiderovej skladby, česká speváčka Lucie Kaňková za Ružičky Cenu Mimi Kišoňovej Hubovej, čím potvrdili na záverečnom koncerte, aká nádherná je Schneiderova vokálna reč. A čo je dôležité, súťaž musí mať dobrý záverečný koncert, a to sa dá dosiahnuť len s vynikajúcimi speváckmi. Myslím, že si zaslúžime, aby sme mali jednu reprezentatívnu súťaž na Slovensku s medzinárodnou účasťou. Pretože za dve prerušené bienále sa nám vymenila celá jedna generácia spevákov študujúcich na umeleckých školách. Verím, že toto mimoriadne podujatie, presahujúce hranice našej krajiny, si mesto bude pestovať naďalej, a už sa nezopakuje scenár z neďávnej minulosti. Viac ako stovka mladých umelcov z celého sveta mala možnosť spoznať kus našej zeme, jej histórie a umenia, a naše hudobné školstvo si zase mohlo porovnať, ako obstojať v konkurencii. Myslím, že umenie je najlepším spôsobom obohacovania a spoznávania rozličných kultúr. ■

*Martin Jurčo, foto Marek Martinek*

# Trnavské laureátky sú úspešné aj na ďalších medzinárodných speváckych súťažiach .....

**Slovenskou laureátkou 22. ročníka Medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidera-Trnavského sa v prvej kategórii stala Tatiana Hajzušová. Pochádza zo Sabinova a spevu sa venuje od detstva, už v materskej škole bola pravidelne úspešná v speváckej súťaže Sláviček.**

„Keďže moja mama učí klavír na základnej umeleckej škole, moja cesta sa uberala nielen speváckym, ale aj klavírnym smerom. Na bratislavskom Konzervatóriu som najprv začala študovať klavír u pani Dany Hajóssyovej. Stále som sa nechcela vzdať svojho sna a popri štúdiu na klavíri som chodila na hodiny spevu k Martine Zatkovej na ZUŠ Miloša Ruppelta v Bratislave, kde mi dali základ a pripravili ma na prijímacie skúšky zo spevu a rôzne spevácke súťaže, na ktorých som získala krásne ocenenia. O rok už som bola študentkou pani Boženy Ferancovej na Konzervatóriu,“ hovorí Tatiana Hajzušová, ktorá si od tej chvíle odniesla z každej speváckej súťaže nejaké ocenenie. V roku 2016 to bolo 1. miesto Operní naděje na medzinárodnej súťaži A. Dvořáka, rovnako prvé miesta na súťaži R. Petráka, i súťažiach v Olomouci i v Ostrave. „Podľa propozícií speváckej súťaže Mikuláša Schneidera-Trnavského súťažiaci, ktorí vyhrali doposiaľ nejakú medzinárodnú súťaž, sa nemuseli zúčastniť prvého kola. Tak som mala záujem vypočuť si svojich súperov a ich spevácke výkony. Na súťaž som šla s cieľom nielen súťažiť, ale vypočuť si aj iné spevácke výkony, prípadne inšpirovať sa novými skladbami,“ povedala T. Hajzušová.



*Tatiana Hajzušová žne ocenenia na všetkých speváckych súťažiach*

**V druhej kategórii bola zo slovenských interpretiek úspešná Slávka Zámečníková. Pochádza z Bánoviec nad Bebravou. Študovala na Základnej umeleckej škole Dezidera Kardoša spev a klavír.**

„Moje ďalšie kroky viedli na Konzervatórium v Bratislave, kde som začala študovať v roku 2009 po prerušení štúdia na gymnáziu. Dá sa povedať, že láska k hudbe zvíťazila nad túžbou stať sa lekárkou. Už počas štúdia na Konzervatóriu u Boženy Ferancovej prišli moje úspechy na súťažiach a rôzne zaujímavé koncerty, napríklad v Slovenskom rozhlase či Slovenskej filharmónii. Práve tieto udalosti boli pre mňa odrazovým mostíkom pri rozhodnutí ísť študovať do zahraničia. Zvíťazil Berlín, ktorý zostal mojim favoritom dodnes. V jeseni 2015 som začala študovať na Hochschule für Musik Hanns Eisler Berlin u ruskej sopranistky Anny Samuil, kde práve končím druhý semester magisterského štúdia. Na súťaži Imricha

Godina vo Vrábľoch som získala 1. miesto, v talianskom Portofino špeciálnu cenu Evy Marie Wieser a na Medzinárodnej súťaži Otto Edelmanna vo Viedni 3. cenu, Cenu publika a Deagu Opernhaus Preis. Rovnako úspešná bola pre mňa minuloročná súťaž Antonína Dvořáka v Karlových Varoch, odkiaľ som si priniesla 1. cenu a zároveň Cenu absolútnej víťazky spolu so špeciálnymi oceneniami ako Cena Národného divadla Praha či Cena festivalu Pražské jaro. Bol to pre mňa úžasný zážitok a pocta, keďže už ako študentka konzervatória som snívala o tom, že sa raz tejto súťaže zúčastním,“ hovorí Slávka Zámečníková. A ako jedna z laureátok súťaže v Trnave bude v lete spievať na súťaži Queen Sonja Competition v nórskom Osle. Najaktuálnejšou novinkou je jej angažmán v Berlínskej Štátnej opere, kde bude od septembra členkou operného štúdia. Na budúci rok ju tiež čaká debut v Pražskom Národnom divadle ako Sofie (Werther). ■

*(red)*

# Trnavské organové dni: zvuk kráľovských nástrojov, organoví virtuózi a geniálne diela .....

Už dvadsiaty druhý raz sa v Trnave rozozvučia vzácné historické organy Baziliky sv. Mikuláša počas medzinárodného festivalu Trnavské organové dni. Sedem koncertov zaznie v rozpätí od 28. júla do 10. septembra.

Otvárací koncert sa už tradične bude konať v spolupráci s organizáciou cestovného ruchu Trnava-Tourism. Vystúpia na ňom renomovaní francúzski umelci, speváčka Corinne Sertillanges a organový virtuóz, pedagóg a skladateľ, titulárny organista Katedrály v Orleans Jean-Pierre Griveau. V ich podaní zaznejú organové a duchovné skladby svetových skladateľov, predovšetkým však diela francúzskej proveniencie. Ide o diela geniálnych skladateľov, ktoré sa u nás málokedy hrávajú, napríklad duchovné skladby Ave verum Théodore Duboisa, alebo O salutaris Louis Lefébure-Wélyho. V programe však budeme

môcť počuť aj kompozície pre organ a organ a spev od A. Grandiho, C. Monteverdiho, H. Schützta, G. Verdiho, A. Vivaldiho a W. A. Mozarta.

Ďalšie koncerty zahrajú Taliani Olimpio Medori (na barokovom pozitíve) a Stefano Pellini, organová dvojica manželov z Bruselu Japonka Moyomo Kokubu a Belgičan Xavier Deprez, Španiel Arnau Reynés Florit a Estónka Ines Maidre-Aarvik. Na záverečnom koncerte zaznie dielo jedného skladateľa – celovečerný opus Jób pre organ a recitátora od Petra Ebena. Ide o jeden z najväčších organových opusov 20. storočia. Koncert bude mať podtitul Hommage à Peter

Eben. Organizátori chcú vzdať úctu geniálnemu a charizmatickému skladateľovi, ktorý na Trnavských organových dňoch sám vystúpil v rokoch 2001 a 2002 a ktorého 10. výročie úmrtia si tento rok pripomíname. Tento koncert zaznie v podaní renomovaného organového virtuóza Davida di Fiore a herca Kamila Mikulčíka.

Hlavnými organizátormi festivalu sú Bachova spoločnosť na Slovensku a Mesto Trnava, spoluorganizátorom oblasťná organizácia cestovného ruchu Trnava Tourism. Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Finančne podujatie podporilo Ministerstvo dopravy SR. ■

*(red)*

# Oslovujú vás literárne múzy? Skúste šťastie v súťaži Literárny salón 2017 .....

Trnavský samosprávny kraj a Knihnica Juraja Fándlyho v Trnave vyhlásili literárnu súťaž pre začínajúcich autorov zo Slovenska i Slovákov žijúcich v zahraničí s názvom Literárny salón Trnava 2017. Uzávierka súťaže je 20. augusta.

Súťaže sa môže zúčastniť každý občan Slovenskej republiky alebo Slováč žijúci v zahraničí s prácami v slovenskom jazyku, ktoré doteraz neboli publikované ani prihlásené do inej súťaže. Autori môžu súťažiť v próze alebo poézii, rozdelení budú podľa veku od 15 do 20 rokov, od 21 do 40 rokov a nad 40 rokov. Téma prác je ľubovoľná, vítané sú práce zamerané na súčasnosť. Každý autor môže zaslať práce do oboch kategórií súťaže – najviac 5 básní, 2 prózy. Rozsah jednej práce nesmie presiahnuť 5 normostrán (1 normostrana je 1 800 znakov s medzerami).

Súťaž je neanonymná. Každá práca musí obsahovať meno, priezvisko a vek autora, jeho adresu, telefón a e-mail. Súťažné práce je potrebné

poslať najneskôr do 20. augusta písomne v štyroch papierových kópiách na adresu Knihnica Juraja Fándlyho v Trnave, pošt. prieč. 29, Rázusova 1, 918 20 Trnava. V ľavej časti obálky treba uviesť: LITERÁRNY SALÓN TRNAVA 2017. Zároveň musia súťažiaci poslať príspevky aj elektronickou poštou na adresu: [bjakubacova@kniznicatrnava.sk](mailto:bjakubacova@kniznicatrnava.sk). Do predmetu treba vpísať: LITERÁRNY SALÓN. Autori zaslaním príspevku dávajú automaticky súhlas s jeho prípadným uverejnením po náležitom zredigovaní v zborníku súťaže, v médiách a na stránke organizátora súťaže. Rukopisy prác sa nevracajú ani na vyziadanie autorov. Vyhodnotenie súťaže sa uskutoční v novembri 2017. Súťažné práce zhodnotia členovia odbornej poro-

ty, literárni kritici Zlata Matláková, Alexander Halvoník a Radoslav Matejov. Každá kategória bude hodnotená samostatne, v oboch kategóriách budú udelené tri ceny pre každú vekovú skupinu, porota však môže niektoré ceny neudelieť alebo rozdeliť. Výsledky súťaže budú zverejnené na webovej stránke knižnice. Súčasťou ceny je diplom a vecná odmena. Organizátori ocenia zvláštnou cenou literárnu prácu na tému Rok Jozefa Miloslava Hurbana. Autori víťazných prác budú pozvaní poštou, resp. elektronickou poštou. ■

Viac informácií na [www.kniznicatrnava.sk](http://www.kniznicatrnava.sk) alebo na tel. č. 033/5511782, e-mail: [bjakubacova@kniznicatrnava.sk](mailto:bjakubacova@kniznicatrnava.sk)

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

## Jubilejný sviatok piva Trnavská 13 pamätal aj na bežcov, na štarte ich bolo stoštyridsaťdeväť

Trnavskú 13 Run režírovalo pri štvrtej edícii bežecké duo z vidieka, Ľuboš Miklovič (Horná Streda) a Dagmar Vargová (Bojničky)

Po dvoch kapitolách na Slávii a tretej v Ružovom parku si organizátori júnovej oslavy džogingu rozložili svoj hlavný stan v Parku Antona Bernoláka. Čiastočne zmenený profil Trnavskej 13 Run sa bežcom páčil. Pochvalovali si úseky po nových cyklistických chodníkoch aj obrátku v golfovom areáli Kočišské.

V nahustenom kalendári vytrvalostných behov už nie je jednoduché vybrať vhodný dátum. Ani termínová kolízia s inými západoslovenskými podujatiami však štvrtému dielu Trnavskej 13 Run neublížila. Veď štartér Vladimír Gubrický, generálny sekretár Slovenského atletického zväzu, poslal na trať – zo sedemdesiatich percent asfaltovú a zvyšných tridsiatich s krosovým povrchom – 149 mužov a žien. Najviac ich bolo z Trnavy a širokého okolia, no nechýbali ani výkonnostní či rekreační bežci z Košíc, Harichoviec, Rimavskej Soboty, Kysuckého Nového Mesta, Turian i ďalších vzdialených miest a dedín.

Do trinásťkilometrovej bežeckej pahreby najmocnejšie fúkal Ľuboš Miklovič z Hornej Stredy, obce pri Piešťanoch. Druhého v cieľi, domáceho Petra Lužáka, predstihol o 2:21 min a tretieho, Ľuboša Bogdányiho z Galanty, o 3:46. Podobne presvedčivé prvenstvo vydolovala Dagmar Vargová, členka AK Bojničky. „Pekné preteky, ideálne počasie, nádherná trať,“ výstižne zhodnotila bežecký podvečer najrýchlejšia žena. Pred striebornou Tatianou Lakatošovou (Vínohrady nad Váhom) vbehla do cieľovej páske o 2:20 min skôr, teda s takmer rovnakým



Tohtoročný masový beh Trnavská 13 mal prvý raz hlavné centrum v Parku Antona Bernoláka.



Ľuboš Miklovič, víťaz 4. ročníka Trnavskej 13 Run.

náskokom ako mužský premiant. Bronzová priečka pripadla v absolútnom poradí Ružindolčanke Jane Genčurovej, ktorej chýbali na Lakatošovu iba dve sekundy. Pri takýchto masových behoch zdavia však výsledkové listiny vôbec nebývajú prvoradá. Bolo podstatné, že žiaden člen početnej bežeckej komunity sa nevzdal.

Riaditeľ pretekov Radoslav Filo mohol byť nanajvýš spokojný. Veď jeho široký štáb zároveň ponúkol stovkám návštevníkov 20. ročník rovnomenného pivno-turistického pochodu. Dvojdňový festival pri zlatistom moku, s centrom pod historickými mestskými hradbami, sa naozaj vydaril. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marta Országhová

# Triumf sedemnáštočnej Česky Vondroušovej .....

Trnavskú štvorhru v turnaji Empire Slovak Open ovládli britské reprezentantky Watsonová a Broadyová

Tohtoročné medzinárodné majstrovstvá SR v tenise žien sa hrali na antukových dvorcoch TC Empire. Do Trnavy pricestovali zástupkyne dvadsiatich piatich štátov z rôznych končín planéty.

ITF Empire Slovak Open 2017, najvýznamnejší turnaj tenistiek na Slovensku, mal dotáciu 100-tisíc dolárov.

Dvojhra sa stala korisťou iba sedemnáštočnej Markéty Vondroušovej, rodáčky zo západočeského Sokolova. Mladá fedcupová reprezentantka ČR vyhrala všetkých päť trnavských zápasov na dva sety. Napríklad turnajovú jednotku, 27-ročnú Belgičanku Yaninu Wickmayerovú, zničila vo štvrtfinále 6:2, 6:2. Rozhodujúci duel 9. ročníka ITF turnaja v Trnave mal však podobu presýpacích hodín. Na finálovej rakete Vondroušovej napokon zostala o osem rokov staršia Paraguajčanka Verónica Cepedeová Roygová tesne 7:5, 7:6(3). Česká ľaváčka, stále ešte v juniorskem veku, nám prezradila: „V Trnave som hrala tretí raz. Tamojší areál mi veľmi imponuje, rovnako aj možnosť ubytovania sa v tenisovom hoteli hneď vedľa kurtov.“ Stojí za zmienku, že po singlovom prvenstve v Trnave sa Vondroušová premiérovou posunula do prvej stovky svetového rebríčka WTA. Mimochodom, juhoamerická finalistka nedeľnej dvoj hry nestihla v ten deň kvalifikáciu na norimberský turnaj WTA, preto po príchode do Nemecka musela zaplatiť 600-eurovú pokutu.

Najcennejšie trofeje si z trnavskej súťaže tandemistiek odniesli britské reprezentantky Heather Watsonová – Naomi Broadyová. Skôr menovaná tenistka z Ostrovov navštívila Slovensko vôbec prvý raz a v našom meste oslávila 25. narodeniny. Jej mama pochádza z tichomorských ostrovov Papua Nová Guinea. Za kratší koniec ťahal v sobotnom vetríste finále ďalší



Markéta Vondroušová si z Trnavy odniesla titul medzinárodnej majsterky SR 2017 v tenise žien.



Paraguajská tenistka Verónica Cepedeová Roygová pri autogramiáde po skončení trnavského finále.

zahraničný pár, Renata Voráčová (ČR) – Chia-Jung Chuang (Tajpej). Moravská tenistka zo Zlína opatrúje vo svojej tenisovej vitríne už tri víťazné šerpy za prvenstvo v trnavskej štvorhre (2011, 2012, 2013). Tentoraz jej teda nebol dožičený ďalší dúšok z víťaznej čaše. Slovenky hrali na trnavskej antuke nedôstojnú rolu. Z desiatich účastníčok kvalifikácie ani jedna nepostúpila do hlavného kolotoča. V ňom figurovalo na 32-člennej súpiske dvoj hry päť tenistiek hostiteľskej krajiny, štyri z nich

zapísali do turnajového pavúka len vďaka prideleniu voľnej karty. Z domácich hráčok si zaslúži pochvalu iba 19-ročná Viktória Kužmová. Odechovankyňa košickej liahne zaujala prajné publikum oboma kvalitnými výkonmi vo svojich trojsetových bitkách. Najskôr zostala na jej štíte Asia Muhammadová z USA a v druhom kole už posledná slovenská zástupkyňa dlho vzdorovala oveľa skúsenejšej Watsonovej, okrem iného vlnajšej wimbledonskej víťazke v mixe. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marta Országhová

# Trnavský cyklistický festival vo veľkom štýle

Druhý júňový víkend sa na Trojičnom námestí niesol v znamení dvoch etáp 61. ročníka medzinárodných pretekov Okolo Slovenska

Už rovné dve storočia pozná ľudstvo presun na dvoch kolesách s vlastným pohonom. Písal sa 12. jún 1817, keď Karl Drais predstavil svoj prelomový vynález, drevené „približovadlo“. Jeho bežiaci stroj ešte nemal pedále, takže ak chcel dopravný prostriedok uviesť do chodu, musel sa odrážať nohami. Výnimočné jubileum si Trnavčania pripomenuli cez druhý júňový víkend. Napríklad prehliadkou historických skvostov, ktoré im predstavili členovia agilného združenia Trnaviavelo. Vzácné exponáty domácich nadšencov obdivuhodnej záľuby vhodne zapasovali do scenára dvojdňovej cyklistickej parády. Malý Rím bol totiž poverený záverečným rozdeľovaním pódiových počt v rámci vrcholnej medzinárodnej konfrontácie Okolo Slovenska. Síce v sobotu 10. 6. krátko pred dojazdom tretej etapy, so štartom v Nitre a merajúcej 222 kilometrov, sa na chvíľu rozpršalo, no nedeľa prispela k úspechu hrejivou nošou slnečných lúčov. To keď hľtači kilometrov sa o desiatej hodine svorne zahryzli do 152-kilometrového sústa Trnavskej etapy. Medzitým sa v historickom centre Trnavy odvíjalo doteraz nevidené libreto sprievodného programu. Z pestrej nádielky nemožno obísť predovšetkým adrenalínové kúsky popradského cyklotrialistu Jána Kočiša, už od roku 2011 sa hrdiaceho titulom svetového šampióna zo španielskej pôdy. Tiež excelentnú krasojazdu na dvoch kolesách mohli Trnavčania so zatajeným dychom sledovať 11. júna premiérov. Nicole Frýbortová, členka SKP Kometa Brno, má vo svojej vitríne striebro (2015) a dva razy bronz (2014, 2016) z MS žien. Stojí za zmienku, že moravská cyklistka štartuje vo vrcholných svetových súťažiach v reprezentačnom drese SR. Vedno s ňou prišiel do slovenského Ríma na exhibíciu aj Yannick



Trnavská etapa 61. ročníka vrcholných cyklistických pretekov Okolo Slovenska (152,5 km) sa práve v týchto chvíľach začala.



V čase, keď pretekárske pole súperilo v záverečný deň na cestách okolo Trnavy, ožilo Trojičné námestie mnohými diváckymi atrakciami. Medzi najväčšie lákadlá patrilo adrenalínové vystúpenie Jána Kočiša z Popradu, majstra sveta v cyklotriale.

Martens, majster Švajčiarska v krasojazde mužov, tretí z ostatných MS v Stuttgarte.

Trnavský bercajgel, ako nárečovo pomenovali víkend, mal jedno-ducho štavu. Aj ďalšie spretrenia starostlivo zostavenej ponuky boli sympatické. Napríklad masová jazda pre širokú verejnosť pod výstižným názvom Energia na kolesách. Druhá júňová nedeľa v trnav-

skom cyklistickom balení ukázala výnimočnú tvár i tromi rýchlostnými prémiami, ktoré vypísali usporiadatelia Trnavskej etapy práve na Trojičnom námestí. Slovenský zväz cyklistiky pod taktovkou Petra Privaru presvedčil, že si cení zaradenie najvýznamnejších cestných pretekov v celej krajine pod Tatrami do vyššej UCI kategórie 2.1. Technickí realizátori vskutku urobili

maximum pre úspech štvoretapového zápolenia medzi kráľovskými mestami Levočou, Banskou Bystricou, Nitrou a Trnavou.

Napokon už iba spravodajsky zachytíme niektoré údaje o šesťdesiatom prvom dejstve Okolo Slovenska. Okrem reprezentácie SR a oddielovej šestky Dukly Banská Bystrica zaradili organizátori do účastníckeho zoznamu i družstvá z Albánska, Azerbajdžanu, Belgicka, Česka, Holandska, Chorvátska, Izraela, Kazachstanu, Kolumbie, Kuvajtu, Lotyšska, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Ruska, Talianska a Ukrajiny. Z pôvodného 146-členného poľa dokončilo náročné preteky 120 cyklistov. Celkovo zdolali 762 km. Absolútnym víťazom sa stal Slovinec Jan Tratnik (CCC Sprandi Polkowice). Tridsaťdva sekúnd za ním skončil na 2. priečke Talian Mattia Cattaneo (Androni) a tretí stupienok obsadil Poliak Piotr Brozyna (CCC Sprandi)



*Celkový víťaz štvoretapových pretekov Okolo Slovenska 2017, Slovinec Jan Tratnik, v príjemnej spoločnosti trnavských folkloristiek.*

s 37-sekundovým odstupom od žltého Tratnika. Najlepšíeho zo Slovákov, Patrika Tybora (Dukla B. Bystrica), klasifikovali na 7. pozícii so stratou 38 sekúnd za víťazným slovinským laureátom. V drese

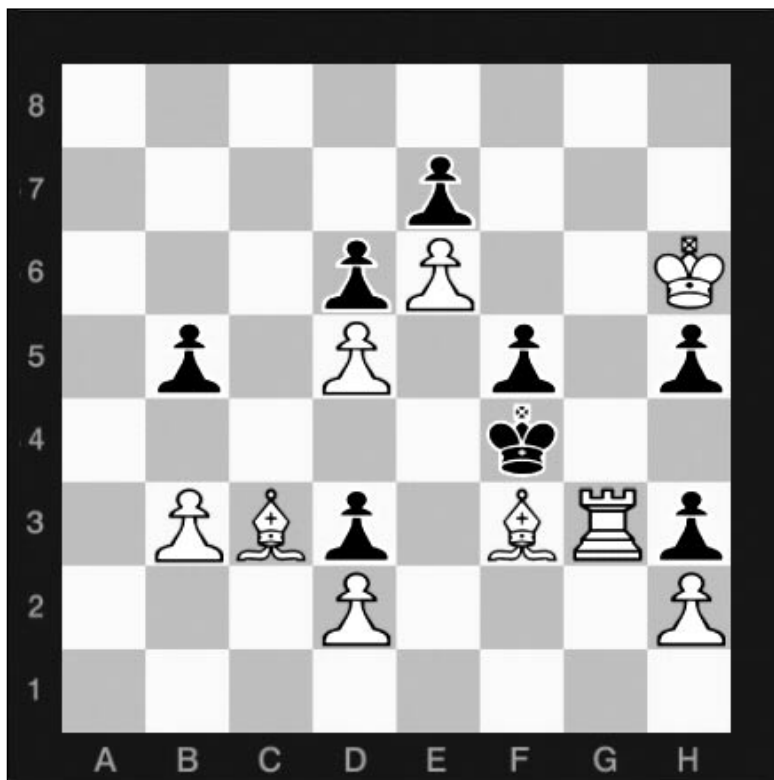
vojenskej zostavy spod Urpína absolvoval celé preteky aj Trnavčan Ľuboš Malovec (100. miesto, + 26: 14 min). Súťaž družstiev vyhrala šesťica talianskeho tímu Androni Giocattoli Sidermec. ■

GK

## Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice .....

**Skladba č. 35, Štefan Čuperka, Schach 1958, mat 4. ťahom (9 - 8)**

V Trnave a jej blízkom okolí môžeme nájsť viacerých talentovaných šachových skladateľov, či už žijúcich, alebo aj zosnulých. Jedným z nich bol aj Štefan Čuperka (\* 20. 8. 1937 -- 28. 6. 1959), ktorý sa narodil v Cíferi a našim čitateľom ho predstavujeme „štvorťažkou“ uverejnenou v nemeckom časopise Schach. Biely začne a dá mat najneskôr 4. ťahom. Pri riešení biely využije „tempové“ ťahy čierneho a spoluprácou veže so svojím čiernopolným strelcom ho zmatuje. Skladba bola uverejnená asi rok pred jeho smrťou. Svoju prvotinu mal uverejnenú r. 1954 v šachovej rubrike denníka Práca. Celkovo uverejnil viacej ako desať šachových skladieb, medzi ktorými boli dvojťažky, trojťažky i mnohoťažky. V turnajoch získal štyri významnenania a z toho dve ceny. So šachovou kompozíciou začínal veľmi mladý, ale aj taký



umrel. Nech je reprodukovaná „štvorťažka“ tichou spomienkou na jeho nedožitú 80. narodeninu a jeho obľúbenú kráľovskú hru. Šachové skladby, kde počet ťahov bieleho a čierneho je väčší ako tri, sa volajú mnohoťažky.

### Riešenie strednej hry z partie

**Svešnikov vs. Plachetka:** 14. - S: d3! (14. - Se8!? 15.g5 c4 16.Se4 h:g5 17.S:h7+ K:h7 18.h:g5+ Kg8 19.Je4 a5 20.Se3 b4 21.Dg2 Sg6 22.Vh4 b3 23.c:b3 c:b3 24.a: b3 Dc8 25.Je2 Ja6 26.J2c3 Vb8 27.Ka1 V:b3 28.f4 S:e4 29.D:

(lies)

## Šport v skratke

■ **FUTBAL** – V závere tohto mesiaca oslávi sedemdesiatiny Alojz Fandel (\*27. 7. 1947, obec Gáň), bývalý hráč Spartaka TAZ Trnava. Vynikajúci stredopoliar s familiárnou prezývkou Luigi bol vo federálnej lige pri všetkých piatich tituloch bílých andelov na prelome šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov. Vráťane vojenčiny v Dukle Praha si odkrútil v najvyššej súťaži 238 zápasov, v ktorých zaznamenal 23 gólov. Víťazný dŕžok si z Československého pohára dožičil v trnavskom drese dva razy (1967, 1971). V šesťdesiatom siedmom roku sa rovnako tešil so spartakovskými spoluhráčmi zo zisku vtedy vysoko ceneného Stredoeurópskeho pohára. Tri razy nastúpil za reprezentačný výber ČSSR do 23 rokov. S familiárnou prezývkou Luigi sa neskôr dal na trénerskú dráhu. Vo svojom materskom klube pôsobil na poste asistenta trénera A-mužstva, koučoval juniorský tím a z lavičky lodivoda dohliadal i na futbalový rast mládežníckych talentov. Absolvent PdF UK na dôvažok učil telocvik v trnavskej SOŠ elektrotechnickej.

### ■ ŠPORTOVÁ GYMNASTIKA

– Mestská hala na Rybníkovej bola dejiskom 30. ročníka Gym-festivalu. Minuloročné prven-

e4 V:c3 30.Dh7+ Kf7 31.Dh5+ g6 32.Dh7+ Ke8 33.D:g6+ Kd7 34.Vh7 Dc7 35.De6+ Ke8 36.V:e7+ D:e7 37.Dg6+ Df7 38.D:f7+ V:f7 39.b:c3 e:f4 40.Sd4 Jc5 41.g6 Vf8 42.g7 Vg8 43.Kb2 Jd7 44.Ve1+ Kf7 45.Vf1 Je5 46.V:f4+ K:g7 47.Kb3, kde by musel ešte čierny bojovať o remízu.) 15.D:d3 c4 [15. - Jd7 16.Jge2 Dc7 17.Jg3 (17.g5?! h:g5 18.h:g5 J:g5 19.Jce2 Jc5 20.Se1 Sf6 21.Df2 Dd7 22.f4 e:f4 23.D:f4 De7 24.Sd2 Jce4 25.Dh4 J:d2+ 26.V:d2 Je4 27.Dh7+ Kf7 28.Vd1 Jf2 29.Dh5+ g6 30.Dh7+ Ke8 31.D:

g6+ Df7 32.D:f7+ V:f7 33.Jh3 J:d1 34.V:d1 Kd7 -+)] 17. - Jb6 18.Jf5 Vf7 19.Se3 Kh8 20.Je4 Vd8 21.S:c5 d:c5 22.d6 Dc6 23.J:e7 V:e7 24.d:e7 V:d3 25.V:d3 Kg8 26.Vd8+ Kf7 27.e8D+ D:e8 28.Jd6+ Ke7 29.V:e8+ K:d6 30.Vd1+ +-] 16.De3 Jd7 17.Jge2 Vc8 18.f4 b4 19.Je4 Jhf6 20.g5 Jg4 21.Dg3 h5 22.f:e5 Jd:e5 23.Sd4 Vf3 24.De1 b3 25.J2g3 b:c2+ 26.K:c2 g6 27.Kb1 Dc7 28.Vf1 V:f1 29.J:f1 Db7 30.S:e5 J:e5 31.Je3 Vf8 32.De2 Db5 33.Jc3 Dc5 34.Je4 Db5 35.Jc3 Dc5 36.Je4 Db5. Vznikla pozíčná remíza trojnásobným opakovaním ťahov. ■

stvo vo viacboji žien obhájila v Trnave suverénna Japonka Hitomi Hatakedová. Strieborná priečka patrila olympioničke Barbore Mokošovej (Slávia UK Bratislava) a tretia skončila ruská reprezentantka Daria Jelizarovová. V rovnakej súťaži junioriek triumfovala Ukrajinka Anastasia Bačynská. Pódiové spoločníčky mala v tandeme Mana Ogučiová (2. miesto, Japonsko) a Nóra Fehérová (3., Maďarsko). Jubilejné podujatie zároveň rozdelalo medaily v rámci medzinárodných majstrovstiev Slovenska 2017. Súčasťou pestrého dvoj-dňového programu bola 49. stať Pohára starobylej Trnavy. Súťaž dvojčlenných družstiev starších žiačok vyhralo Japonsko pred Slovenskom (Slávia UK Bratislava) a Ruskom.

■ **ATLETIKA** – Mestský atletický štadión Antona Hajmássyho privíta vo štvrtok 6. júla reprezentačné výbery do 20 rokov. Pôjde o konfrontáciu atlétovej i atlétovej z Česka, Maďarska, Slovinska a usporiadateľskej krajiny. „Kvôli nahustenej termínovej listine sme namiesto víkendú zvolili štvrtkový dátum. Som presvedčený, že trnavskí diváci, ktorí si nájdu čas a vyberú sa do hľadiska nášho slávistického štadióna,vidia kvalitné výkony,“ uviedol Vladi-

mír Gubrický, generálny sekretár SAZ-u a riaditeľ trnavského 4-stretnutia U20. Prvé súťažné disciplíny prídu na rad o 10.00 h, záverečný ceremoniál bude o 14.20 h. Predošlé dve sezóny patrili vo vynovenom atletickom objekte Slávie Trnava medzištátnym súbojom do osemnásť (2015) a do šestnásť rokov (2016). Po vybudovaní novej atletickej tribúny v športovom komplexe Na rybníku teda začali žltomodrý intenzívne dvoriť kráľovnej športu.

■ **TENIS** – Ďalším medzinárodným turnajom pestrej termínovej listiny v našom meste bude 15-tisícový Empire Futures Trnava 2017 pre kategóriu mužov. Duely na otvorených antukových dvorcoch môžu tenisoví priaznivci sledovať od 22. do 30. 7. opäť bezplatne. Úvodný víkend vyhradia pre kvalifikáciu dvojhry. Hlavná časť stretnutí tridsiatich dvoch jednotlivcov odštartuje v pondelok 24. júla. Do pavúka štvorhry zadelia šestnásť párov. Pôvodne išlo v areáli TC Empire o podujatie s dotáciou 10 000 USD. Doterajšie singlové prvenstvá si zo slovenského Ríma postupne odniesli: Kamil Čapkovič (SR, 2013), Jan Šátral (ČR, 2014), Martin Blaško (SR, 2015), Corentin Denolly (Francúzsko, 2016). ■



## ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3  
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,  
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info:  
www.zsmuzeum.sk

**Expozície** .....  
Príroda Malých Karpát, Sakrálna pamiatka, Ľudová hrnčičina, Kampa-nologická expozícia, Archeologická expozícia, História Trnavy, Gotická Trnava, Krása zašlých čias, Orató-rium, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti špor-tu TTSK, Klarisky v Trnave, Ľudový textil trnavského regiónu a nová expozícia História a súčasnosť dobrovoľného hasičstva v Trnav-skom samosprávnom kraji

**Výstavy**.....

### ■ FRANTIŠEK HLAVIČKA: DREVENÉ PLASTIKY

Výstava ľudového rezbára a ama-térskeho poeta  
Vernisáž vo štvrtok 13. júla o 16.00 h

Výstava potrvá do 13. 8. 2017

■ ERATÓ 2017 – členská výstava Združenia výtvarných umelcov západného Slovenska

Výstava potrvá do 15. 8. 2017

■ ŽIVÉ STRÁŠIDIELKA – pako-byľky a listovky  
do 2. júla 2017

### ■ BOLO U NÁS MORE

geologická výstava doplnená foto-grafiami  
do 26. februára 2018

### ■ ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Z botanickej zbierky múzea

**PODUJATIA** .....

### ■ CYKLUS PREDNÁŠOK

#### NA OBJEDNANIE

Tajomstvo starých kníh – pred-náška Mgr. Milana Ševčíka

### ■ PROGRAM SPOLUPRÁCE SO ŠKOLOU

Niečo o zvieratkách – náučno-zá-bavný výklad v expozícii Príroda Malých Karpát pre deti MŠ na ob-jednanie

### ■ DOM HUDBY M. SCHNEIDE- RA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5,  
Trnava

#### OTVÁRACIE HODINY:

#### LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

V pondelok zatvorené  
Ut – pia: 8.30 – 12.30 h na objed-nanie  
13.00 – 14.30 h je prítomný lektor  
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred objednané skupiny nad 10 náv-števnikov. Návštevy prosíme ohla-sovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/5512 913

#### EXPOZÍCIE:

Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského, Dvorana slávy dobra a S láskou za pravdu – expozícia z cirkevných dejín Trnavy

**Výstavy**.....

### ■ POZNÁTE HUDOBNÉ NÁSTROJE?

výstava zo zbierok ZsM  
do 31. 7. 2017

#### MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10,  
tel. č. 033/5514421

### ■ LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

#### OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené  
Ut – pia: 8.30 – 12.30 je prítomný lektor  
13.00 – 14.30 na objednanie  
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred objednané skupiny nad 10 náv-števnikov

#### EXPOZÍCIA

#### WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

**Výstavy**.....

### ■ OBJAVITELIA A CESTOVATELIA

Cestopisy z historickej knižnice  
výstava potrvá do 29. 3. 2018

### ■ SLOVÁCI,

### PÍŠTE PO SLOVENSKY!

Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka  
do 31. 12. 2017

### PODUJATIA .....

### ■ OBJAVITELIA A CESTOVATE- LIA

– Sprievodné podujatie k vý-stave, čítanie pre deti MŠ z knihy Vipo cestuje po Európe, pre žiakov I. stupňa ZŠ z knihy Smelý zajko v Afrike (J. Ciger – Hronský), pre žiakov II. stupňa ZŠ z knihy Ces-ta cez Turecko a Egypt do Svätej zeme (Daniel Šustek)  
Trvanie: 15 – 20 minút

## GALÉRIA JÁNA KONIARKA

Galéria Jána Koniarka  
tel.: +421 33 55 11 659  
info@gjk.sk, www.gjk.sk

### Synagóga – Centrum súčasného umenia

■ IMAGO ANIMA Umenie ducha (Homage à Teodor Tekel) maliarske sympóziu-m do 2. 7. 2017

### ■ 13. júla o 18.00 h

Žofia Dubová: Aspect / Prospect  
Vernisáž výstavy začínajúcej ma-liarky, držiteľky Ceny rektora VŠVU (2016) za najlepšiu diplomovú prá-cu v kurátorskej koncepcii víťazky štipendia Radislava Matuštfka (GMB, Bratislava, 2016)  
Kurátorka: Barbora Komárová do 27. 8. 2017

### Kopplova vila

■ Juliana Mrvová: TRAVELÓG  
autorská výstava maľby a kresieb etablovanej výtvarníčky mladšej generácie Kurátorka: Beata Jab-lonská  
do 2. 7. 2017

### ■ 13. júla o 19.00 h

Erna Masarovičová / Katarína KISSOCZY: AKÁ MATKA, TAKÁ KATKA

Vernisáž putovnej prierezovej vý-stavy matky a dcéry – významných predstaviteľiek sochárstva dvoch generácií na Slovensku  
Kurátorka: Elena Porubánová do 27. 8. 2017

### ■ Sochár JÁN KONIAREK

Ján Koniarek (1878 – 1952) – za-kladateľ moderného slovenského sochárstva – stála expozícia so-chárskej tvorby

■ **KLENOTY DOMOVA** – slovenské klasické umenie 20. storočia  
 ■ **GALÉRIA PORTRÉTOV** – výber diel z kolekcie portrétneho žánru reprezentujúcich vývoj portrétneho maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK

**AKCIE / AKTIVITY.....**

■ **Od 4. 7. do 28. 7. v utorok až piatok od 9.30 do 11.30 h**

**ART LABORATORIUM** – tvorivé dielne pre prázdninujúce deti v spolupráci s Katedrou pedagogiky výtvarného umenia Trnavskej univerzity v Trnave  
 Vstupné 2 €

**KNIŽNICA J. FÁNDLYHO**

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376 od 8.00 do 14.30 h, [www.kniznicatrnavska.sk](http://www.kniznicatrnavska.sk), [kniznica@kniznicatrnavska.sk](mailto:kniznica@kniznicatrnavska.sk), zákaznicka linka: 033/55 13 896

■ **PRÁZDNINOVÝ SUPERKLUB 2017**

25. jubilejný ročník projektu, podporený finančnou dotáciou z Mesta Trnavy. Téma: Slovensko a naše kultúrne bohatstvo. Každú stredu počas prázdnin od 10.00 do 12.00 h v záhrade Knižnice Juraja Fándlyho

■ **12. 7. Slovenské mamičky, spievajte stále naše pesničky**

Otvorenie Prázdninového superklubu, súťaž v speve a Bystrík s gitarou  
 Host: Bystrík Červený – spevák a hudobník

■ **19. 7. Skrášli aj opraví, hravo si poradí**

Beseda a tvorivá dielňa s grafičkou, reštaurátorkou a ilustrátorkou Oksanou Lukomskou

■ **26. 7. Pomáhať a ratovať, na to treba denne dbať**

Beseda a ukážky práce hostí z Hasičského a záchranného zboru Trnava

■ **11. júla o 17.00 h v záhrade knižnice**

**TRNAVSKÁ POETIKA**

Druhé tohtoročné stretnutie v rámci voľného cyklu Trnavská poetika po nádvorí radnice bude v tieni stromov záhrady Knižnice Juraja Fándlyho. Návštevníkov osloví poetka z Modry Ľubomíra Miháliková básňami zo svojej zbierky Kvitnúca oskoruša, nasledovať budú ukážky z tvorby trnavských autorov. Stretnutie bude venované aj spomienke na trnavského rodáka, básnika Miroslava Váľka. Hudobné osvieženie ponúknu Pavel Opatovský a Jozef „Laci“ Pagáč  
 Organizátori: Knižnica Juraja Fándlyho, Klub priateľov Trnavy, odbočka Spolku slovenských spisovateľov, SC PEN klub

**VÝPOŽIČNÝ ČAS V LETNÝCH MESIACHOCH**

- Hlavná budova, Rázusova 1 oddelenia pre dospelých  
 pondelok – piatok: 8.00 – 18.00 h  
 sobota: zatvorené
- oddelenie pre deti  
 pondelok – piatok: 9.00 – 17.00 h  
 sobota: zatvorené
- oddelenie pre nevidiacich  
 pondelok – piatok: 9.00 – 16.00 h  
 sobota: zatvorené
- hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5  
 pondelok: zatvorené  
 utorok – piatok: 9.00 – 12.00 h, 12.30 – 16.00 h
- pobočka Prednádražie, Mozartova 10  
 pondelok: zatvorené  
 utorok: 10.00 – 12.00 h, 12.30 – 17.00 h  
 streda – piatok: 9.00 – 12.00 h, 12.30 – 16.00 h
- pobočka Tulipán, ZŠ, Ul. M. Gorkého 21  
 pondelok: zatvorené  
 utorok – piatok: 7.00 – 12.00 h, 12.30 – 14.00 h

**Upozornenie:**

Počas letných mesiacov bude zatvorené  
 hudobné oddelenie: 1. 7. – 31. 7.  
 pobočka Prednádražie: 6. 7. – 17. 7., 14. 8. – 18. 8.  
 pobočka Tulipán: 10. 7. – 31. 7.

.....  
 Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

**SAKRÁLNE PAMIATKY**

Otváracie hodiny pre verejnosť

**BAZILIKA SV. MIKULÁŠA**

Júl  
 Po – Pia: 10.00 – 12.00 h,  
 14.00 – 16.00 h  
 Ne: 14.00 – 17.00 h

**KATEDRÁLA SV. JÁNA KRSTITEĽA**

Jún – október  
 Po – Pia: 10.00 – 12.00 h,  
 14.00 – 17.00 h  
 So: 11.00 – 16.00 h

**KOSTOL SV. JAKUBA**

Jún – september  
 So – Ne: 14.00 – 17.00 h

**KOSTOL NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE**

Jún – september  
 So – Ne: 14.00 – 17.00 h

**KOSTOL SV. HELENY**

Jún – september  
 So – Ne: 14.00 – 17.00 h

**KINO HVEZDA**

[kinohvezdatt@gmail.com](mailto:kinohvezdatt@gmail.com),  
[www.kinohvezda.trnava.sk](http://www.kinohvezda.trnava.sk)

- 1. 7. / 15.30 JA ZLODUCH 3  
 17.30 JA ZLODUCH 3  
 19.30 NA PLNÝ PLYN  
 21.15 BRLOH (amfiteáter)
- 2. 7. / 13.30 JA ZLODUCH 3 (3D)  
 15.30 JA ZLODUCH 3  
 17.30 SAFARI  
 19.30 NA PLNÝ PLYN  
 21.15 BRLOH (amfiteáter)
- 3. 7. 16.30 JA ZLODUCH 3  
 18.30 NA PLNÝ PLYN  
 20.30 BRLOH  
 21.15 SAFARI (amfiteáter)
- 4. 7. / 16.00 JA ZLODUCH 3  
 18.00 SAFARI  
 20.00 BRLOH  
 21.15 NA PLNÝ PLYN (amfiteáter)

■ 5. 7. / 16.30 JA ZLODUCH 3  
18.30 SAFARI  
20.30 BRLOH  
21.15 NA PLNÝ PLYN (amfiteáter)

■ 6. 7. / 16.30 JA ZLODUCH 3  
18.30 V UTAJENÍ  
20.30 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-ČT)  
21.15 / 47 METROV (amfiteáter)

■ 7. 7. / 16.00 JA ZLODUCH 3  
18.00 V UTAJENÍ  
20.00 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-ČT)  
21.15 / 47 METROV (amfiteáter)

■ 8. 7. / 15.30 JA ZLODUCH 3  
17.30 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (3D-SD)  
19.30 V UTAJENÍ  
21.15 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-ČT) (amfiteáter)

■ 9. 7. / 13.30 JA ZLODUCH 3  
15.30 JA ZLODUCH 3  
17.30 V UTAJENÍ  
19.30 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-SD)

21.15 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-ČT) (amfiteáter)  
■ 10. 7. / 16.30 JA ZLODUCH 3  
18.30 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-ČT)

20.30 / 47 METROV  
21.15 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-SD) (amfiteáter)  
■ 11. 7. / 16.00 AUTÁ 3

18.00 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (2D-ČT)  
20.00 / 47 METROV  
21.15 V UTAJENÍ (amfiteáter)

■ 12. 7. / 16.30 AUTÁ 3  
18.30 SPIDER-MAN: NÁVRAT  
DOMOV (3D-ČT)  
20.30 / 47 METROV  
21.15 V UTAJENÍ (amfiteáter)

■ 13. 7. / 16.30 LÁSKA STOJÍ ZA  
VŠETKO  
18.30 AKO SA STAŤ ZLATOKOPOM  
20.30 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(2D-ST)  
21.15 AKO SA STAŤ ZLATOKOPOM  
(amfiteáter)

■ 14. 7. / 16.00 SRDCU  
NEROZKÁŽEŠ  
18.00 OKLAMANÝ  
20.00 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(2D-ST)  
21.15 AKO SA STAŤ ZLATOKOPOM  
(amfiteáter)

■ 15. 7. / 15.30 AUTÁ 3  
17.30 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(3D-ČT)

20.00 AKO SA STAŤ  
ZLATOKOPOM  
21.15 SRDCU NEROZKÁŽEŠ  
(amfiteáter)

■ 16. 7. / 13.30 JA ZLODUCH 3  
15.30 JA ZLODUCH 3  
17.30 LÁSKA STOJÍ ZA VŠETKO  
19.30 SRDCU NEROZKÁŽEŠ  
21.15 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(2D-ST) (amfiteáter)

■ 17. 7. / 16.30 LÁSKA STOJÍ ZA  
VŠETKO  
18.30 SRDCU NEROZKÁŽEŠ  
20.30 AKO SA STAŤ  
ZLATOKOPOM  
21.15 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(2D-ST) (amfiteáter)

■ 18. 7. / 16.00 AUTÁ 3  
18.00 OKLAMANÝ  
20.00 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(2D-ST)  
21.15 SRDCU NEROZKÁŽEŠ  
(amfiteáter)

■ 19. 7. / 16.30 AUTÁ 3  
18.30 AKO SA STAŤ ZLATOKOPOM  
20.30 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(3D-ČT)  
21.30 Cestovateľské kino:  
JAPONSKO (amfiteáter)

■ 20. 7. / 16.30 „BOCIAN“ RIŠKO  
Štvrtok 18.30 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (3D)  
20.30 DUNKIRK  
21.15 ÚPLNÝ CUDZINCI  
(amfiteáter)

■ 21. 7. 16.00 „BOCIAN“ RIŠKO  
18.00 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (2D)  
20.00 DUNKIRK  
21.15 ÚPLNÝ CUDZINCI  
(amfiteáter)

■ 22. 7. / 15.30 „BOCIAN“ RIŠKO  
17.30 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (2D)  
19.30 DUNKIRK

■ 23. 7. / 13.30 „BOCIAN“ RIŠKO  
15.30 BOCIAN“ RIŠKO  
17.30 DUNKIRK  
19.30 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (3D)  
21.15 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (2D)  
(amfiteáter)

■ 24. 7. / 16.30 ZOOTROPOLIS

18.30 DUNKIRK  
20.30 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (3D)  
21.15 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (2D)  
(amfiteáter)

■ 25. 7. / 16.00 ANGRY BIRDS VO  
FILME  
18.00 AKO SA STAŤ ZLATOKOPOM  
20.00 VOJNA O PLANÉTU OPÍC  
(2D-ST)  
21.15 PERSONAL SHOPPER  
(amfiteáter)

■ 26. 7. / 16.30 HĽADÁ SA DORY  
18.30 DUNKIRK  
20.30 VALERIAN A MESTO  
TISÍCICH PLANÉT (2D)  
21.15 OKLAMANÝ (amfiteáter)

■ 27. 7. / 16.30 DOBA ĽADOVÁ:  
MAMUTÍ TRESK  
18.30 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
20.30 BABY DRIVER  
21.15 OKLAMANÝ (amfiteáter)

■ 28. 7. / 16.00 TAJNÝ ŽIVOT  
MAZNÁČIKOV  
18.00 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
20.00 BABY DRIVER  
21.15 ZABIJACI Z MALOMESTA  
(amfiteáter)

■ 29. 7. / 15.30 TROLLOVIA  
17.30 BABY DRIVER  
19.30 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
21.15 ZABIJACI Z MALOMESTA  
(amfiteáter)

■ 30. 7. / 13.30 VAIANA  
15.30 DIVOKÉ VLNY 2  
17.30 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
19.30 BABY DRIVER  
21.15 MUŽ MENOM OVE  
(amfiteáter)

■ 31. 7. / 16.30 ŠMOLKOVIA:  
ZABUDNUTÁ DEDINKA  
18.30 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
20.30 BABY DRIVER  
21.15 MUŽ MENOM OVE  
(amfiteáter)

■ 1. 8. / 16.00 BABY ŠÉF  
18.00 BABY DRIVER  
20.00 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
21.15 BELGICA (amfiteáter)

■ 2. 8. / 16.30 DEEP:  
DOBRODRUŽSTVO POD  
HLADINOU  
18.30 SRDEČNE VÁS VÍTAME  
20.30 BABY DRIVER  
21.15 BELGICA (amfiteáter)

## LETO NA KORZE

### TAM, KDE TO ŽIJE!

Predstavte si teplý letný podvečer, prechádzate sa po trnavskej pešej zóne a pomalým krokom míňate terasy plné spokojných ľudí, počujete ako sa smejú, rozprávajú a cítite, ako z nich sála tá pravá letná bezstarosťnosť. Vzduchom sa šíri vôňa letných nápojov z čerstvej máty, medovky, citrónov a pomarančov zmiešaná s omamnou vôňou kávy. Míňate kráľovskú fontánu a do uší vám začína prenikať šum vody a veselý džavot detí. Na vašu tvár dopadajú studené kvapky, privierate oči a užívate si slastné osvieženie, ktoré fontána ponúka. Vtom hluk bežného života na pešej zóne prerušia príjemné tóny. Zvedavosť vás núti posunúť sa o kúsok ďalej a zistiť, čo sa deje. Do očí vám udrie malé povedomé pódium a vy už viete, že sa opäť začína jeden z koncertov Leta na korze...

#### ■ 1. júla o 19.00 h VRBOVSKÍ VÍŤAZI (priemyselný folklór)

Bratia Jobusovci a ich hudobné nástroje zhotovené zásadne len z umelohmotných rúrok, rúr, hadíc, plastikových fliaš a starých domácich spotrebičov

#### ■ 2. júla o 18.00 h Divadlo Na Hojdačke: POSLEDNÝ DINOSAURUS

(divadlo pre deti)

#### ■ 3. júla o 19.00 h EDI FENZL & JÖRG DANIELSEN feat. JURAJ SCHWEIGERT, Rakúsko

Dvaja speváci a gitaristi z Rakúska sprevádzaní známym hráčom na ústnu harmoniku Jurajom Schweigertom predvedú tie najlepšie blues rockové hity v atraktívnom podaní.

#### ■ 4. júla o 19.00 h Peter Adamov (jazz, folk)

Spevák, hudobník, skladateľ, textár a multiinštrumentalista, ktorý patrí k najvýraznejším osobnostiam slovenskej jazzovej a folkovej scény

#### ■ 5. júla o 18.00 h Divadlo ZkuFraVon – PINOCCHIO

(divadlo pre deti)

#### ■ 6. júla o 19.00 h

**PETER LUHA** – One Man Guitar & Loop show  
Multiinštrumentalista, skladateľ a spevák, ktorý sa nebojí experimentovať a pri hre na gitaru využíva mix klasických aj netradičných gitarových techník (slap, tapping, perkusívne hranie, looping)

#### ■ 7. júla o 18.00 h Teatro

#### Bratislava – AKO SA KOMÁR STAL KRÁEOM

(divadlo pre deti)

#### ■ 8. júla o 19.00 h MILOŠ BIHÁRY & JAZZ FUNK BROTHERS (jazz, funk)

Mladá kapela zoskupená okolo trnavského klaviristu Miloša Biháryho. Ich vystúpenia tvorí kombinácia klasických jazzových štandardov, moderného jazzu a vlastnej kompozície

#### ■ 9. júla o 18.00 h Divadlo Piki – BABIČKA Z VAJÍČKA

(divadlo pre deti)

■ 10. júla o 19.00 h **GOTTFRIED GFERER**, Rakúsko  
Rezofonická gitara – dobro má v Trnave ešte stále veľa nadšencov. Pre nich prinášame koncert tohto talentovaného rakúskeho speváka a hráča na dobro

#### ■ 11. júla o 19.00 h GEMINI

Deväťčlenné hudobné zoskupenie z Trnavy prezentujúce írsku a keltskú hudbu na klasických hudobných nástrojoch

#### ■ 12. júla o 18.00 h Divadlo Na Hojdačke – JANKO POLIENKO (divadlo pre deti)

#### ■ 13. júla o 19.00 h Túlavé divadlo – NONSENS NOCI SVÄTOJÁNSKEJ

#### ■ 14. júla o 18.00 h Divadlo zo šuflíka – KLAUNIÁDA

#### ■ 15. júla o 19.00 h Túlavé divadlo – NONSENS O

## Kultúrne leto

#### ■ 1. – 5. júla o 21.30 h na Trojičnom námestí BAZANT KINEMATOGRAF

1. júla UČITEĽKA
2. júla SEDEM ZHAVRANELÝCH BRATOV
3. júla OBECNÁ ŠKOLA
4. júla TEÓRIA TIGRA
5. júla BABA Z ĽADU

#### ■ 2. júla o 16.30 h na Námestí SNP pri soche M. R. Štefánika Potulky malým Rímom JÁN KONIAREK A TRNAVA

Sprevádza: Miroslava Kuracinová Valová

#### ■ 2. júla o 18.00 h v mestskom amfiteátri KONCERT DYCHOVÝCH HUDIEB

Drahovčanka

#### ■ 7. júla o 14.00 h v Spolku sv. Vojtecha 200. VÝROČIE NARODENIA ANDREJA RADLINSKÉHO

Slávnostná inaugurácia príležitostnej poštovej známky, ktorú vydáva Slovenská pošta, a. s., ako poctu národovcov, natrvalo zapísanému v kultúrnych dejinách Slovenska. Pripravené budú aj príležitostná poštová pečiatka a pohľadnica Andreja Radlinského

#### ■ 7. júla o 18.00 h v západnom krídle radnice ZRKADLENIE

Vernisáž výstavy fotografií Evly Vlašičovej a Branislava Kubečku  
Výstava bude otvorená do 31. júla

#### ■ 9. júla o 16.30 h pri mestskej veži Potulky malým Rímom ESTERHÁZYOVCÍ A ICH VPLYV NA MESTO

Sprevádza: Peter Vagner

**TRADIČNOM ČASE**

■ **16. júla o 18.00 h Divadlo Piki – ELÁ HOP**  
(divadlo pre deti)

■ **17. júla o 19.00 h WHITE MELON**

Mladá trnavská kapela, ktorá naživo tvorí a hrá moderný a čoraz viac obľúbený elektroswing

■ **18. júla o 19.00 h ZUZANA SUCHÁNKOVÁ A PETER LUHA** (blues, folk, rock)  
Spojenie dvoch výrazných hudobníkov domácej scény – multštrumentalistu a bluesmanky zaručí všetkým milovníkom dobrej hudby umelecký zážitok

■ **19. júla o 18.00 h Divadlo Dvor zázrakov – O TROCH GROŠOCH** (divadlo pre deti)

■ **20. júla o 19.00 h PETRA BÖRNEROVÁ TRIO**  
Projekt českej speváčky Petry Börnerovej a jej manžela slovenského gitaristu Tomáša Bobrovniczkého poteší všetkých nadšencov bluesu, jazzu, folku a rocku

■ **21. júla o 18.00 h Divadlo Hotel Mária – O MARUŠKE A DVANÁSTICH MESIAČIKOCH** (divadlo pre deti)

■ **22. júla o 19.00 h ADO JURÁČEK**

Ado je hudobník, ktorý sa vo vlastných pesničkách snaží prepojiť vplyvy folku, bluesu a surfovej hudby. Texty piesní, inšpirované jeho každodenným bytím, láskou a cestovaním, sú sprevádzané gitarou alebo ukulele

■ **23. júla o 18.00 h Divadlo Hotel Mária – GULIVEROV DENNÍK** (divadlo pre deti)

■ **24. júla o 19.00 h DRUHÝ DYCH**

Kapela, ktorá začala svoje pôsobenie ako tradičné folkové zoskupenie, sa postupom času vyvinula a dnes v ich tvorbe môžeme počuť prvky country, rocku a popu

■ **25. júla o 19.00 h SECOND BAND**

Trnavské bluesové zoskupenie začínalo upravovaním bluesových štandardov, ku ktorým sa postupne pridali ich vlastné autorské skladby

■ **26. júla o 18.00 h Divadlo Žihadlo – KLAUN PEPELE** (divadlo pre deti)

■ **27. júla o 19.00 h GRAEME MARK BAND**  
Zoskupenie okolo írského skladateľa, pesničkára, gitaristu a speváka, ktorý momentálne pôsobí v Trnave. Vyznačuje sa emotívnou folk-rockovou hudbou s atmosférou britských ostrovov

■ **28. júla o 18.00 h Divadlo Na Hojdačke – ČERT SLUŽI** (divadlo pre deti)

■ **29. júla o 19.00 h CHRIS ELLYS** (folk)

Mladý talentovaný pesničkár z Prešova, ktorý sa venuje akustickej tvorbe ako sólo interpret. Vo svojich skladbách s anglickými textami sa rád venuje vážnym témam, ku ktorým týmto spôsobom vyjadruje svoj názor

■ **30. júla o 18.00 h Divadlo Babscénus – BUDKÁČIK A DUBKÁČIK** (divadlo pre deti)

■ **31. júla o 19.00 h ILDIKÓ KALI** (etno šansón)  
Vlčie piesne – hlboké výpovede o tajomnom svete žien, skutočných, ale i vymyslených a symbolických bytostí, ktoré majú korene v juhoamerických legendách. Niektoré texty boli inšpirované knihou Clarissy Pinkoly Estés Ženy, ktoré behali s vlkami.

■ **1. 8. o 18.00 h FREE N'**

**LOOP** – Peter Luha & Marián Jaslovský  
Projekt Petra Luhu (gitarra, zobcová flauta, perkusie...) a Mariána Jaslovského (saxofón, priečna flauta, midi inštrument) prezentuje plnú škálu rytmov a emócií od ambientnych

■ **9. júla o 18.00 h v mestskom amfiteátri KONCERT DYCHOVÝCH HUDIEB**  
Grinavanka

■ **11. júla o 17.00 h v záhrade knižnice TRNAVSKÁ POETIKA**

Druhé tohtoročné stretnutie v rámci voľného cyklu Trnavská poetika po nádvorí radnice bude v tieni stromov záhrady Knižnice Juraja Fándlyho. Návštevníkov osloví poetka z Modry Ľubomíra Miháliková básňami zo svojej zbierky Kvitnúca oskoruša, nasledovať budú ukážky z tvorby trnavských autorov. Stretnutie bude venované aj spomienke na trnavského rodáka, básnika Miroslava Válka. Hudobné osvieženie ponúknu Pavel Opatovský a Jozef „Laci“ Pagáč  
Organizátori: Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, Klub priateľov Trnavy, odbočka Spolku slovenských spisovateľov, SC PEN klub

■ **14. júla o 19.00 h v Sade Antona Bernoláka PROMA FRAJDEJ**

Príjemné piatkové letné večery pod hradbami, zaujímavé mladé kapely, zrelí muzikanti, hudba rôznych žánrov a nevšedné exhibície  
Family Friend, Tono S., Fallgrapp

■ **16. júla o 16.30 h pri mestskej veži Potulky malým Rímom STRECHY A KROVY HISTORICKÉHO CENTRA**  
Sprevádza: Daniela Zacharová

■ **16. júla o 18.00 h v mestskom amfiteátri KONCERT DYCHOVÝCH HUDIEB**  
Hrnčarovani

atmosféru až po funk a rock cez improvizácie, Petrove inštrumentálne kompozície a známe covery v osobitom prevedení

■ **2.8. o 18.00 h Divadlo Piki – PASKUDÁRIUM**

(divadlo pre deti)

■ **3.8. o 18.00 h**

**JURAJ SCHWEIGERT & THE GROOVE TIME**

(blues, rock)

Kapela hráča na ústnu harmoniku a speváka Juraja Schweigerta The Groove Time funguje od roku 2011 a ako jediná na Slovensku

hrá v štýle west coast blues charakteristickým chytľavými swingujúcimi a shufflujúcimi rytmami s prvkami jazzu

■ **4.8. o 18.00 h Divadlo Na Hojdačke – Lomidrevo**  
(divadlo pre deti)

■ **5.8. o 18.00 h LÍVIA DOLEŽALOVÁ BAND**

Folk popová speváčka z Hlohovca spolu s kapelou

■ **6.8. o 18.00 h Bábkové divadlo Dúha – O NEPOSLUŠNEJ MAMINE**

(divadlo pre deti)

■ **7. 8. o 18.00 h**

**KOBUROGOVO** (rom-pop)

Vystúpenie tanečnej skupiny Rebelky a hudobníka Jarka Irdza z komunitného centra Koburgovo v Trnave

■ **8. 8. o 18.00 h**

**KAMIÓN**

Kapela vznikla na jeseň v roku 1988 v Trnave a hneď na počiatku sa zakladajúci členovia zhodli na tom, že skupina bude tvoriť a hrať muziku v štýle country širokého zamerania a hlavne pôvodné, autorské slovenské texty. Samozrejme, skupina hrá aj českú a americkú country

■ **21. júla o 19.00 h v Sade Antona Bernoláka PROMA FRAJDEJ**

Príjemné piatkové letné večery pod hradbami, zaujímavé mladé kapely, zrelí muzikanti, hudba rôznych žánrov a nevedsedné exhibície

Jaroslav Remenár, Kamil Mikulčík, Fehero Rocher

■ **22. júla o 21.00 h v Parku Bela IV.**

**KINO POD HVIEZDAMI**

– premietanie filmov a diskusia  
Liberta Tour  
Sloboda pod nákladom

■ **22. júla od 21.00 h v Promenáde – Sade Antona Bernoláka**

**NOČNÉ VERŠE PROMENÁD**

– XIII. ročník

Verše domácich a zahraničných autorov a víťazov celoslovenskej literárnej súťaže O cenu Slovenského učeného tovaríšstva budú prednášať profesionálni interpreti a milovníci poézie.

Na záver voľné pódium veršov  
Scenár a moderovanie: Adriana Horváthová

V prípade nepriaznivého počasia sa podujatie uskutoční v západnom krídle radnice  
Organizátori: Literárny klub Bernolák, Miestny odbor Matice slovenskej v Trnave, Mesto Trnava

■ **23. júla o 16.30 h na parkovisku**

**v Kamennom mlyne Potulky malým Rímom KAMIENKY V DOME HROBOV**

Sprevádza: Mgr. Emília Izakovičová

■ **23. júla o 18.00 h v mestskom amfiteátri KONCERT DYCHOVÝCH HUDIEB**

Lieskované

■ **28. júla o 20.00 h v Bazilike sv. Mikuláša Trnavské organové dni**

CORINNE SERTILLANGES, soprán / FRANCÚZSKO  
JEAN-PIERRE GRIVEAU, organ / FRANCÚZSKO

■ **29. júla o 21.00 h v Parku Bela IV.**

**KINO POD HVIEZDAMI**

– premietanie filmov a diskusia  
Masoala dokument  
Zem, ktorá hľadá svoje nebo

■ **30. júla o 16.30 h pred Knížnicou Juraja Fándlyho**

**Potulky malým Rímom KNIŽNICA – DOM PRÍBEHOV A ĽUDSKEJ PAMÁTI**

Sprevádza: Bc. Jana Brliťová

■ **30. júla o 18.00 h v mestskom amfiteátri KONCERT DYCHOVÝCH HUDIEB**

Trenčianska dvanásťka

■ **4. augusta o 19.00 h v mestskom amfiteátri TRNAVSKÝ JAZZYK**

Medzinárodný jazzový festival  
Carpet Cabinet  
Michal Bugala Group  
Dhafer Youssef – Diwan of beauty and odd

■ **5. augusta o 19.00 h v mestskom amfiteátri TRNAVSKÝ JAZZYK**

Medzinárodný jazzový festival  
Nat Osborn Band  
Radovan Tariška Radio Band & Peter Lipa  
Jon Cowherd & Mercy Project

■ **6. augusta o 16.30 a 18.00 h pred hlavným vchodom TAZ Trnava**

**Potulky malým Rímom PRÍBEH COBURGOVÝCH ZÁVODOV**

Sprevádza: Miroslav Beňák

Medzinárodný festival

# TRNAVSKÉ ORGANOVÉ DNI

**28. júl – 10. september 2017**

**XXII. ročník**

**Na historických organoch  
Baziliky sv. Mikuláša v Trnave**

Začiatky koncertov o 20.00 h

**Piatok, 28. júl 2017**

CORINNE SERTILLANGES, soprán / FRANCÚZSKO  
JEAN-PIERRE GRIVEAU, organ / FRANCÚZSKO

**Nedeľa, 6. august 2017**

OLIMPIO MEDORI / TALIANSKO

**Nedeľa, 13. august 2017**

STEFANO PELLINI / TALIANSKO

**Nedeľa, 20. august 2017**

XAVIER DEPRESZ / BELGICKO

**Nedeľa, 27. august 2017**

ARNAU REYNÉS FLORIT / MALORKA

**Nedeľa, 3. september 2017**

INES MAIDRE-AARVIK / ESTÓNSKO

**Nedeľa, 10. september 2017**

DAVID DI FIORE, organ / USA  
KAMIL MIKULČÍK, recitácia / SLOVENSKO



MESTO TRNAVA POZÝVA

# POTULKY MALÝM RÍMOM

**2. júla o 16.30 h na Námestí SNP  
pri soche M. R. Štefánika  
JÁN KONIAREK A TRNAVA**  
Sprevádza: Miroslava Kuracinová Valová

**9. júla o 16.30 h pri mestskej veži  
ESTERHÁZYOVCÍ A ICH VPLYV NA MESTO**  
Sprevádza: Peter Vagner

**16. júla o 16.30 h pri mestskej veži  
STRECHY A KROVY HISTORICKÉHO CENTRA**  
Sprevádza: Daniela Zacharová

**23. júla o 16.30 h na parkovisku  
v Kamennom mlyne  
KAMIENKY V DOME HROBOV**  
Sprevádza: Mgr. Emília Izakovičová

**30. júla o 16.30 h  
pred Knížnicou Juraja Fándlyho  
KNIŽNICA – DOM PRÍBEHOV A ĽUDSKEJ PAMÄTI**  
Sprevádza: Bc. Jana Brliťová

**6. augusta o 16.30 a 18.00 h  
pred hlavným vchodom TAZ Trnava  
PRÍBEH COBURGOVÝCH ZÁVODOV**  
Sprevádza: Miroslav Beňák

**13. augusta o 16.30 h  
pred mestskou vežou  
CESTA DO MINULOSTI TROJIČNÉHO NÁMESTIA**  
Sprevádza: Simonne Jurčová

**20. augusta o 16.30 h pred mestskou vežou  
TRNAVA AKO TRIDSATROČNÁ MLADICA**  
Sprevádzajú: Daniela Zacharová,  
Milan Kazimír

**27. augusta o 16.30 h pred mestskou vežou  
JÁN AMOS KOMENSKÝ A TRNAVA**  
Sprevádza: Ferdinand Mak

**1. septembra o 16.30 h  
pred mestskou vežou  
TRADÍCIE TRNAVSKÉHO VINOHRADNÍCTVA  
A VINÁRSTVA  
a malé degustačné minimum**  
Sprevádza: Martin Hrubala

**3. septembra o 16.30 h  
pred mestskou vežou  
MÁRIA TERÉZIA A TRNAVA**  
Sprevádza: Emília Izakovičová

**17. septembra o 16.30 h na parkovisku  
v Kamennom mlyne  
CHRÁNENÝ AREÁL TRNAVSKÉ RYBNÍKY**  
Sprevádza: Alfréd Trnka

**24. septembra o 16.30 h pred mestskou vežou  
SÍDLO TRNAVSKÝCH RICHTÁROV**  
Sprevádza: Emília Izakovičová